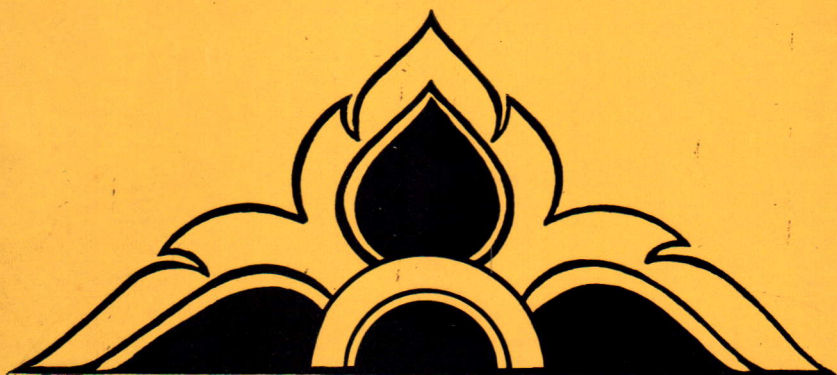

อยู่อย่างไทย

บทวิทยุ

พ.ศ. ๒๕๒๐

โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ทางโทรทัศน์และวิทยุ
กระทรวงศึกษาธิการ

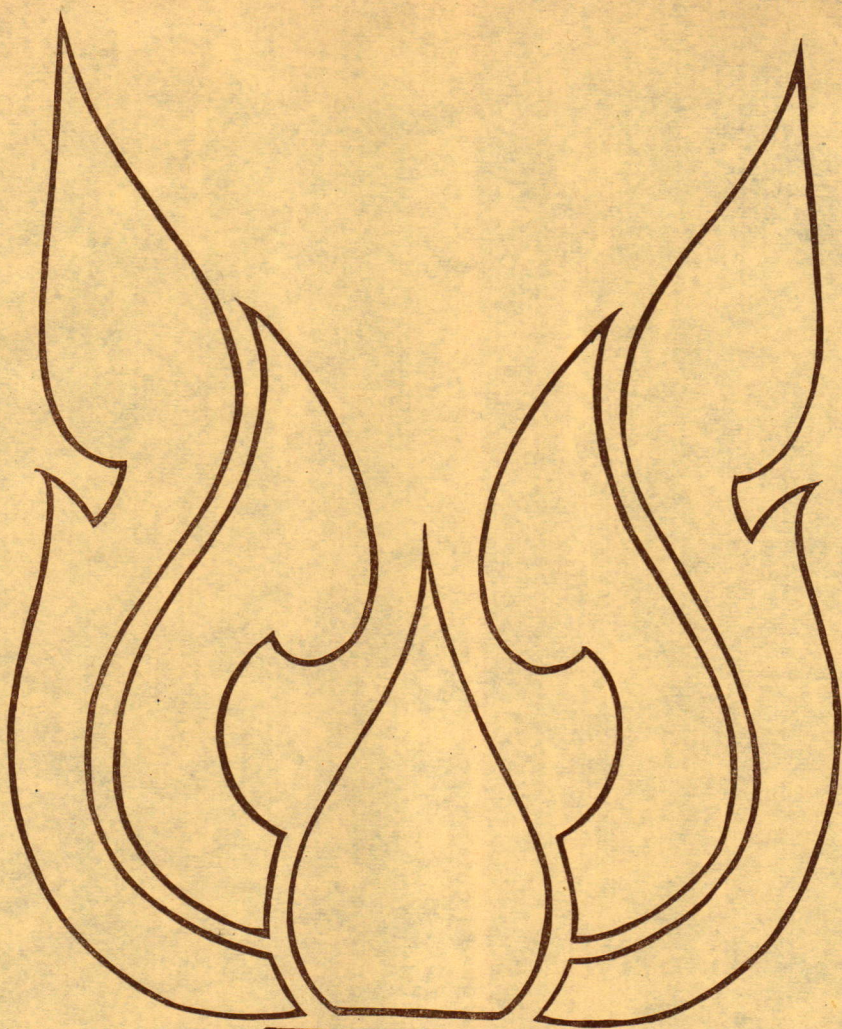
ออกแบบปก : มาโนช กงกะนันทน์

ด้วยถินันทนการ

จาก

โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย ฯ

กระทรวงศึกษาธิการ

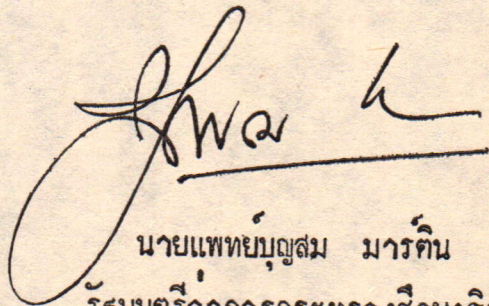
โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ทางโทรทัศน์และวิทยุ
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนคณะกรรมการโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง จากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการนั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการก็ได้รับโครงการนี้ไว้ด้วยความเต็มใจ เพราะตระหนักในคุณค่าของสมบัติวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนออกมาจากรายการ “อยู่อย่างไทย” อย่างเด่นชัด และให้การสนับสนุนทุกประการที่สามารถจะทำได้

กระทรวงศึกษาธิการหวังว่า การจัดพิมพ์หนังสือรวมบทวิทยุ รายการ “อยู่อย่างไทย” เป็นรูปเล่มเช่นนี้ คงจะอำนวยประโยชน์แก่โรงเรียน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป ทั้งในแง่เนื้อหาสาระ และวิธีการเสนอเรื่องในรูปสารบบบันเทิง ทั้งคงจะเป็นการช่วยอนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรมไทยให้ยั่งยืนตลอดไปด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ ขอแสดงความขอบคุณคณะกรรมการโครงการฯ ดังกล่าว วิทยากรผู้ร่วมรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และหน่วยราชการทั้งหลาย ที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คำชี้แจง

โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ได้จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงแก่ประชาชนให้รู้ ให้เข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของไทยในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกอันล้ำค่าสืบไป

โครงการนี้เดิมสังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๐ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนโครงการนี้ไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยฯ ได้จัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เดือนละ ๒ ครั้ง ในวันศุกร์ที่ ๒ และที่ ๔ ของเดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา จนถึงสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๒๐ รวมทั้งสิ้น ๑๖ ครั้ง เนื้อหาของรายการเป็นแบบสาระบันเทิงเพื่อให้ผู้ชมได้รับความรู้และเกิดความเพลิดเพลินในขณะเดียวกัน ในด้านสาระมิได้มุ่งเสนอวัฒนธรรมด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ แต่มุ่งที่จะให้ทราบเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตแบบไทย ๆ จึงให้ชื่อรายการว่า “อยู่อย่างไทย”

คณะกรรมการฯ พิจารณาเห็นว่า การจัดทำวิทยุเพื่อประกอบการออกรายการแต่ละเรื่องก็ต้องมีการค้นคว้าและเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในท่านั้น ๆ มาให้ความรู้ในด้านวิชาการ ถ้าจะได้จัดพิมพ์วิทยุซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้เขียนเพื่อให้อ่านก็ตาม ออกเผยแพร่อีกทางหนึ่ง ก็คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจที่มีได้ฟังรายการในวันนั้น ๆ บ้าง จึงได้รวบรวมบทวิทยุปี ๒๕๒๐ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ เป็นเล่มที่หนึ่ง และจะได้จัดพิมพ์เป็นเล่มที่สองสำหรับปี ๒๕๒๑ ต่อไป

คณะกรรมการฯ ขอถือโอกาสขอบคุณวิทยากร ผู้ร่วมรายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ทุกท่านและสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

คณะกรรมการโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง

สารบัญ

	หน้า
รายการที่ ๑. เสภา	๓
รายการที่ ๒. ธงชาติไทย	๑๑
รายการที่ ๓. สำนวนไทย	๒๑
รายการที่ ๔. อันเพลงไทยใช้จะไว้ในคุณค่า	๓๑
รายการที่ ๕. ประเพณีสงกรานต์ในภาคต่าง ๆ	๓๙
รายการที่ ๖. หนังสือที่มีคุณค่า	๕๑
รายการที่ ๗. นิทานไทย	๖๑
รายการที่ ๘. นิทานไทย	๗๑
รายการที่ ๙. งานอดิเรกของไทย	๘๑
รายการที่ ๑๐. พระธรรมศาสตร์	๙๑
รายการที่ ๑๑. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	๑๐๑
รายการที่ ๑๒. ถ้วยชามรามไห	๑๑๑
รายการที่ ๑๓. ผืนดี-ผืนร้าย	๑๒๕
รายการที่ ๑๔. จักร ๆ วงศ์ ๆ	๑๓๕
รายการที่ ๑๕. ปุชนิยมสถาน	๑๔๕
รายการที่ ๑๖. ความเชื่อพื้นบ้าน	๑๕๗

เสภา

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑
ของสำนักนายกรัชมุนตรี
เรื่อง “เสภา”

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้เขียนบท

พ.ศ. หญิง ผะอบ ไปชะกฤษณะ

เรื่องอุไร กุศลสัย

จิตรลดา สุวัตติกุล

วัลยา ช่างขวัญยืน

จิตรลดา สุวัตติกุล

เสภา

จิตรลดา

รายการที่ท่านกำลังฟังอยู่นี้ชื่อรายการ “อยู่อย่างไทย” ซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรีจัดขึ้นเป็นประจำทุกวันพุธ สัปดาห์ที่สองของเดือน รายการนี้มุ่งส่งเสริมและให้ความรู้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังทางด้านภาษา วรรณคดี และศิลปวัฒนธรรมแขนงอื่น ๆ ของชาติไทยเรา

รายการ “อยู่อย่างไทย” ครั้งแรกนี้ได้รับความร่วมมือจากโครงการภาษาไทยมหาวิทยาลัยศิลปากร เสนอเรื่องของ “เสภา” ซึ่งตาม “ตำนานเสภา” พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กล่าวว่า การขับเสภา นั้น น่าจะมีมูลเหตุมาจากการเล่านิทานให้กันฟังก่อน ส่วนการขับเสภา “คงจะเกิดขึ้นภายหลังรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ นับด้วยร้อยปี เมื่อเรื่องขุนช้างขุนแผนเล่ากันจนกลายเป็นนิทานไปแล้ว ถ้าประมาณว่าเสภานี้มีขึ้นในตอนหลัง ไม่ก่อนสมเด็จพระนารายณ์ก็เห็นจะไม่ผิดนัก”

ถ้าเป็นจริงดังถ้อยคำที่ปรากฏในตำนานเสภา ก็แสดงว่าคนไทยเราเริ่มขับเสภากันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง และไม่ว่าเราจะรับวิธีการขับเสภามาจากอินเดียหรือไม่ก็ตาม เสภาก็ได้กลายเป็นลำนำอย่างหนึ่งของไทยไปแล้วอย่างสมบูรณ์ ไม่ได้มีความเป็น “แขก” เหลืออยู่อีกเลย ถ้าจะกล่าวว่าเสภาเป็นการเล่านิทานด้วยทำนองลำนำที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง แสดงความเป็นแบบแผนของไทยแท้ๆ ก็เห็นจะไม่ผิด นอกจากนั้นสิ่งที่มีส่วนช่วยให้เสภามีลักษณะเป็นไทยยิ่งขึ้นก็คือเนื้อเรื่อง เสภาที่นิยมขับกันอยู่ทุกวันนี้มักใช้เรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นพื้น และเรื่องขุนช้างขุนแผนเราท่านก็ทราบกันดีแล้วว่าเป็นเรื่องราวที่เชื่อว่าเป็นจริง ๆ ในชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งที่เป็นไทยแท้ ไม่ได้คัดลอกหรือรับอิทธิพลจากวรรณคดีของชาติอื่นดังเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งหลาย เมื่อได้ฟังหรืออ่านบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนท่านก็จะได้รับบรรยากาศที่เป็นไทยๆ และรู้สึกว่าจะมีความสมจริงอยู่ในเนื้อเรื่องมากกว่าวรรณคดีเรื่องอื่นๆ เช่น อิเหนา หรือ รามเกียรติ์

- สำหรับวันนี้เราจะคุยกันเรื่องเกี่ยวกับเสภา นับตั้งแต่ประวัติ วิธีการขับ เครื่องดนตรี และโอกาสที่มีการขับเสภากัน โดยเราได้เชิญวิทยากรท่านหนึ่งมาเป็นผู้ให้ความรู้ ท่านผู้นั้นคือ อาจารย์เรืองอุไร กุศลาสัย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าท่านมีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมากอย่างยิ่งในการอ่านทำนองเสนาะ ขณะนี้ท่านเป็นอาจารย์สอนภาษาไทยอยู่ที่คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม
- จิตรดคา สวัสดิ์คืออาจารย์ ก่อนอื่นก็ฉันขอความกรุณาอาจารย์ช่วยเล่าถึงความเป็นมาของเสภาก่อนว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง
- เรืองอุไร เสภาฉันเชื่อกันว่าเป็นวิวัฒนาการอย่างหนึ่งของการเล่านิทานอย่างที่คุณได้พูดไปแล้วเมื่อต้นรายการ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงได้ทรงพระนิพนธ์ไว้ในตำนานเสภาตอนหนึ่งว่า ตั้งแต่ครั้งพระพุทธกาล มีคนไปรับจ้างเล่านิทานให้ฟังกันในที่ประชุม ในประเทศไทยเราก็มักมีความนิยมเช่นนั้นเหมือนกัน
- จิตรดคา แล้วทำไมจึงเกิดการขับเสภาขึ้นมาแทนการเล่านิทาน
- เรืองอุไร ก็อาจเป็นเพราะเบื่อความซ้ำซากจำเจนั่นเอง คือพอเล่านิทานฟังต่อๆกันมานานเข้าก็จืด จึงมีคนคิดเล่าให้แปลกออกไปโดยคิดผูกเป็นบทกลอนว่าให้คล้องกัน ให้น่าฟังกว่าเดิมอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็เพื่อให้ไพเราะ และทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย เช่น บทโคก เป็นต้น
- จิตรดคา ได้ทราบมาว่าการขับเสภาสมัยก่อน นิยมแต่เรื่องขุนช้างขุนแผนเพียงเรื่องเดียวแสดงว่าคงจะมีเรื่องอื่น ๆ อีก แต่ไม่ค่อยนิยมขับกัน ใช่ไหมคะ
- เรืองอุไร ใช่ แต่เดิมมานั้นเราเริ่มมีประเพณีการขับเสภาครั้งแรกในสมัยกรุงเก่า แต่จะเป็นปีใดแน่ฉันบอกไม่ได้ และทำไมจึงขับแต่เรื่องขุนช้างขุนแผนก็บอกไม่ได้อีกเช่นกัน เพราะไม่มีหลักฐาน ทราบแต่ว่าเนื้อเรื่องในขุนช้างขุนแผนไปพ้องกับคำให้การชาวกรุงเก่า ได้ความว่าขุนแผนเป็นทหารเอกผู้มีฝีมือในสมัยพระพันวษา ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นพระรามธิบดีที่ ๒ ขุนแผนได้อาสาไปตีนครเข็ญใหม่จนได้ชัยชนะกลับมา เรื่องนั้นมีอยู่เพียงนี้ แต่ภายหลังคนเล่ากันต่อ ๆ มาจึงต่อเติมเสริมแต่งเพื่อให้สนุกสนานขึ้น จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ ๒ พระองค์สนพระทัยเรื่องขุนช้างขุนแผนมากถึงกับทรงพระราชนิพนธ์ด้วยพระองค์เองในบางตอน ซึ่งสมเด็จพระยา

ดำรง ฯ ทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นตอนปลายแก้วเป็นชู้กับนางพิม ที่เรา
ไต่ยีนกันอยู่บ่อย ๆ ว่า “อดข้าวคอกนะเจ้าชีวิตวาย ไม่ตายคอกเพราะ
อดเสนาหา” นั้นแหละค่ะ อีกตอนหนึ่งก็ได้แก่ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง ได้
นางแก้วกิริยา และทรงสันนิษฐานว่าน่าจะมีตอนอื่น ๆ อีก

จิตรลดา

เมื่ออาจารย์เล่ามาให้ฟังถึงตอนนี้ ดิฉันใคร่ขอความกรุณาจากอาจารย์ช่วย
ขับเสภาตอนเด่น ๆ ให้ฟังสักเล็กน้อย เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ

เรื่องอะไร

(ขับเสภา)

“เดินถือฟ้าฟันขึ้นหอกกลาง

ของขุนช้างสร้างขึ้นใหม่ใหม่

หอนั่งตั้งฉากพับไว้

ขุนทองกรรทองใส่สะอาดตา

กระจกใหญ่ใส่รูปฝรั่งนั่ง

นัยน์ตาตั้งค้อนคมดูสมหน้า

ชมพลงทางเดินเพลิดเพลินมา

รีบเร่งเร็วหาเจ้าวันทอง

เห็นทาสหญิงนอนกลิ้งหอกกลางหลับ

สะเคาะจับเดินเข้าไปในห้อง

เครื่องแก้วแพรพรายอยู่ก่ายกอง

ฉากสองชั้นม่านมู่ลี่มี

ม่านนี้ฝีมือวันทองทำ

จำได้ไม่ผิดนัยน์ตาพี่

เส้นไหมแม่นเขียนแนบเนียนดี

สิ้นฝีมือแล้วแต่นางเดียว

เจ้าปักเป็นป่าพนาเวศ

ขอบเขตเขากลุ่มช่อมเขียว

รุกขชาติคาบไธระบัดเร็ว

พริ้งเพียวดอกดกระดะดวง

ปักเป็นมยุราลงรำร่อน

ผ่ายพ้อนอนอยู่บนยอดภูเขาลวง

แผ่หางกางปักเป็นพุ่มพวง

ชะนีหน่วงเหนี่ยวไม้ชม้อยตา”

จิตรลดา

ตอนนี้เป็นตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างและได้นางแก้วกิริยาใช้ไหมคะ
อาจารย์

เรื่องอะไร

ค่ะ ที่เราเรียกกันง่าย ๆ ว่าขุนแผนฟันม่าน

จิตรลดา

นอกจากตอนต่าง ๆ ที่ทรงพระราชนิพนธ์แล้ว ตอนอื่น ๆ มีใครแต่งอีก
บ้างคะ

เรื่องอะไร

ตอนที่เหลือก็มีกวีรับไปแต่งตอนที่ตนพอใจและนำมาขับถวายเวลา
ทรงเครื่องใหญ่จนกลายเป็นประเพณีในรัชกาลหลัง ๆ ว่าให้มีการขับเสภา
ถวายเวลาทรงเครื่องใหญ่ แต่เสภาสำนวนหลวงเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้มี

ครบทุกตอนในสมัยรัชกาลที่ ๓ และสมัยรัชกาลที่ ๔ มีเสภาเพิ่มขึ้นอีก ๒ เรื่อง
คือ เสภาพระราชพงศาวดาร และเสภาเรื่องเชียงเมี่ยง หรือศรีธนญไชย
ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงมีเสภานิทราชาคริต่ออีกเรื่องหนึ่ง รวมเป็นเสภา
สำนวนหลวง ๔ เรื่องด้วยกัน

จิตรลดา

แล้วกลอนเสภาที่ใช้ขับมีลักษณะอย่างไรคะ

เรื่องอุไร

ก็แต่งเป็นทำนองเล่นนิทาน บทเสภาจะสั้นยาวแค่ไหนไม่จำกัดแล้วแต่ผู้แต่ง
จะแต่งให้จบกระบวนความที่ใด นอกจากนั้นจะต้องแต่งให้เห็นเป็นเรื่อง
จริงจัง บทสนทนาจริงจังและเหมาะสมกับฐานะของตัวละคร การเดินทาง
ถูกต้องสมจริงตามแผนที่

จิตรลดา

เท่าที่ดิฉันเคยฟังเสปามา บางครั้งผู้ขับก็ขับกลับไปด้วย แต่บางครั้งก็มี
ปีพาทย์รับเมื่อขับเสร็จไปตอนหนึ่ง แต่บางทีเมื่อขับเสภาได้ท่อนหนึ่งก็หยุด
ไป แล้วมีการร้องเพลงแทนการขับมาคั่น แล้วจึงขับเสภาต่อไป สลับกัน
อย่างนี้ อยากทราบว่า การขับเสปาสสมัยก่อนเป็นอย่างไรหรือเปล่า หรือว่า
เพิ่งมามีวิวัฒนาการขึ้น

เรื่องอุไร

สมัยก่อนรัชกาลที่ ๒ เสปายังขับกันอย่างเล่นนิทานซึ่งอาจจะมีคนขับตั้งแต่
สองคนขึ้นไป โดยผลัดกันขับคนละตอน เพื่อให้ผู้ขับมีโอกาสดัก หรือไม่
อย่างนั้นถ้าใครขับเก่งเจ้าของงานจะให้ว่าตอนใดตอนหนึ่ง ให้แต่งกลอนสด
ได้กัน เรียกว่า เสปากัน คนก็จะว่าไปตามความพอใจ จนสมัยรัชกาลที่ ๒
ทรงพระราชดำริว่า แม้จะมีการผลัดเปลี่ยนกับขับแล้วก็ตาม คนขับเสภา
ก็ยังเหน็ดเหนื่อยมาก จึงโปรดให้มีปีพาทย์เข้าประกอบการขับด้วย ยังมี
หลักฐานตอนหนึ่งกล่าวถึงการขับเสภาว่า

“เมื่อครั้งพระจอมมุนินทร์แผ่นดินลับ เสภาขับยังหาปีพาทย์ไม่
มาเมื่อพระองค์ทรงชัย ก็เกิดคนดีในอยุธยา”

เดิมปีพาทย์ที่ใช้ก็มีเพียงระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ ปี กลอง และ
ตะโพน ต่อมาใช้เบิ่งมวงแทนตะโพน เพราะตะโพนเวลาเล่นในอาคาร
เสียงดังเกินไป แล้ววงปีพาทย์เสปาก็ค่อยขยายตัวออกไปจนเป็น
วงเครื่องใหญ่ในที่สุด สำหรับการบรรเลงปีพาทย์นั้นตอนแรกมีกับบรรเลง

เพลงหน้าพาทย์เหมือนอย่างการแสดงละคร ตอนใดดำเนินเรื่องก็ขับ
ตอนใดเป็นถ้อยคำรำพันหรือถ้อยคำอื่นที่ควรแก่การร้องส่งก็ร้อง ตอนใด
เป็นบทไปมา หรือรบกับบรรเลงเพลงกราวนอกกราวใน หรือเชิดทำนอง
เกี่ยวกับละคร

จิตรลดา
เรื่องอะไร

อาจารย์มีตัวอย่างการขับเสภาประกอบปีพาทย์มาด้วยใช่ไหมคะ
ค่ะ ตัวอย่างนี้ดิฉันได้มาจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ผู้ขับเป็นอาจารย์
วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
(เปิดเทป ๕ นาที)

จิตรลดา

ที่ฟังจบไปเมื่อกี้ ดิฉันสังเกตว่าถึงแม้จะมีวงปีพาทย์รับและมีเพลงร้อง
แต่ยังได้ยินเสียงกรับอยู่ คนขับเป็นคนขยับกรับเองหรือเปล่าคะ

เรื่องอะไร

ค่ะ คนขับต้องขยับเอง โดยผู้ขับจะถือกรับในมือของตนข้างละคู่ แล้วขยับ
ให้กระทบกัน เข้ากับจังหวะที่ขับ ถ้าหากให้คนอื่นขยับให้ก็จะไม่ตรงตาม
จังหวะที่ต้องการขับ กรับเสภานี้ปรกติทำด้วยไม้ชิงชันรูปสี่เหลี่ยมมีขนาด
หน้าด้านละประมาณ ๕ ซม. ยาว ๒๐ ซม. แล้วต้องลบเหลี่ยมเสียเล็กน้อย
เพื่อไม่ให้บาดเจ็บมือ และเพื่อให้สามารถถลึงกระทบกันได้สะดวก การขยับกรับ
ก็ไม่ใช่ทำได้ง่าย ๆ แต่ต้องรู้เพลงกรับด้วย ซึ่งมีอยู่ถึง ๔ เพลง แต่ดิฉัน
ไม่ขอกล่าวในที่นี้เพราะเวลาไม่พอ

จิตรลดา

นอกจากเสภาแล้ว ดิฉันเคยได้ยินคำว่าเสภาทรงเครื่องและเสภารำอีกด้วย
ขอความกรุณาอาจารย์ช่วยอธิบายให้ฟังสักนิดได้ไหมคะ

เรื่องอะไร

ได้ค่ะ เสภาทรงเครื่องก็คือการขับเสภาที่มีร้องส่งให้ปีพาทย์รับนั่นเอง
ส่วนเสภารำนั้นก็เกิดจากการที่คนเราฟังอะไรนาน ๆ เข้าก็อยากเห็นภาพจึง
มีการรำประกอบเป็นเสภารำ

จิตรลดา

เราได้ทราบถึงมูลเหตุหรือประวัติ รวมทั้งวิธีขับเสภาแล้ว แต่ยังไม่ทราบว่า
เสภาที่เขาขับกันในโอกาสใดบ้าง

เรื่องอะไร

สมัยก่อนเขาขับกันในงานมงคล เช่น งานโกนจุก ขึ้นบ้านใหม่ ส่วนงาน
ที่ไม่เป็นมงคลเขาจะไม่ขับกัน การขับเสภานี้นิยมขับกันในตอนกลางคืน
เท่านั้น เพราะคงจะถือแบบเดียวกับการเล่านิทานว่าเวลากลางวันเหวคาไป

เผ้าพระอิศวรกันหมดทั้งนั้น ถ้าจะเล่าตอนกลางวันเทวดาซึ่งชอบฟังนิทาน
 ค่ายไม่ได้ฟังก็จะโกรธและสาปแช่ง

จิตรลดา

เวลาของเราใกล้จะหมดลงแล้ว ในนามของโครงการภาษาไทย มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ความรู้แก่ดิฉัน
 และท่านผู้ฟังเกี่ยวกับเรื่องเสภาในวันนี้ซึ่งจัดว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ก่อน
 จบรายการขอเรียนให้ท่านผู้ฟังทราบอีกครั้งว่ารายการ “อยู่อย่างไทย” นี้
 จัดเป็นประจำในวันพุธสัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน เวลา ๑๘.๑๐ น. พบกันใหม่
 เดือนหน้า สวัสดีค่ะ.

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

ธงชาติไทย

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๒
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “ธงชาติไทย”
วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

สุวรรณี อุทุมผล

ผู้ร่วมรายการ

สมคิด อุนทรจิษฐ์

กิติเดช กิจมโนมัย

สุรัชย์ ทิมแจ่ม

ผู้เขียนบท

สุวรรณี อุทุมผล

ธงชาติไทย

สุวรรณี

ท่านผู้ฟังที่เคารพทุกท่าน

ทุก ๆ เช้า เวลา ๘.๐๐ น. ท่านผู้ฟังคงจะได้ฟังเพลงชาติไทยทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือจากเครื่องกระจายเสียงที่ติดอยู่ตามสถานที่ราชการหรือหน่วยงานเอกชนบางแห่งในกรุงเทพมหานครทั้งกองกระหึ่มไปทั่วบริเวณข้างเคียง และเมื่อนั้นเราทุกคนจะยืนตรงเพื่อเคารพเพลงชาติและธงชาติของเรา ท่านผู้ฟังเคยคิดบ้างหรือไม่ว่าธงชาติที่เราเคารพกันอยู่นี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร และมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างไร

รายการ “อยู่อย่างไทย” ในวันนี้ จะเป็นการสนทนาของนักศึกษา ๓ คน เกี่ยวกับ ธงชาติไทย ถ้าท่านติดตามฟังโดยตลอดท่านจะได้รับคำตอบของคำถามดังกล่าวข้างต้นนี้

.....คนตรี.....

สุรัชย์

สวัสดีครับ คุณสมคิด คุณกำลังมองอะไรเพลินอยู่ที่เดียวครับ

สมคิด

สวัสดีค่ะ คุณสุรัชย์ ดิฉันกำลังมองธงชาติบนยอดเสาและกำลังคิดว่าไทยเราเริ่มใช้ธงกันมาตั้งแต่เมื่อไร

สุรัชย์

ผมเองก็เคยคิดมาก่อนเหมือนกัน คุณสมคิดว่าเป็นไปได้ไหมครับที่ไทยเราเริ่มมีธงใช้ตั้งแต่สมัยที่อยู่ทางตอนใต้ของจีน

สมคิด

ทำไมคุณถึงคิดอย่างนั้นล่ะคะ

สุรัชย์

ตอนนั้นจีนกับไทยรบกันหลายครั้ง เรามีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าจีนมีธงประจำตำแหน่งแม่ทัพและกองทหารใช้อยู่ ไทยเราก็น่าจะมีธงใช้เหมือนกัน คุณเห็นด้วยไหมครับ

สมคิด

น่าจะเป็นไปได้แหละ แต่ก็ยังเป็นเพียงธงประจำตำแหน่งแม่ทัพหรือกองทัพอันเหมือนจีนไม่ใช่ธงชาติ คุณพอจะทราบไหมคะ ว่าไทยเราเริ่มมีธงชาติใช้ตั้งแต่เมื่อไร

กิติเดช

อ้าวคุณสองคนกำลังคุยอะไรกันอยู่ครับ ทำทางเอาจริงเอาจังเหลือเกิน

สุรชัย
กิติเดช

เรากำลังคุยกันอยู่ว่า ธงชาติของเราเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไร
เหมาะทีเดียว ผมเพิ่งจะค้นคว้าเรื่องธงชาติ ทำรายงานส่งอาจารย์ไปเมื่อ
วานนี้เอง ยังจำเรื่องต่างๆ ได้แจ่มแจ้ง คุณอยากทราบอะไรบ้างครับ ผม
อาจจะพอเล่าให้คุณฟังได้บ้าง

สมกิต
กิติเดช

ถ้าอย่างนั้น คุณช่วยเล่าความเป็นมาตั้งแต่ต้นเลยได้ไหมคะ
ได้ครับ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ครั้งหนึ่งฝรั่งเศสได้นำเรือเข้า
มาถึงปากน้ำเจ้าพระยา กัปตันสอบถามทางกรุงศรีอยุธยาว่า เมื่อเรือผ่าน
บ่อนวิไชยเณรซึ่งเดี๋ยวนี้เรียกว่าบ่อนวิชัยสิทธิ์ ฝรั่งเศสจะยิงสลุตให้
ชาติไทยตามประเพณีของชาวยุโรป จะขัดข้องหรือไม่ สมเด็จพระนารายณ์
ทรงอนุญาตและโปรดให้ทางบ่อนยิงสลุตตอบด้วย ปกติก่อนการยิงสลุต
ทางบ่อนจะต้องชักธงชาติขึ้น แต่สมัยนั้นเรายังไม่มีธงชาติจึงใช้ธงฮอลันดา
แทน ฝรั่งเศสไม่ยอม ไทยจึงต้องเอาธงฮอลันดาลงและเอาผ้าสีแดงทำ
เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแล้วชักขึ้นตั้งแต่นั้นมาไทยก็ยึดเอาธงสีแดงเป็นธงประจำ
ชาติไทยและใช้เรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
เอ๊ะ ทำไมจึงใช้ผ้าแดงทำไมไม่ใช่สีอื่น

สมกิต
กิติเดช

คงจะเป็นเพราะผ้าสีแดงหาง่ายกว่าสีอื่นและคนไทยสมัยก่อนถือว่าสีแดง
เป็นสีที่จะใช้กับสิ่งที่เคารพเทิดทูน

สุรชัย
กิติเดช

แล้วเราใช้ธงแดงตลอดสมัยรัชกาลที่ ๑ หรือเปล่าครับ

ก็ยังคงใช้อยู่ แต่ใช้เฉพาะเรือราชวร สำหรับเรือหลวงโปรดฯ ให้ทำรูปจักร
เพิ่มขึ้นตรงกลางธง เพราะจักรเป็นนามสัญญาของพระบรมราชวงศ์จักรี

สุรชัย

เอ ผมเคยเห็นรูปธงชาติไทยสมัยก่อน เป็นธงแดงมีรูปช้างสีขาวยืนตรงกลาง
หันหน้าเข้าหาเสาธง คุณกิติเดชพอจะช่วยเล่าได้ไหมครับว่าทำไมถึงมี
รูปช้างเพิ่มขึ้นมาบนธง

กิติเดช

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เราได้ช้างเผือกเอกติดๆ
กันถึง ๓ เชือก ซึ่งเราถือว่าเป็นพระเกียรติอย่างสูง จึงโปรดฯ ให้ทำ
รูปช้างเผือกไว้กลางจักรอีกทีหนึ่งสำหรับธงที่ใช้กับเรือหลวง

สมกิต

แล้วเรือราชวรละคะ เราใช้ธงพื้นแดงอย่างเดิมหรือเปล่า

- กิติเดช ใช้ครับ ใช้มาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- สมกิต ทำไมถึงเปลี่ยนละคะ
- กิติเดช เพราะชาติอื่นบางชาติก็ใช้ธงแดงสำหรับเรือค้าขายเหมือนกัน ทำให้บางครั้งไม่สามารถสังเกตได้ทันทีว่าเป็นเรือของชาติไหน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ควรมีอะไรบางอย่างบนธงของเรือไทยที่จะให้สังเกตได้ว่าต่างจากเรือชาติอื่น
- สุรัชย์ เพิ่มช้างเผือกไว้ตรงกลางไขไหมครับ
- กิติเดช ใช้ครับ ที่ไม่เพิ่มทั้งช้างทั้งจักรเหมือนธงเรือหลวงก็เพราะทรงเห็นว่า จักรเป็นของสูง ราษฎรไม่ควรนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ จึงทำเพียงรูปช้างเผือกมาไว้บนธงแดง
- สมกิต ถ้าอย่างนั้นในสมัยนี้เราก็ใช้ธงแดงมีรูปช้างเผือกอยู่ตรงกลางวงจักรเป็นธงสำหรับเรือหลวง และธงแดงมีรูปช้างเผือกอยู่ตรงกลางสำหรับเรือราษฎรใช้ไหมคะ
- กิติเดช ไม่ใช่ครับ พระองค์โปรด ๖ ให้เป็นธงเรือหลวงมาเหมือนธงเรือราษฎรเลยครับ
- สุรัชย์ ธงพื้นแดงมีช้างเผือกอยู่ตรงกลางนี้ใช้เป็นเพียงธงประจำเรือเท่านั้นหรือครับ
- กิติเดช สมัยนั้นมีกงสุลต่างประเทศเข้ามาตั้งที่ทำการในกรุงเทพฯ และชักธงของเขา ไทยเราจึงชักธงพื้นแดงมีรูปช้างอยู่ตรงกลางเป็นธงชาติด้วย
- สมกิต แล้วเราเปลี่ยนมาเป็นธงไตรรงค์ตั้งแต่เมื่อไรละคะ
- กิติเดช สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวครับ
- สุรัชย์ ทำไมถึงเปลี่ยนมาเป็นธงไตรรงค์เสียละครับ ผมว่าธงช้างก็สวยดีนะ
- กิติเดช เขาเล่ากันว่า ในปี ๒๔๕๙ พระองค์เสด็จไปทางเหนือโดยขบวนเรือ ระหว่างทางไปเมืองอุทัยธานี พระองค์ทรงปฏิสนธิ์การกับราษฎรหลายคน เมื่อเสด็จไปถึงกระท่อมหลังหนึ่ง ได้ทอดพระเนตรเห็นธงขนาดเล็กผืนหนึ่งซึ่งเจ้าของเอาติดไว้ที่หน้าจั่ว โดยที่ธงอยู่ในลักษณะช้างนอนหงายเอาสี่เท้าชี้ฟ้า นี่คงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ทรงคิดว่าน่าจะเปลี่ยนแบบธงเสียใหม่
- สมกิต มีเหตุผลอื่นอีกไหมคะ

- กิติเดช มีครับ คือภาพข้างเป็นภาพที่วาดไม่ได้ง่าย ๆ ดังนั้นรูปข้างบนผืนธงบางครั้งก็ดูไม่งดงาม บางครั้งก็วาดแล้วดูไม่ออกว่าเป็นรูปข้าง ด้วยเหตุผลสำคัญอย่างนี้แหละครับ จึงมีพระราชดำริน่าจะใช้ผ้าขึ้น ๆ เพละกันอย่างง่าย ๆ ตอนต้นโปรดเกล้าฯ ให้ทดลองทำเป็น ๕ ร้ว ๒ สี คือสีแดงกับขาวสลับกัน
- สมคิด ดินะคะ ธงแบบนี้ตัดเย็บก็ง่าย ใช้ก็ง่าย จะเอาตัวไหนติดกับคันธงก็ได้ ไม่ต้องกลัวผิดแบบ แล้วทำไมมีสีน้ำเงินละคะ
- กิติเดช มีครับ แต่เพิ่มเข้ามาทีหลัง ธง ๒ สีนี้โปรดฯ ให้นำไปติดทดลองที่สนามเสือป่า เป็นจำนวนมากอยู่หลายวัน แต่ไม่เป็นที่พอพระราชหฤทัยเพราะดูจืดชืดไป ต่อมาทรงระลึกขึ้นได้ถึงสีน้ำเงินซึ่งเป็นสีประจำวันพระราชสมภพ นอกจากนั้นชาติต่าง ๆ ที่เป็นสัมพันธมิตรกับไทยอยู่ในเวลานั้นก็มักจะใช้ ธง ๓ สีคือ แดง ขาว น้ำเงิน จึงทรงเลือกเอาสีน้ำเงินมาไว้ตรงกลางเป็นธง ๕ แถบ ๓ สี ดังธงชาติที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้
- สมคิด ธงชาติไทยที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้มีขนาดต่าง ๆ กัน เล็กก็มี ใหญ่ก็มี เรามีขนาดมาตรฐานไหมคะ
- กิติเดช เรามีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธงว่า ธงชาติของเราต้องเป็นรูปสี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ส่วนกว้าง ๒ ใน ๖ ส่วน เป็นแถบสีน้ำเงิน ต่อจากแถบสีน้ำเงินออกไปจะเป็นแถบสีขาวและสีแดงอย่างละ ๑ ส่วน ตามลำดับ ขนาดจะเล็กใหญ่เพียงใดก็ได้ แต่ให้ถืออัตราส่วนข้างต้นนี้
- สุรชัย นอกจากเราจะชักธงชาติตามสถานที่ราชการต่าง ๆ ในวันปฏิบัติราชการแล้ว เราใช้ธงชาติในโอกาสไหนอีกบ้างครับ
- กิติเดช เราชักธงกันหลายโอกาสครับ ที่สำคัญ ๆ ก็เช่นวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันจักรี วันวิสาขบูชา เป็นต้น เราจะชักธงทั่ว ๆ ไป คือ ทั้งอาคารของราชการและเอกชน และตามรถ เรือ ต่าง ๆ ก็สามารถชักธงได้ครับ นอกจากนั้นเวลาที่มีการประชุมนานาชาติ จะมีธงไทยชักอยู่ท่ามกลางธงชาติประเทศอื่น ๆ ด้วยครับ
- สมคิด เรื่องชักธงหลาย ๆ ประเทศนี้ ดิฉันอยากขอถามแทรกสักนิดนะคะว่า เราจะชักธงไทยไว้ตรงไหนถึงจะถูกต้องคะ ดิฉันเห็นบางที่ก็ชักไว้ที่เสากลาง บางครั้งก็ชักไว้ริม

- กิติเดช ที่จริงนะครับ ถ้ามีธงต่างชาติเพียงประเทศเดียว ให้ชักธงชาติไทยเคียงคู่
ข้างขวาของธงชาติต่างประเทศ ถ้าดูจากภาพในสถานที่ที่ชักธง ถ้ามีหลาย
ประเทศและเป็นจำนวนคี่ ให้ชักธงชาติไทยไว้ตรงกลาง ถ้ามีหลาย
ประเทศและเป็นจำนวนคู่ ให้ชักธงชาติไทยไว้ตรงกลางข้างขวา ดูจาก
ภายในสถานที่ชักธง นอกจากนั้นนะครับ ที่สำคัญคือ ธงไทยต้องไม่มี
ขนาดเล็กกว่าธงชาติต่างประเทศและต้องไม่อยู่ระดับต่ำกว่าธงต่างประเทศ
ที่ชักขึ้น
- สมกิต ขอบคุณมากค่ะ ที่นี้จะได้ทราบวิธีการชักธงที่ถูกต้องเสียที คุณกิติเดช กรุณา
บอกถึงโอกาสอื่นที่จะชักธงชาติอีกได้ไหมคะ
- กิติเดช ได้ครับ คุณคงจะเคยเห็นเขาชักธงชาติของเราขึ้นสู้อยอดเสาเวลาที่นักกีฬา
ไทยชนะการแข่งขันใช่ไหมครับ นั่นก็อีกโอกาสหนึ่งเพราะเราถือว่าเป็น
เกียรติแก่ชาติอย่างหนึ่ง
- สุรชัย ครับ ผมยังจำตอนแสนศักดิ์ชนะการชกมวย เขาโบกธงก็กึกก้องเหลือเกิน
กิติเดช นอกจากนั้นนะครับ เวลาที่ใครก็ตามเสียชีวิตในการปฏิบัติงานเพื่อชาติ เขา
จะใช้ธงชาติคลุมร่างศพนั้น
- สมกิต ค่ะ ดิฉันยังจำภาพพระศพของ ม.จ. หญิง วิภาวดี รังสิต ที่มีธงชาติ
คลุมอยู่ได้ติดตาอยู่เลย น่าเสียดายนะคะ ท่านทรงเป็นคนที่มีความรู้
ความสามารถและทำงานเพื่อชาติมากเหลือเกินผู้หนึ่ง
.....ดนตรี.....
- สุรชัย เราต้องชักธงชาติกันอยู่ทุกเช้า คุณกิติเดชพอจะบอกวิธีการที่ถูกต้องได้
ไหมครับ
- กิติเดช ได้ครับ ก่อนถึงกำหนดชักธงขึ้น ให้ผู้ทรงติดกับเส้นเชือกให้เรียบร้อย พอ
ได้เวลาก็ลั่นธงชาติออกเต็มผืนแล้วค่อยๆ ดึงเชือกให้ธงขึ้นช้า ๆ ด้วย
ความสม่ำเสมอและเส้นเชือกถึงจนถึงยอดเสาแล้วจึงผูกเชือกให้ตึงไม่ให้ธง
ลงมาจากเดิม ถ้ามีเพลงหรือสัญญาณในการชักธงขึ้นจะต้องชักให้ถึงยอด
พร้อมกับจบเพลงหรือจบสัญญาณนั้น
- สมกิต เมื่อเร็ว ๆ นี้ดิฉันเห็นเขาลดธงครึ่งเสา เราทำเช่นนี้ในโอกาสไหนบ้างและมี
วิธีชักอย่างไรคะ

- กิติเดช เราจะชักในกรณีทางราชการประกาศเท่านั้นครับ เช่น ในเวลาที่ประชุม
ของประเทศที่เป็นมิตรกับเราสันติชีวิตเป็นต้น เวลาชักจะต้องชักถึงยอดก่อน
แล้วจึงลดลงมาโดยเร็วให้อยู่ในระดับความสูง ๒ ใน ๓ ส่วนของความสูง
ของเสาธงและเมื่อจะลดลงก็ให้ชักโดยเร็วจนถึงยอดเสาก่อนแล้วจึงลดลง
- สุรชัย ผมเคยเห็นตามสถานีตำรวจบางแห่ง เมื่อเชิญธงลงแล้วเขาพับอย่างเรียบร้อย
วางไว้บนพาน วิธีนี้เป็นวิธีเก็บที่ถูกต้องใช่ไหมครับ
- กิติเดช ใช่ครับ แต่ถ้าไม่วางบนพานเราอาจจะพับอย่างเรียบร้อยแล้ววางไว้ในที่
สูงก็ได้ เพราะธงชาติเป็นสิ่งที่เราเคารพเทิดทูน เราถือเสมือนเป็นสัญลักษณ์
ที่แสดงถึงความเป็นเอกราชของชาติเราด้วยครับ
- สมกิต ดิฉันเคยเห็นคนบางคนเอารูปธงชาติไปประทับไว้ตามเสื้อผ้าและเครื่องใช้
บางอย่าง คุณว่าเหมาะสมไหมครับ
- กิติเดช ถ้าเป็นเสื้อนักกีฬาที่จะแข่งในฐานะเป็นตัวแทนของชาติก็ไม่ใช่ไร แต่ถ้า
เป็นเสื้อผ้าอื่น ๆ ก็ไม่สมควร และในพระราชบัญญัติก็มีบอกไว้ว่า ห้าม
ประทับธงชาติหรือแถบสีธงชาติ ณ สถานที่หรือสิ่งของใด ๆ โดยไม่สมควร
แล้วห้ามทำอย่างอื่นอีกหรือเปล่าครับ
- สุรชัย ครับ มีอีกหลายอย่าง เช่น ห้ามประทับรูปหรือเครื่องหมายใด ๆ นอกจาก
ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหรือหน่วยอื่นลงบนธงชาติหรือแถบสีธงชาติ
ที่ว่าบัญญัติเอาไว้ที่อื่นคุณพอจะยกตัวอย่างได้ไหมครับ
- กิติเดช ได้ครับ มีอยู่หลายชนิด เช่น ธงไชยเฉลิมพลที่ถือเป็นธงประจำกองทัพบก เป็น
ธงที่มีพื้นเป็นธงไตรรงค์ ที่ยอดเสามีชุ่มบรรจุพระพุทธรูปและเส้นพระเกศา
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและมีแถบสีธงชาติผูกเป็นหูกระต่ายห้อย
ชายทั้ง ๒ ยาวเลยมุมธงด้านล่าง บนพื้นธงไตรรงค์มีตราประจำกองทัพบกต่าง ๆ
แสดงว่าธงประจำกองทัพบก เรือ อากาศก็มีตราประจำของแต่ละกองต่าง ๆ
กัน ใช่ไหมคะ
- กิติเดช ใช่ครับ เช่นธงประจำกองทัพบกเรือจะมีรูปสมอไขว้ภายในพระมหามงกุฎ
รูปที่เพิ่มนี้จะเป็นสีเหลืองทั้งหมด นอกจากนั้นธงของกองทัพบกและ
กองทัพอากาศ ก็เปลี่ยนตราที่เพิ่มเข้ามาเล็กน้อย

- สุรชัย ธงนี้เป็นธงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่หน่วยทหารพลรบ
ที่มีอัตรากำลังตั้งแต่กองพันขึ้นไปใช้ใหม่ครับ ผมเคยเห็นพิธีนี้มาเมื่อไม่
นานมานี่เอง
- กิติเดช ใช่ครับ
- สมกิต ดิฉันยังติดใจเรื่องคนที่ปฏิบัติไม่เหมาะสมต่อธงชาติของเราอยู่เลยคะ ถ้า
คนที่จงใจจะทำการที่ห้ามนี้ เรามีบทลงโทษอะไรหรือเปล่า เพราะดิฉันคิดว่า
ถ้ามีแต่ข้อห้ามไม่มีบทลงโทษก็อาจจะมีคนฝ่าฝืนมาก
- กิติเดช มีครับ เรามีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท จำคุกนานที่สุดไม่
เกิน ๑ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับแล้วแต่กรณีที่ทำว่าหนักเบาแค่ไหน
- สุรชัย ธงที่เก่ามากจนเราไม่ใช้แล้ว เราเอาไปทำประโยชน์อย่างอื่นได้ไหมครับ
- กิติเดช เราไม่ควรเอาไปทำอย่างอื่น เช่น เชื้อคของ ส่วนมากถ้าต้องการเก็บไว้เรา
มักจะฝังดิน เพราะเราถือว่าธงชาติเป็นของสูงไม่เหมาะจะนำไปใช้ในกรณี
อื่นหรือทำลายโดยวิธีอื่น
- สมกิต แล้วธงชาติของเรามีเอกลักษณ์ อย่างไรบ้างคะ
- กิติเดช เอกลักษณ์ของธงชาติไทยของเราก็คือ ธงชาติของเรามีลักษณะที่ไม่เหมือน
ธงชาติอื่น เพราะแถบสีต่างๆ บนธงชาติของเราหมายถึงสถาบันสูงสุด
๓ สถาบันของไทย คือ สีแดง หมายถึง ชาติ สีขาว หมายถึง ศาสนา
สีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์
- สมกิต การเคารพธงชาติก็เป็นการเคารพสถาบันอันสูงสุด ๓ สถาบันไปด้วยในตัว
นะคะ
- สุรชัย นั่นสิครับ ผมว่าการที่เรากำลังเชิญชวนให้ประชาชนยืนตรงเคารพธงชาติ
เมื่อมีเสียงเพลงชาติ เป็นการกระทำที่ดีนะครับ
- สมกิต ค่ะ ดิฉันว่า พวกเราหลาย ๆ คนก็อยากทำ แต่บางครั้งเรารู้สึกไม่เคยชิน
ต้องดูว่าคนอื่นเขายืนตรงหรือเปล่า ดิฉันเองตอนแรก ๆ ก็เป็นค่ะ แต่ตอน
หลังมาคิดว่าเราทำสิ่งที่ถูกที่ควร ก็เลยเกิดความมั่นใจ ยืนตรงโดยไม่ต้อง
กังวลถึงคนอื่น
- สุรชัย ผมว่า ถ้าเราทุกคนคิดแบบคุณสมกิตก็ดีสิครับ และยิ่งเวลานี้เราได้ทราบถึง
ความสำคัญของธงชาติของเรายิ่งทำให้เราเกิดความมั่นใจที่จะยืนเคารพ

ธงชาติยิ่งขึ้น ผมทำจะต้องไปเสียทีละครั้ง จวนจะถึงเวลาเข้าเรียนแล้ว
ขอบคุณ คุณกิติเกษมากนะครับที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับธงชาติของเราหลาย
ท่านทีเดียว

สมคิด

นั่นซิคะ ดิฉันหวังว่าโอกาสหน้าเราคงจะมีโอกาสคุยกันสนุกๆ และได้
ความรู้เช่นครั้งนี้อีก

กิติเกษ

ไม่เป็นไรครับ ไว้พบกันใหม่โอกาสหน้านะครับ สวัสดี

เสียงบรรยาย :

ท่านผู้ฟังคงจะได้ทราบประวัติความเป็นมาของธงชาติไทย ความสำคัญ
ของธงชาติไทยและวิธีปฏิบัติต่อธงชาติไทยมาพอสมควรจากคำสนทนาของ
นักศึกษาทั้งสามแล้วนะค่ะ ถ้าคนไทยทุกคนปฏิบัติตามที่นักศึกษาทั้งสาม
กล่าวในตอนท้ายของการสนทนาแล้ว ก็จะเป็นผลให้เรานึกถึงชาติ สำนึก
ในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นคนไทยและเกิดความรักขึ้นในชาติ
ทำให้เรารวมกันได้เพื่อปกป้องชาติของเราให้อยู่ได้ร่มธงไตรรงค์ตลอดไป

เพลง “ไตรรงค์ที่ยอดเสา”

ที่ยอดเสานั้นคือ ไตรรงค์ ธงชาติไทย
สามสีงามกระไร เหมือนดาวสุกใส สามดวงส่องแสง
อยู่ในนภาสง่างาม ขั้วชะแ้วแห่งนตม ช่วยให้ใจกล้าแข็ง
เจ้าตะบัตพัรวปถิวอยู่ตามลมแรง
มองเห็นเด่นแดง น้ำเงิน ขาว เป็นเครื่องหมาย
ว่าเอกราช ของชาติไทย มั่นคงสุกใส มิได้สลาย
ยังยืนอยู่ คู่ธรณี
เมื่อธงผืนนี้ ยังอยู่ทั้งผืน
ไม่มีธงผืนอื่น ขึ้นมาแขวนแทนที่
ก็แปลว่าแถวถิ่น แผ่นดินเรา
ยังคงอยู่ดีเป็นของคนไทย

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

สำนวนไทย

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๓
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “สำนวนไทย”
วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

วิทยากร

ผู้เขียนบท

พ.ต. หญิงผะอบ ไปชะกะขณะ

จิตรลดา สุวัติกุล

วัลยา ช่างขวัญยืน

จิตรลดา สุวัติกุล

สำนวนไทย

จิตรลดา

สวัสดิ์ท่านผู้ฟัง รายการ“อยู่อย่างไทย”ของโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับความร่วมมือจากโครงการภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติไทย วันนี้เรามีเรื่องราวที่น่าสนใจมาเรื่องหนึ่งมาเสนอท่านผู้ฟัง นั่นคือ เรื่องสำนวนไทย ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ มีวัฒนธรรมทางภาษาสูงมานานอย่างน้อย ๆ ก็เกือบหนึ่งพันปี “กาญจนาภรณ์” ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อสำนวนไทย เล่มที่ ๑ ว่า

ไทยเราเป็นชาติโบราณเก่าแก่ชาติหนึ่ง เป็นที่รับกันทั่วไปว่าเคยครองแหลมสุวรรณภูมิหรืออินโดจีนแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดลงไปทางใต้มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ถ้าพูดเป็นสำนวน จะต้องมีมานานแล้วเหมือนกัน แต่จะมีสำนวนอะไรบ้างไม่สามารถจะทราบได้ สำนวนย่อมสูญไปแล้วเกิดใหม่ ตามความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองอยู่เสมอ หากมีลายลักษณ์อักษรปรากฏเป็นหลักฐานก็พอจะรู้ได้ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่รู้ เวลานี้มีลายลักษณ์อักษรที่เหลืออยู่ก็นับว่าเก่าที่สุดของเราเห็นจะเป็นกฎหมายตราสามดวง กงจะใช้กันมาตั้งแต่ไทยครองลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาก่อนสมัยสุโขทัย จริ่งอยู่กฎหมายตราสามดวงนั้นคงจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตามความเจริญของบ้านเมือง แต่ความเก่าก็ยังคงมีอยู่ไม่หมดไป ...

จากข้อความข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า การที่คนไทยพูดจากันเป็นสำนวนนั้นมีมานานมากแล้ว จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษาไทย สำนวนที่เราใช้กัน หรือเคยได้ยินกันอยู่ทุกวันนี้คงมีการเปลี่ยนแปลงให้ผิดเพี้ยนไปจากของเดิมบ้าง หรือมีบางสำนวนเกิดขึ้นมาใหม่บ้าง แต่สำนวนไหนจะเกิดขึ้นเมื่อใด หรือของเดิมเป็นอย่างไรนั้นไม่มีใครบอกได้ เพราะสำนวนส่วนใหญ่เราใช้พูดจากันมากกว่าจะบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรคงได้กล่าวมาแล้ว

ถ้อยคำที่เราเรียกกันว่า สำนวน นั้น เกิดจากการที่คนสมัยก่อน ตั้งข้อสังเกตขึ้นมาจากสิ่งที่ตนได้พบได้เห็นในชีวิตประจำวัน เป็นต้นว่า ธรรมชาติ, ที่อยู่อาศัย, ขาวของเครื่องใช้ในบ้านสัตว์เลี้ยง, ลัทธิประเพณี และศาสนา, หรือเกิดจากเรื่องแปลกๆ ที่ปรากฏขึ้น หรือจากเรื่องราวในวรรณคดีก็ได้ เมื่อได้ข้อสังเกตเหล่านั้นแล้ว จึงนำมาพูดเปรียบเทียบกับเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดที่ต้องการ เช่น เคยพบเคยเห็นสุนัขเวลามันถูกล่าไปจนอยู่ในตรอกซอกไม่มีทางไป มันมักหันกลับมาสู้ จึงนำมาใช้เป็นสำนวนว่า “สุนัขจวนตรอก” หรือ “หมาจวนตรอก” เพื่อเปรียบกับคนที่เข้าที่อับจนจวนตัวเนื่องจากเหตุใดก็ตามมักฮึดสู้เพื่อเอาตัวรอด ดังนั้นเป็นต้น เมื่อสำนวนต่างๆ เกิดจากการสังเกตสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ได้พบเห็นมาเช่นนี้ เวลาศึกษาเรื่องสำนวนไทยนอกจากเราจะดูในแง่ที่มาและความหมายที่นำมาใช้แล้ว หากเรานำสำนวนเหล่านั้นมาวิเคราะห์ดู ก็จะสามารถมองย้อนขึ้นไปเห็นสภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยโบราณได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นรายการ “อยู่อย่างไทย” ในวันนี้จึงจะเน้นหนักไปในเรื่องของสำนวนไทยที่แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยก่อน โดยจะพิจารณาจากเนื้อหาของสำนวน ไม่ได้พิจารณาจากความหมายที่ใช้

สังคมไทยเป็นสังคมกสิกรรมมาตั้งแต่โบราณจนกระทั่งปัจจุบันประชาชนมีอาชีพ ทำไร่ ทำนาและทำสวนชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ๆ ต้องตื่นแต่เช้าตั้งแต่ “หัวไก่โห่” หรือต้อง “ตื่นก่อนไก่” ให้สังเกตการนับเวลาในสมัยก่อนด้วยว่าเขาใช้สิ่งแวดล้อมนี้เองกะเวลากัน นอกจาก ๒ สำนวนที่กล่าวไปแล้ว ยังมีบางสำนวนที่พูดถึงเวลา เช่น “ข้าวเหนียวหมากเหลก” หรือ “ข้าวหม้อข้าวเดือด” เป็นต้นเมื่อตื่นแต่เช้าก็ออกไปทำไร่ทำนา แล้วจึงถึงเวลารับประทานอาหาร อาหารของคนไทยเราประกอบด้วยอะไรบ้างอาจเห็นได้จากสำนวนเหล่านั้นคือ “ตำข้าวสารกรอกหม้อ, ไม่แฉ่ไม่แซ่แบ่ง, ทำน้ำพริกละลายแม่น้ำ, กินน้ำพริกถ้วยเดียว, กินเกลือกินกะปิ, ฆ่าควายเสียตายพริก, ถึงพริกถึงขิง,

ขิงก็ราข่าก็แรง, น้ำเกลือ น้ำปลาร้าราดหัว, ปากปลาร้า” จะเห็นได้ว่าอาหารไทยมักมี ข้าว, แป้ง, พริก, เกลือ, กะปิ (สำหรับตำน้ำพริก) และ ขิง, ข่า, ปลาร้า เป็นต้นของพวกนี้มักมีติดอยู่ประจำในแทบทุกครัวเรือนเวลารับประทานคนไทยนิยมใช้มือเปิบอาหารเข้าปาก โดยมักจะซุบมือเสียก่อนเพื่อไม่ให้ข้าวติดมือ จนเกิดเป็นสำนวนว่า “ซุบมือเปิบ” เกี่ยวกับการนับเวลา นอกจากจะฟังเสียงไก่ขันในตอนเช้าคงได้กล่าวมาแล้ว ยังอาจสังเกตอาการของไก่ในตอนพลบค่ำได้ คือแต่ละบ้านได้สังเกตเห็นว่า ไก่ที่เลี้ยงไว้ขันเกาะคอนในรังนอน จึงนำมาใช้เป็นสำนวนว่า “ไก่ขันรัง” พอถึงเวลากลางคืนยังไม่มีไฟฟ้าใช้เหมือนสมัยนี้ คนสมัยก่อนได้อาศัยได้ที่จุดไว้เป็นเครื่องช่วยให้แสงสว่าง ดังปรากฏในสำนวนว่า “เข้าได้เข้าไฟ” และ จุดได้ตำตอ” นั่นเอง

ท่านผู้ฟังคงจะเคยได้ยินสำนวน “ก่อแล้วต้องสาน ใส่ตะกร้า ล้างน้ำ, มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก, แม่กระเซอกันรว” มาบ้างแล้ว สำนวนเหล่านี้เกิดจากการที่ชาวบ้านสมัยก่อนใช้เวลาว่างจากการทำไร่ทำนามาทำงานอย่างอื่น เช่น สานกระบุง ตะกร้า ส่วนผู้ที่ไม่ได้ทำงานก็อาจเล่นการพนัน โดยเฉพาะพวกผู้ชาย มักไปจับกลุ่มกันอยู่ตามบ่อนการพนันกตปลา ชนไก่ หรือวงหมากรุก สำนวนต่างๆ ซึ่งได้ข้อสังเกตจากการเล่นการพนันเหล่านี้มีมาก และใช้กันอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน เช่น “ไก่อรงบ่อน, สู้จนเย็บตา (ซึ่งเลื่อนมาเป็น สู้จนยิบตา)” ได้จากการพนันชนไก่ สำนวน “แจงสี่เบี้ย” ได้จากการเล่นถั่ว สำนวน “เข้าตาจน, ไม่ดูตาม้าตาเรือ” ได้จากการเล่นหมากรุก

สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ จึงมีอยู่หลายสำนวนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เป็นต้นว่า “วันพระไม่มีหนเดียว, เข้าวัดเข้าวา, พอไปวัดไปวา, ชายผ้าเหลือง, ชายสามโบสถ์, ไม่เชื่อน้ำมันต์, ชั่วช่วงชีวิตช่วงสงฆ์, ไม่เห็นแก่ชู้ก็เห็นแก่ผ้าเหลือง” แต่ถึงจะนับถือพุทธศาสนาคนไทยก็ยังมี ความเชื่อเรื่องผีสางกันอยู่ ดังสำนวนว่า “ผีเข้าตำพลอย, บอนบานศาลกล่าว, จ้าวไม่มีศาล” เป็นต้น เมื่อจะเดินทางไปไหน คนสมัยก่อนมักไปทางเรือ

เพราะเมืองไทยสมัยนั้นมีแม่น้ำลำคลองมากจึงเดินทางได้สะดวกกว่าทางบก ซึ่งทุกคนทราบทั่ว เนื่องจากยังไม่มีถนนหนทางดี ๆ เหมือนสมัยนี้ ส่วนวนที่เกี่ยวกับการเดินทางทางเรือและแพจึงมีอยู่มาก เช่น “แพแตก, ผู้ชายพายเรือ, ผู้หญิงยิงเรือ, พายเรือในอ่าง, เรือล่มเมื่อจอด, เรือล่มในหนอง, ไม่เป็นโล้เป็นพาย, มือไม่พายเอาตีนราน้ำ, ชักใบให้เรือเสีย” เมื่อจำเป็นจะต้องไปทางบก พาหนะที่ใช้ในสมัยก่อน คือ เกวียน ดังปรากฏในสำนวนว่า “กงเกวียนกำเกวียน” เป็นต้น

การซื้อขายสินค้าสมัยก่อน ใช้มาตราเงินแบบโบราณ คือ เบี้ย ไพ อัฐ โสฬส เพ็ญ สลึงจนกระทั่งถึง ตำลึง และซัง ส่วนวนที่ใช้พูดเปรียบเทียบกับมาตราเงินเหล่านี้ เช่น “เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน, พุดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง, เบี้ยน้อยหยอยน้อย, สิบเบี้ยใกล้มือ, อัฐยายซื้อขนมยาย, ไม่ก้ออัฐพส, ตาเพ็ญตาสลึง, สาวน้อยร้อยซัง” เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสำนวนพวกนี้เรายังใช้กันอยู่ แม้ว่าจะเลิกใช้มาตราเงินแบบเก่าแล้วก็ตาม

สำนวนไทยหลายสำนวนผูกขึ้นจากสภาพชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย และสำนวนเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่และความเชื่อของคนสมัยก่อนด้วย เช่น แรกเกิดจะมีสำนวนว่า “ตกฟาก, ผังรัก ผังรอก, และอาบนํ้าร้อนมาก่อน” เมื่อเติบโตขึ้นมาเป็นรุ่นหนุ่มรุ่นสาว ผู้ใหญ่ก็เริ่มจะมองหาคู่ครองให้บุตรหลานของตน บางคนก็มีนิสัยชอบจับคู่ให้แก่ผู้อื่น เราจึงมักจะได้ยินสำนวนว่า “แม่สื่อแม่ชัก” คือนั่งที่ไหนก็มักจะคอยเมียงมองหรือชักชวนให้ลูกชายบ้านนั้นสนใจลูกสาวบ้านโน้น หรือบอกพ่อแม่ลูกสาวบ้านนี้ว่าลูกชายบ้านนั้นสนใจเป็นต้น เมื่อแม่สื่อแม่ชักทำหน้าที่ได้สำเร็จ ก็อาจจะมีการนัดวันสู่ขอกัน ประเพณีการแต่งงานของไทยนั้นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ ขันหมาก เราจึงมีสำนวนว่า “กินขันหมาก” เกิดขึ้นตอนนั่นเอง สำนวนนี้นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงประเพณีการแต่งงานแล้วยังสะท้อนให้เห็นว่า เรื่องหมากพลูเป็นเรื่องใหญ่หรือของสำคัญของคนสมัยก่อนทีเดียว เมื่อมีภรรยาที่คบแต่อยู่กิน หรือพูดเป็นสำนวนว่า “ร่วมหอ

ลงโรง” กันอยู่แล้ว ผู้ชายสมัยก่อนอาจจะ มี “เมียบ่าวเมียไพร่” หรือ “เมีย น้อย” ได้อีกเพราะถือกันว่าผู้ชายที่มีภรรยามากเป็นผู้ที่มีอำนาจ มีความ สามารถในการปกครองภรรยา แต่ผู้ชายสมัยนั้นก็จะยกย่องภรรยาหลวงให้ เป็นผู้ที่มีสิทธิ์ดูแลบ้านเรือน รวมทั้งปกครองภรณาน้อยไปจนถึงลูก ๆ ของ สามีที่เกิดจากภรรยาอื่นทุกทุกคนด้วย และย่อมเป็นธรรมดาที่ลูกภรรยา น้อยจะมีสิทธิมีเสียงหรือได้รับการยกย่องน้อยกว่าหรือไม่เท่าเทียมกับลูก ภรรยาหลวง จึงเกิดมีสำนวน “ลูกเมียน้อย” ขึ้น

เมื่อกล่าวถึงการเกิดการแต่งงานแล้วจะขอกล่าวถึงสำนวนที่ได้ จากการตายบ้าง เช่น “คนตายขายคนเป็น” สำนวนนี้เนื่องมาจากการ ทำศพของคนไทยที่มักนิยมใช้จ่ายในการจัดงาน ทั้ง ๆ ที่คนตายไม่ได้ รู้เห็น ฟุ่มเฟือยใหญ่โต ถึงขนาดมีการหยิบยืมเงินทองมาด้วย แต่คนเป็น นั้นเองที่เดือดร้อน

อาชีพหลักของคนไทยสมัยก่อนคือการทำไร่ทำนา หรือการทำ กสิกรรมคงได้กล่าวมาแล้ว คนไทยสมัยก่อนไม่ต้องกลัวอดตาย ท่านคง เคยได้ยินคำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” กันมาบ้างแล้ว นั้นแสดงให้เห็น อย่างชัดเจนว่า ไม่ว่าจะเหลือวไปทางใด หากคนรู้จักทำกินแล้วย่อมไม่อด ตาย สังคมไทยสมัยก่อนไม่ต้องแย่งชิงกันประกอบอาชีพเหมือนสมัยนี้ เพียงเอา “พร้าขุดหลังไปเล่มเดียว” ก็ “หักร้างทางพง” ทำมาหากิน “เอา ตัวรอด” มาได้ อาชีพทำนาทำไร่นี้เองที่เป็นต้นตอของสำนวนไทยหลาย สำนวน เช่น “ความวัวไม่ทันหาความควายเข้ามาแทรก, ตีวัวกระทบคราด, ช่มเขาโคให้กินหญ้า” สำนวนเหล่านี้บอกให้ทราบชัดถึงสัตว์เลี้ยงที่คนไทย ใช้ เพื่อช่วยผ่อนแรงเวลาทำนา คือ วัวและควาย นอกจากจะใช้สำนวน เกี่ยวกับสัตว์เหล่านี้แล้ว บางครั้งก็ใช้คำว่า นา หรือ ไร่ มาเป็นสำนวนโดย ตรงเลยทีเดียว เช่น “ทำนาบนหลังคน, พลัดที่นาคนที่อยู่, เอาหูไปนาเอาตา ไปไร่” เป็นต้น

เมื่อเอ่ยถึงสำนวน “ในน้ำมีปลา” แสดงว่าตามแม่น้ำลำคลอง ในสมัยก่อนมีปลาชุกชุมมาก คนสมัยนั้น นอกจากทำไร่ ทำนา ทำสวนแล้ว ยังอาศัยจับปลากันในนาในสวนนั่นเอง จนเป็นที่มาของสำนวนต่าง ๆ นวหลาย

สำนวน เช่น “ตกขอบต้องหมั่นกู่, ตีปลาหน้าไซ, ยกยอปอปั้น, จับปลาสองมือ, ไก่แก่แม่ปลาซ่อน, ปลากระตี่ได้น้ำ, ใจเสาะเป็นปลาฉิว, ปลาหมอตายเพราะปาก”

นอกจากอาชีพหลักคือการทำนาแล้ว เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ คนไทยสมัยก่อนจึงนิยมปลูกพืชผักเอาไว้ใกล้บ้าน ไม่จำเป็นต้องซื้อหา ผลไม้ชนิดหนึ่งที่คนไทยนิยมกันมากได้แก่ กล้วยน้ำว่า เพราะนอกจากจะให้ผลดีแล้ว ยังมีประโยชน์หลายด้าน เช่น ใบใช้ห่อขนม ตันใช้เป็นอาหารคนและหมู หัวปลีใช้ทำอาหาร เวลาปลูกเรือนก็ต้องใช้ กล้วยอ้อยผูกติดปลายเสาเอก เมื่อเข้าพิธีแล้วก็นำมาปลูกไว้ใกล้บ้านต่อไป นอกจากนั้นในขบวนขันหมากก็ต้องมีตันกล้วยตันอ้อยด้วย สำนวนที่ผูกขึ้นจากกล้วยได้แก่ “ตื่นเป็นกล้วยน้ำว่า, ปอกกล้วยเข้าปาก, เต็ดปลีไม่มีใย” นอกจากกล้วยแล้วยังมีพืชผลอื่นๆ อีก เช่นที่ปรากฏในสำนวน “มะนาวไม่มีน้ำ, มือเป็นผักถั่ว, มะพร้าวหัวขายสวน, มะพร้าวตื่นตก, มะพร้าวหัวยัดปาก, เป็นต้น

เมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยว และมีเวลาว่างนอกจากเล่นการพนันแล้ว คนไทยสมัยก่อนมักชุมนุมรื่นเริงกัน ฤดูนี้เพลงเกี่ยวข้าวเพลงมาลัยคงจะกระหึ่มไปทั้งบาง เมื่อได้ศึกษาสำนวนไทยจะทราบว่า ไทยเรายังมีการเล่นสนุกอีกหลายอย่าง เช่น หุ่นกระบอก—จากสำนวน “เป็นหุ่นให้เซ็ด” สักวา—จากสำนวน “ลงเอย” นอกจากนั้นสำนวนเล่นกลอนสด “เล่นเพลงยาว” ช่วยให้เราทราบสภาพความเป็นอยู่และเข้าใจถึงลักษณะหนึ่งของคนไทย คือความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนด้วย

ความบันเทิงของคนไทย นอกจากจะได้จากการละเล่นแล้ว สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ วรรณคดี มีผู้กล่าวว่า วรรณคดีประจำชาติแสดงถึงความเจริญหรือวัฒนธรรมของชาตินั้น ไทยเราก็เป็นชาติหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ ดังมีหลายสำนวนที่ได้จากวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น

“จิตเหมือนไชยเชษฐ” มาจากวรรณคดีเรื่อง ไชยเชษฐ

“ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง” , “ตัวคำเป็นจระก้า” จากวรรณคดี

เรื่อง อิเหนา

“ราพนาสูร”, “ยักษ์ลักมา ลิงพาไป”, “งอมพระราม”, “ศรศิลป์ไม่กินกัน”, “สิบแปดมงกุฏ” จากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์

“วันทองสองใจ”, “ห้วยยังกะขุนช้าง” จากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่นๆ อีก เช่น “กลั้วดอกพิกุลร่วง” จากเรื่อง พิกุลทอง “นอนเป็นท้าวกุมภกันท์” จากเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ตำนวนไทย ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษของเรานั้น นอกจากจะช่วยให้เราได้มีภาษาใช้อย่างกะทัดรัด สละสลวยแล้วยังเป็นสิ่งที่จะเป็นสื่อให้เราได้สืบสวนไปถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนลักษณะของสังคมไทยสมัยก่อนได้ทำให้เราทราบว่าคนไทยสมัยก่อนอยู่กันอย่างไร พอจะเป็นแนวเปรียบเทียบให้เราทราบว่า “อยู่อย่างไทย” สมัยก่อน กับ “อยู่อย่างไทย” สมัยนี้ก็เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร... รายการอยู่อย่างไทยวันนี้ขอยุติเพียงเท่านี้ ท่านจะฟังรายการนี้ได้อีกครั้งในวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๐ เวลา ๑๘.๑๐-๑๘.๔๐ น. ณ สถานีเดียวกันนี้ สวัสดีค่ะ.

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

อันเพลงไทยไซ้จะไร้ในคุณค่า

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๔
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “อันเพลงไทยไซ้จะไร้ในคุณค่า”

วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พ.ต. หญิงผะอบ ไปชะกฤษณะ

วิทยากร

พ.ต. หญิงผะอบ ไปชะกฤษณะ

ดนตรี

ชุมนุมดนตรีไทย ร.ร. วัดบวรนิเวศ

ผู้เขียนบท

พ.ต. หญิงผะอบ ไปชะกฤษณะ

อันเพลงไทยใช้จะไว้ในคุณค่า

ผะอบ

สวัสดิ์คะท่านผู้ฟัง วันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” ของสำนักนายกรัฐมนตรีได้มาพบกับท่านอีกครั้งหนึ่งด้วยเรื่อง “อันเพลงไทย ใช้จะไว้ในคุณค่า” หัวข้อเรื่องนี้นำมาจากตอนหนึ่งของเพลงซึ่งท่านขุนชำนาญสาส์นได้แต่งไว้ ด้วยเหตุที่ว่าเวลานี้รู้สึกว่ายาวช่นของเราตลอดจนบางท่านยังเห็นว่าเพลงไทยหรือดนตรีไทยนั้นไม่ทันสมัยหรือว่าซ้ำไม่ทันใจเลยทำให้บางคนซึ่งไม่เข้าใจหรือไม่เคยสนใจในดนตรีไทย พลอยนึกตามไป ด้วยความโน้มน้อมในเรื่องนี้ก็ทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือพูดอย่างง่าย ๆ ก็เข้าใจไม่ถูก วันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” จึงนำรายการดนตรีไทยมาเสนอท่านอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้เคยเสนอท่าน เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ทางสถานีไทยโทรทัศน์สีกอง ๙ เรื่อง “ดนตรีไทย ไพเราะเสนานัก” ดิฉันก็หวังใจว่าท่านที่ติดตามรายการนี้ก็คงจะได้ฟังแล้วว่าเราได้ทำความเข้าใจกันอย่างไรบ้างในเรื่องดนตรีไทย

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่เย็นเป็นสุขมาช้านาน คนไทยก็มีความสุขสบาย คนไทยจึงมีอารมณ์เย็น ดนตรีไทยเกิดขึ้นจากอารมณ์ของท่านผู้แต่ง เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าดนตรีไทยนี้ซ้ำ เพราะเหตุว่าเรามีความสุขสบายมากกว่าชาติอื่นจะมีเสียด้วยซ้ำไป ดิฉันพูดตามความเห็นส่วนตัวของดิฉันนะคะ บางคนก็เลยเข้าใจว่าคนไทยมีแต่เรื่องสุขสบายจนเกินไป เป็นการพ้อฝันอะไรแบบนี้แต่ความจริงนั้นลีลาของดนตรีไทยเรานั้นมีหลายแบบหลายชนิดดังที่ได้เคยเสนอไปแล้ว ส่วนวันนี้จะได้มาเสนอรายการอีกแบบหนึ่ง

ดนตรีไทยนั้นมีอัจฉริยะอยู่อย่างหนึ่ง ในฐานะที่ดิฉันเคยเป็นผู้ฟัง ฟังอย่างคนธรรมดา และก็ไม่ได้เป็นผู้รู้จักดนตรีไทยอะไรมากนัก เคยรู้สึกแปลกใจเป็นอย่างยิ่งที่ว่าทำไมดนตรีไทยของเรานี้ถึงได้บรรเลงเพลงแปลกภาษาได้ เช่นบางที่ก็แขก บางที่ก็จีน บางที่ก็มอญ บางที่ก็ลาว

เช่นเพลงแขกสาหร่าย ลาวคำหอม จีนฉิมเล็ก อะไรต่าง ๆ แบบนี้นะคะ คนตรีไทยทำไมเสียงกลายเป็นจีน เป็นมอญ เป็นแขก เป็นพม่า อะไรอย่างนี้ได้ นับว่าเป็นสิ่งที่น่าสงสัยอยู่ใช่ไหมคะ วันนั้นก็เลยนำเพลงซึ่งมีเนื้อร้องตั้งต้นว่า“อันเพลงไทย ไซ้จะไร ในคุณค่า” ในทำนองแขกสาหร่าย ทำนองแขกสาหร่ายนี่นะคะจินเองฟังแล้วรู้สึกซาบซึ้ง ฟังแล้วรู้สึกเหมือนกับว่าเป็นการวิงวอน ขอร้องอยากให้ทำตาม เหมือนกับชายพลอดรักหญิง แล้วก็ขอความรักผู้หญิงให้เขาเห็นใจด้วย ท่านจะได้ฟังเพลงแขกสาหร่ายนี้จากการบรรเลงของวงดนตรีไทย โรงเรียนวัดบวรนิเวศ

ผะอบ

ผู้แต่งเนื้อร้องท่านได้ประมวลวัฒนธรรมทั้งหลายเอาไว้ในเพลงนี้ ขอเชิญท่านฟังเพลงแขกสาหร่าย กล่าวถึงวัฒนธรรมไทย

เพลงแขกสาหร่าย

๑. อันเพลงไทยไซ้จะไรในคุณค่า		หรือค้อยกว่าเขื่อนั้นนั้นหาไม่	
เพลงของเราเก้เสนาเพราะจับใจ		ทั้งยังเป็นสมบัติไทยสืบเนื่องมา	
สร้อย	โอเจ้าคอกจำปาของข้าเอ๋ย	สี่สวयरไรเลย	กลิ่นหอมชวนเชยชานาสา
ตามสายพระพายพัดมา		หอมคอกจำปา	ไม่แพ้บุปผาของใครเลย
๒. เรามีชาติหากชาววัฒนธรรม		สิ่งประจําสำหรับชาติเสียแล้วหนา	
ไซ้ชาวไทยจะอยู่ได้ในโลกา		อย่าลืมคิดพิจารณาคุให้ถี่	
สร้อย	อันชาติไทยต้องไม่กลายเป็นอื่น	ไทยต้องยั่งยืน	ไทยต้องชมชื่นนิยมไทย
ร่วมชีวิตร่วมจิตร่วมใจ		ช่วยกันใช้ของไทย	อย่าเห็นของใครดีกว่าเอ๋ย ๖

ผะอบ

เป็นอย่างไระคะ ท่านผู้ฟังก็ได้ฟังเพลงซึ่งชุมนุมดนตรีไทย โรงเรียนวัดบวรนิเวศ วิงวอนให้ท่านคิดถึงวัฒนธรรมว่า ถ้าไทยเรานี้ชาติวัฒนธรรมแล้ว เราจะอยู่ในโลกได้อย่างไร จินนั้นก็หวังใจว่าท่านคงจะมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกับชุมนุมดนตรีไทยโรงเรียนวัดบวรนิเวศนะคะ

เพลงต่อไปนี้จะเป็เพลงสำเนียงภาษาต่าง ๆ ที่ท่านครุดนตรีทั้งหลายที่ท่านมีความคิดอยากจะปรับปรุงให้กว้างขวางออกไป ในการปรับปรุงดนตรีไทยเรามีหลายวิธีและหลายแบบด้วยกัน สำหรับ

เพลงที่จะบรรเลงต่อไปนี้จะใช้เครื่องดนตรีไทยนะคะ แต่ว่าเลียนสำเนียงของ
ต่างชาติ เพลงแรกเป็นเพลงมอญทำอิฐ ถ้าท่านฟังแล้ว ท่านก็จะได้ยิน
เป็นสำเนียงมอญหรือไม่ก็เชิญท่านลองฟังดูก็แล้วกันค่ะ เพลงนี้
คุณหญิงชั้น ศิลปบรรเลง เป็นผู้แต่งเนื้อร้อง แต่เราใช้ทำนองของเก่า
เนื้อหาก็น่าฟังมากค่ะ

เพลงมอญทำอิฐ

รูปสวยรววยทรัพย์นับค่าล้น

ไม่เท่าคนรววยวิชาสง่าศรี

รูปไม่งามแต่น้ำใจใหญ่อารี

ก็ย่อมดีกว่ารูปงามทรามน้ำใจ

ถ้างามน้อยด้อยวิชาพาตนยาก

จะลำบากเหลือล้นจนเจ็บใหญ่

ทั้งรูปสวยรววยวิชาน่าชื่นใจ

พาตนให้ก้าวหน้าถาวรเอย.

ผะอบ

ท่านฟังแล้วสำเนียงเป็นสำเนียงมอญไหมคะ แต่ดิฉันฟังแล้ว
บอกเลยว่าไม่ใช่สำเนียงไทยแน่ แต่มอญทำอิฐนี้ตามทางสันนิษฐานของ
ดิฉันคิดว่าเมื่อมอญมาอยู่ในไทยตอนแรกๆ มอญก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ทาง
ปทุมธานี ที่นั่นมีการทำอิฐ เราก็ตกลงไปตั้งชื่อว่ามอญทำอิฐ ความจริงยังมี
เพลงมอญอีกหลายเพลงนะคะ

เพลงต่อไปจะเป็นเพลงสำเนียงอื่น แต่ก่อนที่จะพูดถึงเรื่อง
สำเนียงอื่นดิฉันก็อยากจะขอเกิดความเป็นอัจฉริยะของท่านครูดนตรีไทย
ของเรา ว่าท่านแต่งเพลงเลียนเสียงต่างภาษา เช่น ภาษาจีน ภาษามอญ
ภาษาฝรั่ง อะไรเหล่านี้ได้แนบเนียน ดิฉันคิดว่าคงเป็นการปรับปรุงดนตรี
อย่างหนึ่งที่จะให้เกิดความไพเราะ แล้วก็เกิดความเพลิดเพลิน มีรสแปลกๆ
ออกไป แล้วก็จะอาจจะเกี่ยวกับการเล่นต่าง ๆ ในเชิงนาฏศิลป์ เมื่อแสดง
เรื่องของชาติหนึ่งก็เล่นดนตรีประกอบเป็นสำเนียงหนึ่ง ท่านคงจะเคย

ไต่ยีนคำว่อก ๑๒ ภาษานะคะ (บางทีอาจจะถึง ๑๒ ภาษาจริง ๆ ก็ได้) แต่เวลาที่ดิฉันดูละครแล้วภาษาหนึ่งก็จะเป็นเพลงสำเนียงหนึ่งผู้ฟังรู้เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อดิฉันได้ไปสาธารณรัฐจีน เผอิญดิฉันได้ไปคุโอเปร่าจีนจริง ๆ ในไต้หวันค่ะ เขาเชิญให้ไปคุโอเปร่า เรื่อง นางพญางูขาว ในระหว่างที่ดูละครนั้นลืมนึกไปนี่กว่าอยู่เมืองไทยค่ะ เพราะเวลาที่เพลงขึ้นนั้นะคะเราร้องตามได้เลย ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ภาษาจีนสักคำเดียว แต่เราสามารถที่จะตามเพลงได้เกือบทุกเพลงในการบรรเลงเพลงของเขานั้น เพราะฉะนั้นแสดงว่าเพลงไทยที่เราเลียนเสียงมานี้เป็นเพลงดั้งเดิมของจีน แล้วท่านที่เป็นครูดนตรีท่านสามารถเลียนเสียงได้เหมือนจริง ๆ เลยค่ะ ดิฉันนึกถึงบรรพบุรุษของเราที่ท่านมีความรู้สึกอ่อนไหวในทางเสียง แล้วก็สามารถที่จะเลียนเสียงได้อย่างเต็มที่ เพลงต่อไปนี่จะเป็นเพลงที่ออกจะสนุกสนานสักหน่อยนะคะ คือเพลง “จีนต้องเซียง” เนื้อร้องจะบอกเองแล้วว่าเป็นต้องเซียงอย่างไร ขอเชิญท่านฟังจากวงดนตรีไทย ของชุมนุมดนตรีไทย โรงเรียนวัดบวรนิเวศ

เพลงจีนต้องเซียง

ดิงหนองต้องเซียงเสียงขานขับ

วงดนตรีบรรเลงรับอยู่ใกล้ ๆ

ยีนเสียงจึงเสียงกลองออกก้องไป

เพลงนี้มีชื่ออย่างไร สำเนียงชาติใด ใครรู้บอกมา

เขาเรียกจีนต้องเซียงตามเสียงร้อง

ฟังเสียงจึงดีสอคล้องแปลกหนักหนา

ดั่งดิ่งดิ่งแล้วฉับอยู่ทุกครา

ดีจังหะนี้นา จงจำไว้ว่าเป็นทำนองจีน

ผะอบ

เป็นอย่างไรคะ เพลงจีนก็จบลงไปแล้ว ท่านสนุกสนานไหมคะ ถ้าเผื่อว่าท่านสนใจดนตรีไทยก็เชิญติดต่อกันได้นะคะที่รายการ “อยู่อย่างไทย” ที่วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ เราจะสนองความประสงค์ให้แก่ท่านทุกอย่าง สำหรับเพลงสุดท้ายก่อนที่จะอำลาท่านไปนั้น ก็จะเป็นเพลงที่สอดคล้องกับเพลงแรกซึ่งวิงวอนขอให้ท่านนึกถึงวัฒนธรรมไทยที่จะช่วยให้ไทยเรานั้นยืนอยู่คู่ฟ้าดิน เพลงนี้ชื่อว่าเพลงวัฒนธรรม แต่ว่าในการบรรเลงนั้นจะใช้ลีลาเพลงถึง ๓ เพลง คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นผู้ใส่ทำนองเพลง เพลงแรกจะเป็นเพลงกล่อมนารี เพลงที่ ๒ เป็นเพลงกล่อมพญา เพลงที่ ๓ เป็นเพลงสี่เส้า ชื่อของเพลงนี้ก็บอกให้เราทราบได้ว่า เพลงกล่อมนารีก็ดี เพลงกล่อมพญาก็ดี นั้นเป็นเพลงที่ฟังแล้วท่านก็จะรู้สึกไพเราะเสนาะจับใจ กล่อมทั้งหญิงทั้งชาย แสดงความสง่าผ่าเผยแล้วก็ยังจับด้วยเพลงพญาสี่เส้าซึ่งเป็นหลักอย่างหนึ่งของเพลงไทย เนื้อร้องเพลงวัฒนธรรมนั้น วพนว หม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล เป็นผู้ประพันธ์ค่ะ

เพลงวัฒนธรรม

(ทำนองกล่อมนารี)

ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้
ของไทยเนั้นหรือคือภาษา
ซึ่งผลิตออกอผลแต่ต้นมา
รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย

อนึ่งศิลปงามเด่นเป็นของชาติ
เช่นปราสาทปรางค์ทองอันผ่องใส
อีกดนตรีร่ำรวยลวดลายไทย
อวดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน

(ทำนองกล่อมพญา)

และอย่าลืมจิตใจแบบไทยแท้
เชื่อพ่อแม่ฟังธรรมคำสั่งสอน
กำเนิดธรรมจริยาเป็นอาภรณ์
ประชากรโลกเห็นเราเป็นไทย

แล้วยังมีประเพณีมีระเบียบ
ซึ่งไม่มีที่เปรียบในชาติไหน
เป็นของร่วมรวมไทยให้คงไทย
นี้แหละประโยชน์ในประเพณี

(พญาสีเสอา)

ได้รู้เช่นเห็นชัดสมบัติชาติ
เหลือประหลาดล้นเห็นเป็นศักดิ์ศรี
ล้วนไทยแท้ไทยแท้ไทยเรามี
สิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรม

พระออบ

ท่านผู้ที่ได้ฟังการบรรเลงดนตรีไทยมาแล้วนะคะ ดิฉันก็ขอ
ฝากไว้ในความนึกคิดของท่านว่าเพลงไทยนี้มีคุณค่าเพียงไร ดิฉันในนาม
ของรายการ “อยู่อย่างไทย” ขอขอบพระคุณท่านผู้ฟังที่ติดตามรายการ
มาตลอดเวลา และดิฉันขอความกรุณาท่านได้ติชมและส่งข้อเสนอแนะ
มายังรายการ “อยู่อย่างไทย” กรมประชาสัมพันธ์ ก็จะเป็นพระคุณ
อย่างยิ่ง ก่อนที่จะจบรายการดิฉันขอวิงวอนท่านอีกครั้งหนึ่งว่า ได้ช่วย
กันรักษาวัฒนธรรมไทยแหล่งรวมจิตใจของเราชาวไทยให้ไทยเป็นไทยอยู่
ตลอดกาล ขอขอบพระคุณค่ะ.

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

ประเพณีสงกรานต์ในภาคต่าง ๆ

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๕
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “ประเพณีสงกรานต์ในภาคต่าง ๆ”
วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

วิทยากร

ผู้เขียนบท

พ.ต. หญิงผะอบ ไปชะกฤษณะ

จิตรลดา สุวัติกุล

วิรัตน์ วรรณดี

อำไพ คำโท

ผะอบ นะมาตร

วัลยา ช่างขวัญยืน

ประเพณีสงกรานต์ในภาคต่าง ๆ

จิตรลดา

สวัสดิ์กะท่านผู้ฟัง วันนั้รายการ “อยู่อย่างไทย” ได้มาพบกับท่านผู้ฟังอีกเป็นครั้งที่ ๕ เรื่องประเพณีสงกรานต์ในภาคต่าง ๆ โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยฯ สำนักนายกรัฐมนตรี ร่วมกับโครงการภาษาไทยมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม เป็นผู้จัดทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทยที่แสดงเอกลักษณ์ของไทย

คำว่า สงกรานต์ หมายถึง การย้ายที่ เคลื่อนที่ คือ พระอาทิตย์ย่างขึ้นสู่ราศีใหม่ หมายถึงวันขึ้นปีใหม่ใหม่นั้นเอง ในเวลานี้ จะมีพิธีเพื่อแสดงความยินดีที่ได้มีชีวิตอย่างขึ้นปีใหม่ ซึ่งตกอยู่ในวันที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕ เมษายนของทุกปี วันที่ ๑๓ เป็นวันที่พระอาทิตย์ย่างขึ้นสู่ราศีเมษ เรียกว่าวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เป็นวันเนา และวันที่ ๑๕ เป็นวันเถลิงศก

ประเพณีวันตรุษสงกรานต์นั้นมื้ทั้งที่เป็นประเพณีหลวงและประเพณีชาวบ้าน สำหรับประเพณีหลวงในปัจจุบันนี้ จะมีพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในเทศบาลสงกรานต์ ๔ วันด้วยกัน คือ

วันแรก เป็นวันถวายเครื่องสักการะ และสงฆ์น้ำพระพุทธรูป และปูชนียสถานต่าง ๆ

วันที่ ๒ เวลาเย็น พระราชาคณะเจริญพระพุทธมนต์ที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันที่ ๓ เวลาเช้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสงฆ์น้ำพระพุทธรูปที่หอพระสุราลัย ทรงสักการะพระสยามเทวาธิราช ทรงสงฆ์พระบรมอัฐิและพระอัฐิสมเด็จพระบรมวงศ์ เมื่อทรงถวายภัตตาหารแด่พระราชาคณะที่มาเจริญพระพุทธมนต์แล้ว เจ้าพนักงานอัญเชิญพระบรมอัฐิและพระอัฐิสมเด็จพระบรมวงศ์ออกประดิษฐานที่พระที่นั่งอมรินท-

วินิจฉัย ทรงสตัปปรณ์ผ้าคู่แบบเดียวกับที่ชาวบ้านเอาผ้าและน้ำหอมไป
ร่อน้ำญาติผู้ใหญ่และผู้ทีตนเคารพนับถือเมื่อถึงวันสงกรานต์ แต่การที่
ทรงใช้วิธีสตัปปรณ์แทนก็เพราะสมเด็จพระบรมวงศ์เหล่านั้นสิ้นพระชนม์
ไปแล้ว

วันที่ ๔ ทรงสตัปปรณ์พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปิ่น
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระอัฐิพระบรมราชเจ้า และอัฐิพระราชวงศ์ที่หอพระนาก
พระราชพิธีนี้ โดยมากจะเสด็จพระราชดำเนินในวันที่ ๒
และที่ ๓ ที่เหลืออีก ๒ วัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระราชวงศ์
เสด็จแทน

ส่วนประเพณีในวันสงกรานต์ของชาวบ้านนั้น นับเป็นวันที่
สนุกสนานรื่นเริงวันหนึ่งชาวบ้านจะเริ่มเตรียมหาเครื่อง แต่งตัวอันสวยงาม
เพื่อนำมาแต่งประกวดประชันกันในวันสงกรานต์นอกจากนั้นยังเตรียมข้าว
ของที่จะทำบุญทำทานและสงฆ์พระกันอย่างเอิกเกริก เมื่อกลับจากทำบุญ
ที่วัดแล้วก็นำอาหารเหล่านั้นออกแจกจ่ายกันตามบ้านต่าง ๆ แล้วมาชุมนุม
รื่นเริงกันอย่างสนุกสนานตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น

สำหรับวันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” จะแนะนำให้ท่านได้ทราบ
ถึงประเพณีสงกรานต์ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยจะเริ่มตั้งแต่
ภาคเหนือสุดก่อน งานสงกรานต์ที่เด่นที่สุดของภาคเหนือคือที่จังหวัด
เชียงใหม่ แต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศเดินทาง
ไปร่วมงานสงกรานต์เชียงใหม่กันเป็นจำนวนมาก เราเคยได้ยินเกี่ยวกับการ
ชนทรายเข้าวัดจากลำน้ำปิงหรือประเพณีดำหัวของคนเชียงใหม่กันมา
บ้างแล้ว แต่ทางภาคเหนือยังมีจังหวัดอื่น ๆ ที่น่าสนใจอยู่อีก และเราก็
ไม่ค่อยได้ทราบเลยว่าเขามีประเพณีอะไรกันบ้างในวันสงกรานต์ เช่น ที่
จังหวัดน่านเป็นต้น วันนี้เราได้เชิญ อาจารย์วีรฉัตร วรธนดี แห่งคณะ
อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นชาวจังหวัดน่านมากุญให้ฟังว่า
สงกรานต์เมืองน่านมีอะไรบ้าง

จิตรลดา

สงกรานต์เมืองน่านเริ่มตั้งแต่เมื่อไรคะ

วีรฉัตร

ตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน ค่ะ

จิตรลดา

และไปหมดเอาวันที่เท่าไรคะ

วีรฉัตร

วันที่ ๑๗ เมษายน ค่ะ

จิตรลดา

กินเวลาถึง ๕ วัน ที่เดียวนะคะ สงกรานต์เมืองน่านนี้วันแรกเลย เขาทำอะไรกันบ้างคะ

วีรฉัตร

วันแรกเรียกว่า “วันสอง” ค่ะ วันนี้ทุกคนในบ้านจะตื่นตั้งแต่เช้าตรู่ เพื่อทำความสะอาดบริเวณบ้านเรือน มีการเผาและกำจัดขยะมูลฝอยด้วย เสร็จแล้วก็ซักเสื้อผ้าและเครื่องนอนต่าง ๆ สมัยก่อนต้องนำเสื้อผ้าเหล่านี้ไปซักที่แม่น้ำ ดังนั้นในวันนี้ทั้งสองฝั่งแม่น้ำก็จะมีผู้คนไปซักผ้ากันเต็มไปหมดมีการทักทายพูดคุยกันสนุกสนาน บ้านใครอยู่ไกลแม่น้ำก็จะไปซักผ้าที่บ่อน้ำ เมื่อซักผ้าเสร็จแล้วก็ทำความสะอาดร่างกายด้วย เช่น ต้มสระผม ผู้ใหญ่จะเรียกเด็ก ๆ มาสระผม ขณะที่สระ ผู้ใหญ่ก็จะพูดในทำนองว่า “ขอให้เคราะห์หามยามร้ายทั้งหลายหมดสิ้นไปพร้อมกับวันเวลาที่ล่วงไปแล้ว” วันนี้จึงเป็นวันที่ทุกบ้านกำจัดสิ่งสกปรก สิ่งที่ไม่น่าดู สิ่งที่เราหมองทั้งหลาย ให้หลุดล่องลอยไปตามน้ำพร้อมกับปีเก่า และเตรียมรับปีใหม่ด้วยความสะอาดหมดจด จึงได้เรียกวันนี้ว่า “วันสอง”

วันต่อไปเรียกว่า “วันเนา” หรือที่ทางภาคกลางเรียกว่า วันเนา จะมีการเตรียมข้าวปลาอาหาร และขนมไว้สำหรับทำบุญ และเลี้ยงแขก แม้บ้านจะจับจ่ายข้าวของสำหรับทำอาหารและขนม ขนมที่ทุกบ้านทำกันก็คือ ขนมอั่ว หรือที่ทางภาคกลางเรียกว่า ขนมเทียน นั่นเองแต่ละหมู่บ้านจะมีครกกระเดื่องสำหรับตำแป้งพวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ ก็จะไปตำข้าวเพื่อทำแป้งขนมอั่วมีการช่วยกันอย่างสนุกสนาน และมีประเพณีห้ามอยู่อย่างหนึ่ง คือ ห้ามการพูดจาที่ไม่ไพเราะ และห้ามคำวากัน เพราะถือว่าเป็นอัปมงคล (การตำข้าวเพื่อทำแป้งขนมอั่วนี้ ในปัจจุบันยังคงทำอยู่เฉพาะนอกตัวเมืองเท่านั้น เพราะในเมืองมีแป้งสำเร็จรูปขาย)

วันที่ ๑๕ เมษายน เรียกว่า “วันพญาวน” ตอนเช้าจะมีการนำอาหารไปถวายพระสงฆ์อุทิศให้แก่บรรพบุรุษ เมื่อกลับจากวัด ผู้ใหญ่ก็จะเตรียมน้ำสำหรับไปสรงพระพุทธรูปที่วัด น้ำที่นำไปสรงนี้เรียกว่าน้ำสัมน้อย สัมน้อยเป็นฝักของต้นไม้ป่าชนิดหนึ่งคล้ายฝักกระถิน แต่ใหญ่กว่านำมาตากให้แห้งเวลาใช้จะนำไปเผาไฟแล้วหักเป็นท่อน ๆ ใส่ในน้ำ ก็จะมีสีเหลืองและกลิ่นหอม เมื่อสรงน้ำพระพุทธรูปที่วัดเสร็จแล้วก็กลับมาสรงน้ำพระพุทธรูปที่มีอยู่ในบ้าน ตอนบ่ายมีการขนทรายจากแม่น้ำมาไว้ในวัดทุกคนในบ้านจะออกไปขนทรายกัน เพราะตอนนี้มีการเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานด้วย ทรายที่ขนมานี้ก็เพื่อใช้ในการก่อสร้างซ่อมแซมบูรณะวัดนั่นเอง เมื่อขนทรายมาไว้ที่วัดแล้ว เจ้าหน้าที่ของวัดจะก่อเป็นพระเจดีย์ใหญ่ ๑ องค์ และเจดีย์เล็ก ๆ อีก ๔ องค์ มีกำแพงที่เรียกว่ากำแพงแก้วล้อมรอบ

วันที่ ๑๖ เมษายน เรียกว่า “วันปีใหม่” ตอนเช้ามีการทำบุญตักบาตรที่วัดเสร็จแล้วจะนำธงกระดาษที่ตัดเป็นรูปต่าง ๆ ส่วนมากเป็นรูปคนไปปักไว้ที่เจดีย์ทรายที่ก่อไว้แล้ว ธงนี้ทางเหนือเขาเรียกว่า “ตุ่ง” เชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่นำไปสู่สวรรค์เมื่อตายแล้ว จำนวนตุ่งที่นำไปปักนี้ให้เท่ากับจำนวนคนในบ้าน วันนี้ทุกคนที่ไปวัดจะแต่งตัวสวยงามสวมเสื้อผ้าใหม่ประกวดประชันกัน หลังจากนั้นก็ถึงการแห่บ้องไฟเป็นงานรื่นเริง (คำว่าบ้องไฟ ภาษาพื้นเมืองเรียก “บอกไฟ”) ผู้ชายจะแห่บ้องไฟไปตามบ้านต่าง ๆ มีการร้องว่าทำเพลงตีกลองกันครึกครื้น เมื่อแห่เสร็จแล้วในตอนบ่ายจะนำบ้องไฟนี้ไปจุดกัน ถ้าของหมู่บ้านไหนขึ้นสูงสุดก็จะไ้รางวัล

จิตรลดา

การแห่บ้องไฟของจังหวัดน่านนี้ เหมือนกับของอีสานหรือ
เปล่าคะ

วิรัตน์

ค่ะ มีลักษณะคล้าย ๆ กัน

จิตรลดา

นอกจากแห่บ้องไฟแล้วมีการรื่นเริงอื่น ๆ อีกไหมคะ

วิรัตน์

อย่างอื่นแต่ก่อนนี้ไม่มีค่ะ แต่เดี๋ยวนี้อาจมีงานมหรสพอย่าง
อื่น ๆ แล้วแต่ละจัดขึ้นมา เช่น รำวง และภาพยนตร์กลางแปลง เป็นต้น

จิตรลดา

มีการประกวดเทพีสงกรานต์ไหมคะ

วิรัตน์

บางปีก็มีค่ะ แต่จะจัดกันในเมือง

วันสุดท้าย คือวันที่ ๑๗ เมษายน เรียกว่า “วันปากปี”
 ตอนเช้ามีพิธีสะเคาะเคราะห์ที่วัด แต่ละบ้านจะนำเสื้อผ้าของทุกคนในบ้าน
 ใส่ตะกร้าหรือถาดไปวางไว้ที่โต๊ะพิธีที่ลานวัด แล้วนำค้ายดิบซึ่งมีความยาว
 เท่ากับหนึ่งวาของแต่ละคนในบ้านไปพาดไว้ที่ราวซึ่งเตรียมไว้แล้ว จะมีผู้
 กล่าวทำพิธีแล้วประพรมน้ำมนต์ลงบนเสื้อผ้า เสร็จแล้วก็จะจุดค้ายดิบที่ราว
 เป็นการสะเคาะเคราะห์ให้หมดสิ้นไป ตอนบ่ายของวันนี้มีการรดน้ำคำหัว
 บุคคลที่นับถืออย่างเช่น เจ้าคณะจังหวัดเจ้าอาวาส ท่านั้น ผู้ใหญ่บ้าน
 หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น

จิตรลดา

การรดน้ำคำหัวพระสงฆ์กับผู้หลักผู้ใหญ่นี้ทำรวมกันหรือแยก
 กันคะ

วีรจักร

แยกกันคะ คืออาจไปที่วัดก่อน แล้วจึงไปจวนผู้ว่าราชการจังหวัด
 พิธีอย่างนี้ชาวเมืองน่านเรียกว่าไปการวะ การการวะนี้ต้องไปเป็นกลุ่ม
 มีการสาดน้ำกันด้วย พอไปถึงสถานที่ซึ่งบุคคลที่เคารพนับถืออยู่ มีผู้อาวุโส
 ที่นำกลุ่มไปก็จะนำดอกไม้ธูปเทียนและน้ำลอยดอกมะลิไปกล่าวคำแสดงความ
 เคารพบุคคลผู้นั้นแล้วก็รดน้ำ บุคคลผู้นั้นจะให้พรเสร็จแล้วก็ไปการวะ
 บุคคลอื่นต่อไป ฝ่ายเจ้าบ้านมักมีขนมอั่วและมะม่วงน้ำปลาหวานตั้งไว้
 คอยต้อนรับแขกด้วย การรดน้ำ หรือการการวะนี้อาจมีต่อไปอีก ๒-๓ วัน
 ก็ได้

จิตรลดา

การสาดน้ำ เริ่มตั้งแต่เมื่อไรคะ

วีรจักร

เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๑, ๑๒ ค่ะ และบางทีก็สาดกันต่อไปจนเลย
 วันที่ ๑๗ ไป ๒-๓ วันก็มี

จิตรลดา

หลายวันที่เดียวนะคะ

(เพลงภาคเหนือกัน)

จิตรลดา

เราทราบเรื่องสงกรานต์เมืองน่านกันแล้ว ต่อไปเราจะคุยกับ
 คุณอำเภอ คำโท ซึ่งเป็นชาวบ้านกราม ตำบลไพร อำเภอนาน้อยจังหวัด
 ศรีสะเกษ ถึงเรื่องสงกรานต์ดินนั้นกันบ้าง

อำเภอ

สงกรานต์แถวบ้านอาจารย์มีประเพณีอย่างไรบ้างคะ

ประเพณีสงกรานต์บ้านผม ส่วนมากทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ตอนเช้ามีการทำบุญตักบาตร เมื่อทำบุญเสร็จแล้วก็จะยกพระพุทธรูปขึ้นไปไว้บนศาลา ศาลานี้ทำเป็นห้องเดียวบนศาลามีรางน้ำทำด้วยไม้กระดาน ที่กันรางเจาะเป็นรูๆ ขนาดเท่าหัวแม่มือ ตรงกลางทำเป็นรูไม้ไผ่รางน้ำนั้นสูงประมาณแค่คอ เมื่อถึงเวลาเที่ยงตรง มีสาว ๆ กลุ่มหนึ่งราว ๕-๘ คน หาบน้ำมาวางไว้หน้าศาลา พวกหนุ่ม ๆ จะยกน้ำในหาบนั้นขึ้นเทลงบนรางให้ไหลลงมาต้ององค์พระพุทธรูปส่วนข้างใต้ถุนศาลาก็จะมีพวกเด็ก ๆ ถือโอกาสไปคอยอาบน้ำที่ไหลลงมานั้นอีกทีหนึ่ง เป็นเรื่องสนุกสนานมาก

จิตรลดา

พระพุทธรูปที่นำมาให้สรงน้ำมีกี่องค์คะ

อำไพ

บางทีก็มี ๓ องค์ บางทีก็มีองค์เดียวครับ แล้วแต่วัดไหนมีมาก

มีน้อย

จิตรลดา

การสรงน้ำพระมีขึ้นกี่วันคะ

อำไพ

ตั้งแต่วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ครึ่งเดือน

พอดีครับ

จิตรลดา

นอกจากการสรงน้ำพระแล้วยังมีประเพณีอื่น ๆ เช่น ขนทรายเข้าวัดอีกบ้างไหมคะ

อำไพ

มีครับ คือในขณะเดียวกับที่เราเริ่มสรงน้ำพระในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ นั้น ในตอนเย็นวันนั้นเองก็เริ่มขนทรายเข้าวัดกัน คือเวลาประมาณ ๕-๖ โมง พระจะตักลงตีฆ้องให้คนมาชุมนุมกัน มีการถามกันว่า วันนี้จะไปขนทรายกันทางไหนดี ทางทิศใต้หรือทางทิศตะวันตก พระหรือใครก็ได้จะเป็นผู้กำหนดว่าไปทางทิศตะวันตก (หรือทิศอื่น ๆ) ก็แล้วกัน หลังจากนั้นก็พากันเดินไปเป็นกลุ่ม ตีฆ้องไปด้วย พอไปถึงพระก็นั่งเรียงกันเป็นแถว ส่วนพวกชาวบ้านพากันไปขนทรายใส่ขันบ้าง จานบ้าง พานบ้าง พวกเด็ก ๆ อาจเอาใส่ผ้าขาวม้า เสร็จแล้วก็จะเก็บดอกไม้ไปคนละดอกพากันเดินกลับ เอาทรายไปกองไว้ ๕-๖ กอง เรียงกัน เอาดอกไม้ไปวางไว้ตรงศาลาพระพุทธรูป ทำอย่างนี้ทุกวัน

จิตรลดา

ทรายที่ขนมานี้ ใช้ทำอะไรคะ

อำไพ

เอามาไว้เฉย ๆ ครับ คนกรุงเทพฯ อาจจะไม่ทราบมาเพื่อไว้ทำอะไรบ้าง แต่บ้านผมเอามากอง ๆ ไว้ พอถึงวัน ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก็จะไปพอกันไปก่อพระเจดีย์ง่าย ๆ เอาดอกไม้ตกแต่ง ไม่ได้ประกวดประชันอะไรกัน บางทีก็มีสวนมนต์บ้าง

จิตรลดา

มีการสรงน้ำพระสงฆ์ หรือสรงน้ำผู้ใหญ่ไหมคะ

อำไพ

ไม่มีครับ มีแต่สรงน้ำพระพุทธรูปในศาลาเท่านั้นเอง และในขณะที่สรงน้ำพระพุทธรูปอยู่นั้น พวกหนุ่ม ๆ ยกน้ำขึ้นเทบนรางแล้วจะเหลือน้ำอยู่สักครึ่งถึงก็จะถือโอกาสไล่สาตพวกสาว ๆ ที่อาบน้ำมาเหล่านั้นเอง สาตกันไปสาตกันมาอย่างนั้นทั้ง ๑๕ วัน

จิตรลดา

ประเพณีนี้มีมานานหรือยังคะ

อำไพ

คงมีมานานแล้วครับ ผมเกิดมาก็เห็นแล้ว ตอนนี้อายุผมก็เกือบ ๔๐ ปีแล้วครับ

จิตรลดา

ปัจจุบันนี้ยังทำอยู่หรือเปล่านั้น

อำไพ

ปัจจุบันนี้ก็ยังทำอยู่ครับ ไม่เปลี่ยนแปลง

จิตรลดา

ขอบคุณอาจารย์มากนะคะ

— (เพลงภาคอีสาน) —

จิตรลดา

สำหรับประเพณีสงกรานต์ภาคใต้ เราได้เชิญอาจารย์ ฆะอบนะมาตร์ ซึ่งเคยเห็นประเพณีสงกรานต์ทางภาคใต้มาหลายจังหวัด เช่น พัทลุง สงขลา ยะลา และปัตตานี ขอให้อาจารย์เล่าให้ฟังว่าในจังหวัดเหล่านั้นมีประเพณีสงกรานต์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และประเพณีเหล่านั้นต่างกับสงกรานต์ภาคอื่น ๆ ที่พูดมาแล้วอย่างไรคะ

ฆะอบ

พิธีในวันสงกรานต์ของชาวสงขลาและพัทลุงจะเริ่มวันที่ ๑๓ เมษายน เป็นวันที่ชาวบ้านจัดข้าวปลาอาหารไปวัด นัตถุญติผู้ใหญ่ไปทำบุญกันที่วัด มีการสรงน้ำพระพุทธรูปด้วย ขณะที่นำอาหารไปนั้น ก็นำทรายใส่ตะกร้าหรือขันไป แล้วไปกองรวมกันไว้ ประดับด้วยดอกไม้ให้สวยงาม หลังจากนั้นก็เลี้ยงพระ เสร็จแล้วก็มีการบังสุกุลกระดูกญาติที่ตายไปแล้ว ญาติพี่น้องที่มาชุมนุมกันในวันนั้นจะนำน้ำอบน้ำหอมไปประพรมตามบัว (ซึ่งหมายถึงที่เก็บกระดูกรูปเหมือนเจดีย์เล็ก ๆ

เก็บไว้ในโบสถ์) มีชื่อผู้ตายเขียนไว้ หลังจากนั้นก็รดน้ำหอมญาติผู้ใหญ่ แล้วจึงเล่นสาคน้ำกันอย่างสนุกสนาน วัดทางภาคใต้มักอยู่ริมน้ำ เด็กๆ จะพากันไปเล่นสาคน้ำกันแถว ๆ นั้น ตอนบ่ายมีงานในที่ชุมนุมชนที่ไม่ใช่ในวัด มีการเล่นสะบ้าชนวัว ชนไก่ เป็นต้น การละเล่นเหล่านี้จะขาดเสียไม่ได้ ในวันสงกรานต์ เล่นกันจนถึงเย็นตอนกลางคืนมีงานวัดและแทบทุกวัดจะต้องมีโนราห์มาแสดง

จิตรลดา

มีการประกวดนางสงกรานต์เหมือนภาคอื่น ๆ ไหมคะ

ผะอบ

มีค่ะ แต่ส่วนมากจัดในตัวจังหวัดโดยหาหญิงสาวสวย ๆ จากชนบทไปประกวดกันตอนเช้าในเมืองจะมีการแห่นางสงกรานต์ ซึ่งขบวนแห่นั้นตกแต่งประดับประดาเป็นสัญลักษณ์ของนางสงกรานต์ประจำปี มีการสาคน้ำกันด้วย

จิตรลดา

ในจังหวัดยะลาและปัตตานี มีอะไรที่แตกต่างกับจังหวัดสงขลาและพัทลุงบ้างไหมคะ

ผะอบ

แตกต่างกันค่ะ จังหวัดยะลาและปัตตานีมีผู้นับถือศาสนาอิสลามอยู่มาก ดังนั้นพิธีทางศาสนาในวันสงกรานต์จึงน้อยกว่าที่สงขลาและพัทลุงเท่าที่ดิฉันจำได้ผู้คนไม่ค่อยไปวัด หรือจัดงานกันในวัด คงมุ่งแต่การเล่นสาคน้ำและดูประกวดนางสงกรานต์เท่านั้น การชนทรายเข้าวัดก็ไม่มี

จิตรลดา

ทราบมาว่าในวันสงกรานต์ของภาคใต้มักมีการเล่น “เพลงบอก” กัน อาจารย์เคยเห็นไหมคะ

ผะอบ

ดิฉันเองไม่เคยเห็นค่ะ แต่ผู้ใหญ่เคยเล่าให้ฟังว่า มีการเล่นเพลงบอกกันในวันสงกรานต์ คือในระยะเดือน ๔ เดือน ๕ ซึ่งเป็นเวลาที่ทางภาคใต้เก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้ว

จิตรลดา

ทำไมจึงชื่อเพลงบอกคะ

ผะอบ

ตามที่ฟังผู้ใหญ่เล่ามา พอจะมีข้อสันนิษฐานได้ ๒ ประการ คือ ประการแรกคำว่า “บอก” หมายถึงบอกต่อกันว่าปีนี้ปีนี้ปีอะไร นางสงกรานต์ชื่ออะไร เป็นอย่างไรฝนตกมากน้อยเพียงไร นาคให้น้ำกี่ตัว ทำนาได้ผลหรือไม่เป็นต้น อีกประการหนึ่ง คือ คณะเพลงบอกจะออกเดิน

ไปตามบ้านต่าง ๆ นำกระบอกลงน้ำไปด้วย เมื่อไปถึงบ้านใดเจ้าของบ้าน
ไม่เปิดประตูรับแม่เพลงจะขึ้นเพลง แล้วใช้กระบอกละกระบะไต่บ้าน
เชื่อกันว่าถ้ากระบอกละ น้ำหก จะทำให้เกิดเสนียดจัญไรแก่บ้านนั้น
เจ้าของบ้านจึงมักตื่นขึ้นมาต้อนรับจึงเรียกว่าเพลงบอก

จิตรลดา

คงจะเลือนมาจากคำว่า เพลงกระบอกละคะ

ผะอบ

กะอาจเป็นได้ คนทางใต้ชอบพูดสั้น ๆ อยู่แล้ว

จิตรลดา

ใจความของเพลงบอกเกี่ยวกับอะไรคะ

ผะอบ

ตอนต้นจะกล่าวเคารพเจ้าของบ้าน ซึ่งหมายถึงเทวดาผู้รักษา
บ้าน แล้วจึงกล่าวชมเชยเจ้าของบ้าน เจ้าของบ้านจะเชื่อเชิญให้คณะเพลง
บอกขึ้นไปบนบ้าน นำเหล้าหมากพลูหรือออกมาต้อนรับ แล้วให้คณะ
เพลงบอกร้องเพลงเกี่ยวกับข่าวสารทั่วไปในจังหวัดนั้นหรือ ข่าวที่ชาวบ้าน
ควรทราบ หรือบอกศักราชซึ่งได้เล่ามาแล้วในตอนนั้น แม่เพลงต้องว่า
ให้ฟังเป็นกลอนเพลงบอก ถ้าบอกกลอนถูกต้องก็จะได้รับรางวัลอย่างงาม
ถ้าบอกกลอนผิดขัดหรือบอกข่าวผิดพลาดก็อาจถูกไล่ออกจากบ้านได้
หลังจากนั้นก็ให้ศีลให้พรเจ้าของบ้าน แล้วจึงเคลื่อนขบวนต่อไปบ้านอื่น
เดินทางกันตลอดคืน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบในการร้องเพลงบอกคือ ฉิ่ง

จิตรลดา

มีฉิ่งอย่างเดียวหรือคะ

ผะอบ

กะ มีฉิ่งอย่างเดียวแล้วก็เดินร้องเพลงไปตามบ้านต่าง ๆ
ในตอนกลางคืน

จิตรลดา

ขอบคุณอาจารย์มากกะ

(เพลงภาคใต้)

จิตรลดา

ท่านผู้ฟังก็ได้ทราบถึงประเพณีสงกรานต์ในบางท้องถิ่นของ
ภาคต่าง ๆ ไปแล้ว ส่วนสงกรานต์ในภาคกลางนั้นมีทั้งที่จัดในกรุงเทพ ฯ
และตามจังหวัดต่าง ๆ แต่ขณะนี้เวลาของเราใกล้จะหมดแล้ว หากมีโอกาส
สำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับโครงการภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
จะได้มาเล่าให้ท่านฟังอีก สำหรับวันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” ขอลาไปก่อน
สวัสดิ์ค่ะ

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

หนังสือดีมีคุณค่า

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๖
ของสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง “หนังสือดี มีคุณค่า”

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พิธีกร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้เขียนบท

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ทิพวรรณ อินทะกนก

วันทนี ทรัพย์คง

พรรณวดี ศรีเมธากุล

นิมิต สุทธิชัยพงษ์

ทิพวรรณ อินทะกนก

หนังสือดี มีคุณค่า

ทิพวรรณ

สวัสดิ์ค่ะ ท่านผู้ฟังที่สนใจวัฒนธรรมไทยทุกท่าน

วันนี้รายการอยู่อย่างไทย ของสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มาพบกับท่านเป็นครั้งที่ ๖ แล้วนะคะ ในวันนี้จะเสนอเรื่อง “หนังสือดี มีคุณค่า” หนังสือที่จะแนะนำคือ “ภาพรามเกียรติ์” หนังสือนี้ได้รวบรวมภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ที่ได้ทรงถ่ายจากภาพเขียนรามเกียรติ์ในระบียงพระอุโบสถวัดพระแก้ว และก็ยังมีการบอกกับบท โคลงนี้ได้แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อฉลองพระนครครบรอบร้อยปี และหนังสือนี้ยังมีบทอธิบายลักษณะเรื่องพระราม ซึ่งได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงเขียนขึ้น เมื่อปี ๒๔๙๕

เพียงแค่นี้ ท่านผู้ฟังคงพอจะมองเห็นภาพแล้วนะคะว่า หนังสือนี้น่าอ่านเพียงใด

.....

เพลง ลาวดวงดอกไม้ เผล่ขึ้นสักครู่ แล้วคลอตาม.....
(เสียงกริ่งโทรศัพท์)

แอ๊ด

สวัสดิ์ค่ะ กรุณาตามต้อยพูดสายหน่อยค่ะ

ต้อย

กำลังพูด นั่นแอ๊ดใช่ไหมจ๊ะ

แอ๊ด

ใช่จ๊ะ เออ.....วันนี้ต้อยว่างไหมจ๊ะ?

ต้อย

ว่างทั้งวันเลย แอ๊ดจะทำไมเหรอ

แอ๊ด

จะชวนต้อยไปเดินดูภาพเขียนที่วัดพระแก้วจ๊ะ แอ๊ดกำลังจะทำละครวิทยุนะ เผื่อจะได้ความคิดมาทำเค้าโครงเรื่องมั่ง

ต้อย

งั้นก็.....เจอกัน ๙ โมงเช้าก็แล้วกัน แต่ว่า.....ที่ไหนดีล่ะ?

แอ๊ด

ที่หน้าคณะจิตรกรรมเถอะ จะได้ชวนพี่รัญไปด้วย

ต้อย

ตกลง เคี้ยวเจอกันนะจ๊ะ

เพลง ตับชาตรี เผล่ขึ้น.....และคลอตาม

- แอ็ค สวัสดิ์ค่ะพี่รัญ ไปเที่ยววัดพระแก้วกันไหมล่ะ
- รัญ ได้ซี พี่ว่างพอดีเลย แล้วแอ็คนะ หอบอะไรพะรุงพะรังมาเชียว หนังสือ
 เอย เครื่องบันทึกเสียงเอย เอามาทำไมนะ.....จะอัดเสียงพี่เหรอ
- แอ็ค จำให้.....เปลืองเทปเปล่านั้น เทปนี้แอ็คอัดร้ายและบทเจรจาโขนตอน
 “พาสีสอนน้อง” ไว้ประกอบในละครวิทยุจะ
- รัญ มา.....พี่ช่วยถือ (รัญ รับเครื่องบันทึกเสียงไปถือไว้) จะไปกันเดี๋ยวนี
 เลยไหม
- แอ็ค เดียวค่ะ คอยตั๋ยก่อน
- รัญ งั้นก็นั่งก่อน (รัญ, แอ็ค นั่งลง วางเครื่องบันทึกเสียง และหนังสือลง
 บนโต๊ะ) น้นหนังสืออะไรนะ
- แอ็ค “ภาพรามเกียรติ์” ค่ะ เป็นหนังสือที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
 อุดุลยเดช โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ขึ้นในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระ
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระชัยนาทนเรนทร
- รัญ ไหนคุณน้อยซี.....อ้อ.....มีภาพถ่ายรามเกียรติ์, มีโคลงบรรยายภาพ
- แอ็ค นี่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายด้วยพระองค์เองเชียวนะพี่ ตอนนั้น
 พระชนมายุราวๆ ๒๐—๒๕ พรรษา เห็นจะได้
- รัญ มีครบทุกภาพไหม
- แอ็ค ไม่ครบหรอกค่ะ ขาดไปหลายภาพเชียวละ แต่ภาพในหนังสือเล่มนี้ก็เป็น
 ภาพที่ทรงถ่ายจากฝีมือของจิตรกรรุ่นเก่าเช่น พระเทวาภินิมิตร, นายจริน
 จิตรวิทย์, นายบุญยัง แสนสมรส ไล่ละพี่
- รัญ พระเทวาภินิมิตรเหรอ.....เคยสอนที่ศิลปากรด้วยนะ
- แอ็ค ใช่ซีค่ะ ท่านเป็นจิตรกรที่มีชื่อมากเชียวละ ส่วนพวกโคลงบรรยายภาพ
 นี่แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕
- รัญ และบทอธิบายลักษณะเรื่องพระราม เอ.....เรื่องพระรามก็เรื่องรามเกียรติ์
 นะซี
- แอ็ค ใช่ค่ะ

(ต้อยเดินเข้ามา.....) เพลง ทับชาตรี เผลดขึ้น.....

ต้อย

สวัสดิ์พี่รัญ, แอ็ค

แอ็ค

นั่งชิต้อย

ต้อย

คุยกันเรื่องอะไรนะ

แอ็ค

พี่รัญเขาอยากรู้ว่าหนังสือ “ภาพรามเกียรติ์” มีเนื้อหาสาระอะไรมั่ง

ต้อย

ไหนดูซิ.....โอ้โฮ.....พิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ เชียวเธอ ไหนเล่าไปซิว่ามีอะไรบ้าง

แอ็ค

ก็มีภาพฝีมือพระหัตถ์ทรงถ่ายที่ระเบียงวัดพระแก้ว มีโคลงกำกับภาพ และยังมีเล่าเรื่องความเป็นมาของเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นพิทยลาภทรงเขียนขึ้น

รัญ

แอ็คอ่านจบหรือยังจ๊ะ

แอ็ค

จบแล้วค่ะ

รัญ

นั่นเล่าสิ่งที่ท่านได้ทรงสันนิษฐานให้ฟังสั้น ๆ ซิ.....พี่ชักสนใจซะแล้ว

แอ็ค

ได้ค่ะ.....แต่แอ็คว่า เราเข้าไปเล่ากันในวัดพระแก้วดีไหม บรรยากาศค่อยเข้ากับเรื่องหน่อย

ต้อย

ไปซิ.....มาให้ต้อยช่วยถือบ้าง

เพลง ร่มอาราม เผลดขึ้น ๑ เที้ยว

รัญ

เริ่มได้แล้วแอ็ค ตั้งแต่ความเป็นมาเลยนะ จะได้รู้เรื่องตั้งแต่ต้นชะที่หนึ่ง (เพลง แสนคำนึง เผลดคลอไปเรื่อย ๆ)

แอ็ค

กรมหมื่นพิทยลาภฯท่านทรงแบ่งเรื่องพระรามออกเป็น ๕ ตอน ตอนแรกกล่าวถึงเรื่องเดิมของนิทานเรื่องนี้ว่า เกิดขึ้นในมัธยมประเทศ ตัวพระรามเป็นวีรบุรุษของพวกอารยะ ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในยุโรปภาคตะวันออกแล้วอพยพมาอยู่ในอินเดีย พวกนักร้องเร่ร่อนได้นำเรื่องพระรามไปร้องเรียกว่า “อักษาน” ก็เหมือนกับการขับเสภาของไทยเรา ต่อมาเมื่อชาติหนึ่งชื่อ วาลมิกิ ได้นำเรื่องไปรจนาเป็นภาษาสันสกฤต เรียกกันว่า “รามายณะ”

ตั๋ย

เรื่องคล้ายกับรามเกียรติ์ของไทยเราหรือเปล่า

แอ็ค

ตั๋ยต้องอ่านรายละเอียดเอาเองจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ทั้ง ๕ ฉบับ ในหนังสือเล่มนี้ท่านทรงเขียนแต่เพียงว่า รามเกียรติ์ของไทยได้เค้าโครงเรื่องมาสองทาง คือจาก “อักษาน” ซึ่งเป็นที่มาของรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๒ รัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ ส่วนรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ ๖ นั้นทรงเอามาจาก “รามายณะ” เพราะฉะนั้นในเรื่องพวบทหารของพระรามจึงมีทั้งลิงและหมี

รัญ

ก็เมื่อมีของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๑ อยู่แล้ว ทำไมรัชกาลต่อๆ มาต้องทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นอีกด้วยล่ะ

แอ็ค

ก็เพราะมีพระราชประสงค์ไม่ตรงกันนะซีคะ วิธีการเดินเรื่องก็ต่างกัน อย่างของรัชกาลที่ ๑ มีบทให้วิศวแต่งเป็นร่ายนำ แอ็คยังอึดเสียงไว้เลย จะเปิดให้ฟังนะคะ

เพลง แสนคำนิ่งแผ่ขึ้น และเบาลง.....เปิดร่าย

“ศาสนโชติรุ่งเรือง นาเนืองนิตยบุชา พระปฎิมากรแก้วมรกฏ ที่ประณต
นรนิกร ก่าจрыйยศโยค จุงใจโลกสู่ฟ้า เป็นเฉลิมหล้าลาผล ไครยลยากลิม
ทุกข์ ออกเมืองสุขอยู่ระรื่น หน้าเมืองขึ้นแสงลัม ยแยมกลบัวบาน
แสนสำราญสำเริง บันเทิงทั้งธรณี พระนครศรีอยุธยา”

(เพลง แสนคำนิ่ง แผ่ตลอด)

รัญ

เออ แล้วรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ ๒ ละ ทรงมีพระราชประสงค์อะไร

แอ็ค

สำหรับทำบทละครรำคะ

ตั๋ย

ของรัชกาลที่ ๔ ละ

แอ็ค

ท่านทรงอธิบายว่า พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ ทรงไว้สำหรับเล่นโขนแต่ในรัชกาลที่ ๕ ทรงเป็นโคลงเพื่อจารึกไว้ในพระระเบียงวัด

ตั๋ย

แล้วไงอีก

(เพลง วีรชัย (ลิง) แผ่ตลอด)

แอ็ค

ตอนต่อไปท่านทรงอธิบายเรื่องพระรามในประเทศใกล้เคียง เปรียบเทียบกับของเราว่าต่างกันมาก แต่ยังไงก็ตามเค้าโครงเรื่องก็คล้ายๆ กัน ทรง

สันนิษฐานว่าเรื่องรามเกียรติ์เกิดขึ้นครั้งแรกที่อินเดีย แล้วถ่ายทอดมายัง
ชวา มลายู และไทย เขมรก็มีเรื่องพระราม จารึกเป็นภาพไว้ที่พระระเบียง
นครวัด เดียวกับการแสดงรามเกียรติ์ของเราที่มาในลักษณะของนาฏกรรม
ก็คือ โขน แอ็คตบทเจรจาโขนตอนพาลีสอนน้องไว้ด้วยนะ

ตั๋ย

เปิดฟังหน่อยซี

เจรจา

พาลี

ฝ่ายพระยาพาลีผู้ฤทธิรงค์พงษ์อมร ทูกาสรเห็นท่วงที่มีพลัง จึงเรียก
สุครีพอนุชาเข้ามาสั่งเป็นความนัย ว่าทรพีนนี้ไซ้มีฤทธิ์แรง แม้นต่อสู้
ในกลางแปลงเห็นยากอยู่ พี่จะอุบายเข้าไปต่อสู้ในคุหา เจ้าจงคุมโยธา
กลับมาใหม่ คอยสังเกตุเลือกอันหลังไหลออกมาที่หน้าถ้ำ ถ้าเป็นเลือด
ชั้นปนคำคือเลือดควาย หากโลหิตใสนั้นก็หมายเป็นเลือดพี่ จงเร่งพล
ชนคีรีปีตคุหา อย่าปล่อยให้มิงสาออกมาได้ ทุกเช้าตรู่จงคุมหมู่พลไกร
มาตรวจตรา สังพลาทางร้องท้าวแหวยทรพี อันตัวเจ้ากับเรานี้ต่างมีฤทธิ์
จงไปชิงชัยให้มิตชิดในคุหา เกลือกผู้ใดใครมรณาเพราะแพ้ฝ่าย จะได้
เป็นความลับไม่บอกแก่ผู้ใด

ทรพี

อ้อ เช่นนั้นจะเป็นไรเจ้าพาลี นี่ชะรอยเจ้าเกรงจะเสียที่แพ้แก่ข้า จึงคิดจะ
เกลื่อนกลบหลบหน้าให้พ้นอาย รบที่ไหนเจ้าก็ต้องตายวายชีวัน ว่าแล้ว
จรรวัลออกนำหน้า มุ่งเข้าสู่ถ้ำคุหาสุรกานต์ พาลีกก็ติดตามไปรอนราน

รัญ

ตั๋ย

เพราะจังเลยนะ.....พี่ว่ารามเกียรติ์ของไทยเรานี้ดีจัง เราได้จาก ๒ ทางเลย
จริงกะ เออ.....ที่แอ็คพุตมาแค่นี้ ตั๋ยก็สรุปได้แล้วว่าหนังสือภาพ
รามเกียรติ์มีค่าควรแก่การเป็นเจ้าของอย่างยิ่ง

รัญ

เพราะให้ความรู้ตำนานวรรณคดีประจำชาติของเราและทำให้เรารู้ว่ามีรามเกียรติ์
อยู่ถึง ๕ ฉบับ ถ้าเราสนใจก็ค้นคว้าหาอ่านได้เอง เอ.....แล้วยังมี
อะไรอีกล่ะกะ ตั๋ย

- ตั๋ย อ้าว.....ก็เรื่องการเขียนภาพในวัดไงละ ช่วยให้คนรุ่นหลังเช่นเรา ๆ นี้ได้
ศึกษาศิลปะการเขียนภาพของคนไทยสมัยก่อน และก็ยังรู้เรื่องราวเกียรติ
ได้แต่ต้นจนจบโดยไม่ต้องอ่านจากหนังสือเลย
- แอ๊ด นี่ละ เป็นการอนุรักษ์ศิลปะไทยอย่างหนึ่ง ศิลปะของไทยเรานี้อ่อนช้อย
สวยงาม คุณมีชีวิตชีวาแอ๊ดชอบจัง
- รัญ พี่ไปเดินตลาดหนังสือบ่อย ๆ ไม่เคยเห็นหนังสือเล่มนี้เลย
- ตั๋ย จะมีใครคิดจัดพิมพ์ขึ้นใหม่บ้างไหมนี่ หนังสือดี ๆ อย่างนี้ควรจะมีมาก ๆ
เอาไว้เพื่อการศึกษา
- แอ๊ด ก็ยังไม่เห็นมีนี่จ๊ะ เพราะหนังสืออย่างนี้พิมพ์ยาก คุณก็สูง
- ตั๋ย ก็ไม่แน่นา.....อาจมีท่านผู้สนใจจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ก็ได้
- รัญ แล้วตอนนั้นละ จะไปหาอ่านได้ที่ไหนหือแอ๊ด
- แอ๊ด น่าจะมีที่หอสมุดแห่งชาตินะกะ
- ตั๋ย ในหนังสือนี้ภาพขาดไปหลายภาพนะ
- แอ๊ด อ้อ.....น่าเสียดาย แต่ก็ยังดีที่เราได้มีโอกาสเห็นภาพแบบเก่า ๆ บ้าง ส่วน
ที่เรากำลังดูอยู่นี้ซ่อมใหม่ทั้งนั้นแหละ
- (เพลง ร่มอาราม เฟดขึ้น แล้วเฟดกลด)
- ตั๋ย ตั๋ยว่าผู้ที่สนใจทางจิตรกรรมและที่มาของวรรณคดีเรื่องราวเกียรติ จะ
ได้รับความรู้จากหนังสือ “ภาพรามเกียรติ์” มากเชียวละ
- แอ๊ด ใช่ พี่รัญดูภาพพอหรือยัง จะได้ไปไหว้พระแก้ว แล้วก็กลับชะที่ แอ๊ด
ชักหิวข้าวแล้ว
- รัญ ไร้อ.....พี่อยู่แค่นี้เอง มาดูเมื่อไรก็ได้ กลับเถอะ
- แอ๊ด ชอบคุณพี่รัญมากนะกะ
- รัญ พี่ก็ต้องชอบใจแอ๊ด ที่ทำให้พี่ได้เห็นหนังสือดี ๆ อย่างนี้ เออ.....พี่ขอยืม
ไว้ก่อนได้ไหม
- แอ๊ด ได้ซีกะ ตั๋ยเอาหนังสือให้พี่ไปก่อนก็แล้วกัน เธอไว้อ่านวันหนึ่งเถอะ
- รัญ พี่รัญกะ แอ๊ดไม่เข้าคณะนะกะ เดี่ยวจะไปธุระกับตั๋ยต่อ
- ตั๋ย, แอ๊ด งั้นแยกกันตรงนี้นะ โชคดีนะจ๊ะ
- รัญ โชคดีกะ สวัสดีกะ
- รัญ จ๊ะ

(เพลง คับชาตรี เฟดกลด)

ทิพวรรณ

ที่ท่านผู้ฟังได้ฟังผ่านไปสักครู่นี้ก็เป็นบทสนทนาแนะนำหนังสือชื่อว่า “ภาพรามเกียรติ์” ที่ได้รับการจัดพิมพ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ด้วยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรภาพเขียนรามเกียรติ์ที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามและทรงมีพระราชดำริว่า ภาพเขียนนั้นสวยงาม น่าจะอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติต่อไป จึงทรงถ่ายภาพเก็บไว้ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำภาพเหล่านั้นมาลงพิมพ์ในหนังสือที่พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทรและยังมีโคลงบรรยายภาพและประวัติความเป็นมาของเรื่องพระราม โคลงบรรยายภาพนั้นแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีทั้งบทพระราชนิพนธ์ในฉันทะโวหาร รัชกาลที่ ๕ เอง และโคลงที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการบริพารและผู้ทรงความรู้ช่วยกันแต่งขึ้น ส่วนประวัติความเป็นมาเรื่องพระรามนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นพิทยลาภทรงเขียนขึ้น ด้วยมีพระราชดำริว่า กรมพระยาชัยนาทนเรนทรเป็นผู้ที่สนใจทางศิลปะและวรรณคดีมาก พระองค์มีพระราชประสงค์จะทำอะไรสักอย่างหนึ่งเป็นที่ระลึก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมศิลปะและวรรณคดีไว้ด้วยกัน ถ้าผู้ใดสนใจต้องการจะค้นคว้าหาความรู้ก็ทำได้สะดวกขึ้น

ถ้าท่านผู้ฟังได้มีโอกาสอ่านหนังสือ “ภาพรามเกียรติ์” แล้ว ก็คงจะมีความรู้สึกเหมือนจินตนาการจะเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงบรรลुถึงซึ่งพระราชประสงค์นั้นทุกประการ

ท่านผู้ฟังท่านใดที่สนใจอยากจะอ่านหนังสือนี้แหละคะก็เชิญติดต่อขอยืมได้จากท่านประธานโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คือ พันตรีหญิง ฝอยบ โปชะกะฤษณะ หรือที่อาจารย์ จูปะณีย์ นาคกรทรรพ ซึ่งท่านก็เป็นกรรมการท่านหนึ่งในโครงการนี้ด้วย จินตนาการว่ารายการในวันนี้คงมีประโยชน์ต่อท่านผู้ฟังบ้างนะคะ สวัสดีค่ะ

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

นิทานไทย

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๗
ของสำนักนายกรัฐมนตรื
เรื่อง “นิทานไทย”

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พิธีกร

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้เขียนบท

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

กิตติวดี บุญเชื้อ

องอาจ บุญญรักษ์

องอาจ บุญญรักษ์

กรรณิการ์ สัจกุล

อัญมณี บุญเชื้อ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

นิทานไทย

กิตติยวดี

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟังที่เคารพ

วันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” ได้มาพบกับท่านเป็นครั้งที่ ๗ เรื่องที่เรานำมาเสนอท่านในวันนี้คือเรื่อง นิทานไทย ค่ะ เมื่อเอ่ยคำว่า “นิทาน” ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ย่อมคุ้นเคยกับคำคำนี้เป็นอย่างดี เพราะนิทานเป็นเรื่องเล่าที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เรา นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว นิทานบางเรื่องยังแฝงคติธรรมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต มนุษย์แต่ละชาติแต่ละภาษาต่างก็มีนิทานเล่าสู่กันฟังในกลุ่มของตน นิทานจะสะท้อนภาพสังคมของชนชาติผู้เป็นเจ้าของนิทานนั้นๆ ทำให้เราได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ด้วย ไทยเราได้ชื่อว่าเป็นชาติที่ร่ำรายนิทานไม่แพ้ชาติอื่น ๆ นิทานไทยมีทั้ง นิทานพื้นเมือง นิทานชาดก นิทานแฝงคติธรรม และชนิดอื่นๆ อีกหลายชนิด

วันนี้ ดิฉันได้เรียนเชิญวิทยากรท่านหนึ่งมาสนทนากันเรื่อง นิทานไทย นอกจากสนทนากันแล้ว ท่านยังจะได้ฟังนิทานไทย เรื่องหนึ่งด้วย ผู้ที่ให้เกียรติรับเชิญมาวันนี้คือ อาจารย์องอาจ เป็นอาจารย์อยู่ที่โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม คณะครุศาสตร์

กิตติยวดี

สวัสดีค่ะ อาจารย์องอาจ จำลูกศิษย์คนหนึ่งของอาจารย์ได้ไหมคะ อัญญมณี บุญชื่อ ใจคะ อาจารย์เคยสอนแกเมื่ออยู่ชั้นประถม ชื่อเล่นของแกคือ ปีนะ ลูกสาวดิฉันเขาสนใจเลยขอติดตามมาฟังนิทานที่อาจารย์จะเล่าด้วยค่ะ

องอาจ

สวัสดี ครับ อาจารย์ อ้อ หนูปิ่น ผมจำหนูปิ่นได้ครับ เคยสอนเมื่ออยู่ชั้น ป. ๔ ป. ๕ ใช่ไหมหนู

อัญญมณี

ใช่ค่ะ หนูชอบฟังนิทานที่อาจารย์เล่า อาจารย์เล่าได้สนุกจังค่ะ

องอาจ

ขอบใจ ครุฑใจที่หนูชอบนิทานของครู

กิตติยวดี

วันนี้อาจารย์มีนิทานอะไรมาเล่าให้เราฟังคะ

- องอาจ ผมนจะเล่านิทานทรงเครื่องครับ
- อัญมณี เอ๊ะ เป็นยังไงคะ อาจารย์ นิทานทรงเครื่องต้องมีตัวละครแต่งเครื่อง
ถ้วยหรือคะ
- องอาจ ที่หนูว่า ก็มีสวนถูกอยู่บ้าง คำว่า “นิทานทรงเครื่อง” เป็นชื่อที่นัก
วิชาการท่านคิชาบ้านเขาใช้เรียกนิทาน ที่มีบรรยากาศและฉากประกอบ
อย่างวิจิตรสวยงาม นิทานชนิดนี้นำไปแสดงเป็นการบันเทิงบางอย่างได้
- กิตติยวดี เช่นเรื่องอะไรบ้างคะ ที่เขาเรียกว่า นิทานทรงเครื่อง
- องอาจ ก็มีเรื่องที่เรารู้จักกันแพร่หลายนั้นแหละครับ เช่น เรื่องสังข์ทอง เรื่อง
พระรถเมรี เรื่องจันทโครบ เรื่องกาวิ เรื่องพระสุธน เรื่องชาละวัน
หรือที่เรียกอีกชื่อว่า ไกรทอง มีอีกหลายเรื่องครับ
- อัญมณี อ้อ เรื่องสังข์ทอง หนูเคยเรียนคะ ส่วนเรื่องพระสุธน มีนางกนิรี ที่ชื่อ
มโนห์รา ถ้วยไช้ไหมคะอาจารย์
- องอาจ ไช้แล้วหนู จำแม่นดีนี่ สงสัยคงเคยดูทาง ที.วี. ไช้ไหม
- อัญมณี ไช้คะ นางมโนห์รา ร่ำสวยจังคะ
- กิตติยวดี นิทานทรงเครื่องที่อาจารย์พูดถึงเมื่อกัั้นเขาเล่ากันในโอกาสไหนบ้างคะ
- องอาจ เวลาจัดงานทำขวัญ หรืองานรื่นเริงต่างๆ ในชนบท เขามักจะเล่านิทาน
ทรงเครื่องกันครับ บ้านไหนเจ้าภาพฐานะดีหน่อย ก็จัดให้มีตัวละคร
แต่งตัวทรงเครื่องกันมาเต็มยศทีเดียว แถมยังมีการจัดฉากสวยงามน่าดู
ถ้วยครับ
- กิตติยวดี แล้วนิทานที่อาจารย์จะเล่าวันนี้ละคะทรงเครื่องเต็มยศหรือเปล่า
- องอาจ (หัวเราะ) ผมขอเรียกว่า ทรงเครื่องเพียงครึ่งยศเท่านั้นแหละครับ เพราะ
เราไม่ได้แสดงให้คนดูอย่างที่ชาวบ้านเขาแสดงกัน ผมเพียงแต่เล่าทางวิทยุ
และมีเพลงประกอบบ้างเท่านั้นเอง แต่ที่เรียกนิทานทรงเครื่องก็เพราะเป็น
เรื่องประเภทเดียวกับที่ชาวบ้านชอบนำไปเล่นเป็นละคร
- กิตติยวดี วันนี้จะเล่าเรื่องอะไรคะ
- องอาจ เรื่องกาวิครับ

- กิตติยวดี ตีชชะ เรื่องนี้เป็นวรรณคดีไทยสำคัญเรื่องหนึ่ง ชื่อเสือ ๓ โกล คำฉันท์
พระมหาราชครู เป็นผู้แต่งในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มี
ตัวละครในเรื่องมาด้วยกี่คนคะ
- องอาจ มีผมกับ อาจารย์กรรณิการ์ ครับ แต่เราก็จะแสดงจนครบตามจำนวน
ตัวละครในเรื่องละครับ
- กิตติยวดี ไวกะ คุณกรรณิการ์ วันนี้นางเอกแสดงเต็มที่เลยนะคะอาจารย์ จะเริ่มเล่า
ได้รียังคะ ปีนอยากฟังเต็มแก่แล้วใช่ไหมลูก
- อัญญมณี ค่ะ อาจารย์เล่าสนุกนี้คะ ปีนชอบ

.....เพลงกันรายการ.....(ทำนองเพลงไทย)

- องอาจ นิทานไทยเรื่อง คาวี ที่ผมจะเล่าต่อไปนี้จะขอแบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนแรก
เล่าเป็นทำนองแหล่เทศน์ ตอนที่คาวี และวิชัยยังเป็นลูกเสือ ลูกโคอยู่
ตอนที่สอง จะเล่าแบบนิทานทรงเครื่อง มีบทเจรจา เสภาและเพลง
ประกอบ จับเฉพาะตอน คาวีไปพบนางจันทร์สุคาอยู่ในกลองในเมืองร้าง
ขอเชิญฟังนิทานไทย เรื่อง คาวี ได้ ณ บัดนี้ ครับ

.....เพลงไทย.....

- องอาจ จะขอเล่านิทานยาว เป็นเรื่องราวเรื่องเสือโค
- เชิญเด็ก ๆ ทั้งเล็กทั้งโต ฟังไว้เกิดเกิดปัญญา
- ยังมีเสือแม่ลูกอ่อน มันหลบซ่อนในราวป่า
- ลูกเสืออ่อนนอนมารดา อยากมีเพื่อนแก้เหงาใจ
- ใกล้ป่า นั้นมี แม่โค เสียงลูกโต วังเล่นได้
- แม่สัตว์ทั้งสองปล่อยไป ให้สองลูก ผูกสัมพันธ์
- ลูกเสือลูกโควิ่งเล่น ทุกเช้าเย็นอยู่ในไพรวัน
- ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน เหมือนพี่น้องปรองดองดี
- แม่โคหากินทิศเหนือ ฝ่ายแม่เสือไปได้ทุกที
- วันหนึ่งเสือคิดรวี คอยดักที่แม่โคหากิน
- ได้จังหวะตะครุบโคพลัน โขไม่ทันจะหนีกลับถิ่น
- เสือฟาดพัดโคท้าวดิน เลือดไหลรินน่าเวทนา

ฝ่ายลูกเสือเมื่อยามพลบ
ทั้งแม่โคก็ยังไม่มา
ย่ำค่ำแม่เสื่อย่องกลับ
แม่ไปไหนมาอย่าปีตกัน
แม่เสือทำพุดเลี้ยวลด
คงเป็นจริงทั้งลูกระแวง
ลูกเสือลูกโคโกรธจัด
แม่เสือกตายไม่ไหวติง
เป็นบุญลูกสัตว์ทั้งคู่
พระฤาษีท่านปรานีมัน
ลูกเสือให้ชื่อหลวิชัย
ส่วนลูกโคหนุ่มโสภณ

ไม่ประสบหน้ามารดา
ลูกโคการ้องหาแม่มัน
ลูกเสือขยับเข้าตามแม่พลัน
ปากแม่นั้นเป็นนเลือกแดง
คำโป๊ปดลูกเสือกลางแกลง
แม่กินโค โอ ร้ายจริง
รุมกันกัด แม่ตัวขังขึง
ร่างเสือทั้งอยู่ในไพรวัน
ได้พบผู้บำเพ็ญธรรม
ซบสัตว์คู่กันขึ้นมาเป็นคน
ร่างเติบโตใหญ่เป็นหนุ่มหน้ามน
ฉลาดเลิศล้ำ ให้ชื่อคาวี

.....เพลงก้นรายการ.....

กิตติยวที
อัญญมณี
องอาจ

แหม ฟังอาจารย์แหล่งเรื่องเสือโค เพลินไปเลยคะ
พอลูกเสือลูกโคกลายเป็นคนแล้ว เป็นยังงิต่อไปละคะอาจารย์
พอเป็นคนแล้ว พระฤาษีก็ให้พระขรรค์วิเศษเป็นอาวุธแก่หลวิชัย และ
คาวีคนละเล่ม แล้วสั่งสอนว่าให้รักกัน คอยช่วยเหลือกันและให้ทำความดี
สองพี่น้องจึงไปที่สระน้ำแล้วเด็ดดอกบัวมาเสียดแทงคนละดอก และอธิษฐาน
ว่า ถ้าชีวิตใครเป็นอันตรายก็ให้ดอกบัวเหี่ยวเฉา ถ้าสุขสบายก็ให้ดอกบัว
สดชื่น ต่อจากนั้น หนุ่มน้อยทั้งสองต่างก็ออกเดินทางท่องเที่ยวแยกกัน
ไปคนละทาง คาวีเดินทางไปจนถึงเมืองๆ หนึ่ง ชื่อ รมยนคร ต่อไป
นี้จะได้เล่าแบบนิทานทรงเครื่อง โดยจะมีบทเจรจา และในบางตอนจะ
อัญเชิญบางบทจากพระราชนิพนธ์บทละครนอก เรื่อง คาวี ของ พระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมาสลับเป็นบทเจรจาม้าง บทเพลงบ้าง
ขอเชิญฟังได้แล้วครับ

(เพลงค่างคาวินกล้วย)

.....เพลงก้นรายการ.....

องอาจ

(ในบทของพระคาวี) เอ๊ะ นี่เมืองอะไร ทำไมถึงเงียบเชียบยังงี้ละ ไม่มีผู้คนเดินถนนเลยสักคนเดียว น่ากลัวจะเป็นเมืองร้างเสียแล้ว แต่มองดูปราสาทราชวังก็ยังสวยงามก็อยู่นี่นา บ้านเรือน ร้านค้าอะไรก็ดูยังใหม่ไม่ชืดโทรม ทำไมถึงไม่มีพลเมืองเลยแม้แต่คนเดียวละ แปลกมาก.....

— เอ๊ะ นี่กลองอะไรใบใหญ่มหึมา ทำไมมาวางอยู่หน้าปราสาทตรงใจกลางเมือง ไหนลองตีดูซิ

(เสียงกลอง เสียงดังแปลกจากกลองธรรมดา เหมือนมีอะไรอยู่ในกลอง)

— เออ แปลกอีกแล้ว กลองใบนี้ตีไม่ก้องเหมือนกลองอื่น ๆ น่ากลัวจะมีอะไรอยู่ข้างใน ลองแหงนหน้ามองดูหน่อยซิ

(เสียงผู้หญิงหัวทิ่มร้อง แสดงความตกใจ)

ว้าย ไครนะนี่ อย่าจับฉันเลย ฉันกลัวแล้ว

จันทร์สุตา

(กรรณิการ์)

คาวี

(องอาจ)

แม่นางไม่ต้องตกใจ ข้าชื่อ คาวี แม่นางละ ชื่ออะไร ข้าไม่ทำอะไร แม่นางหรอก ข้าเพียงแต่สงสัยว่า ทำไมแม่นางถึงเข้าไปอยู่ในกลองเท่านั้น บอกข้าได้ไหม

จันทร์สุตา

(พูดเป็นกลอน)

“ข้าชื่อจันทร์สุตานารี

ท่านท้าวพรหมจักรราชา

ไพร่ฟ้าอยู่เย็นเป็นสุข

วันหนึ่งเกิดเหตุใหญ่ในนคร

ยังมีนกอินทรีสองตัว

ตัวใหญ่กำยำมหึมา

เอาไปจิกกินเป็นอาหาร

ประชาชนทุกคนต่างขุ่นเคือง

(เสียงเศร้า) องค์พระบิดาของข้าไซ้

จึงสั่งสร้างกลองใหญ่ขึ้นฉับพลัน

ประกอบด้วยโกชนาสาลี

ถ้าหมดกรรมคลาดแคล้วโทษภัย

อันบุรีนี้สุขहरษา

ครอบครองพาราธนาพร

ชาวเมืองแสนสนุกสโมสร

ได้รับความเดือดร้อนทั้งพารา

เมื่อยัวจิตใจหาญกล้า

เข้าโอบคว้าผู้คนพลเมือง

พระภูบาลองค์บิดาทรงทราบเรื่อง

นกกินคนหมดเปลืองไปทุกวัน

เกรงภัยปากฆาอย่างมหันต์

แล้วนำตัวข้าขึ้นใส่ลงไว้

กินได้ถึงหนึ่งปีหาน้อยไม่

ก็จะได้เป็นสุขสวัสดิ์”

กาวิ อ้อ ยังนี่เอง ผู้คนพลเมืองถึงไม่มีอยู่ในเมือง นกอินทรียัมนจับไปกิน
หมด ว่าแต่ไอ้ นกอินทรียัมนนั้นเดี๋ยวนี้มันอยู่ที่ไหน ทำยังไงข้าจะได้พบ
มันล่ะ

จันทร์สุตา นกอินทรียัมนสองตัวนั้น เวลานั้นอยู่ในป่าใหญ่เพคะ ถ้าจุดไฟขึ้นเมื่อใด มัน
รู้ว่ามีคนอยู่มันก็จะรีบมา

กาวิ ถ้างั้นข้าจะจุดไฟละนะ เชิญเสด็จพระธิดาเข้าไปซ่อนอยู่ในปราสาทเสีย
ก่อน ไม่ต้องกลัวหรอก ข้ารับรองว่าจะไม่ให้เกิดอันตรายอะไรแก่พระธิดา
ได้เลย

จันทร์สุตา เพคะ พระองค์ระวังให้ทีนะเพคะ

—————ร่ำเพลงเชิดหนึ่ง—————

เสียงนกอินทรียัมนสองตัวบินออกมา เสียงลมพายุพัดแรง

.....ขับเสภา.....

เสียงกึกก้องกัมปนาทหวาดไหว	สะท้อนทั่วทั้งในราชฐาน
สองปีกฆาตดาโลดโผนทะยาน	หมายประหารชีวาพระกาวิ
พระกาวิแกว่งพระขรค์เข้าพันฟาด	เสียงฉับฉาดฟาดคอเจ้าปีกฆี
ทั้งทางปีกฉีกขาดไม่มีตี	สกุณมีม้วยมฤตสุตชีวัน

.....ปี่พาทย์ทำเพลงร่ำ โอค.....

กาวิ (พูด)	“ยอคมีง	เห็นจริงแล้วไม่ใช่หรือฝีมือพี่
	ได้ประหารผลาญชีวิตนกอินทรียั	ช่วยชีวิตนฤมลให้พ้นภัย
	พี่ขอมอบชีวิตกับนวลน้อง	แม่เหนือทองเจ้าอย่าผลักไส
	พี่จะช่วยปกป้องคุ้มครองภัย	อรทัยอย่าสลัดตัดไม้ตรี”

จันทร์สุตา (พูด)	ขอบพระทัยที่จะหมายมอบชีวาตม์	จะขอรองละอองบาทไม่กลาดหนี
	ข้าก็ไร้ชนกชนนี	หวังพึ่งพระภูมิजनบรรลย์

กาวิ	ชื่นใจคำขานกานดา	น้อยหรือเจรจาน่าพิสมัย
(ขึ้นพลับพลา)	นำถนอมขวัญตายอดयाใจ	อรทัยเป็นยอคนาวี
	“เป็นบุพเพสันนิวาสแต่ชาติก่อน	จึงมาพบสายสมรของพี่
	เจ้าผมหอมงามพร้อมทั้งอินทรียั	นางใดมิได้มีเปรียบปาน”

จันทร์สุภา

“ข้าแต่พระองค์ทรงชัย
วันนี้ทรงกิติสงกรานต์
ข้าน้อยจะลอยเส้นเกศา
แต่จะไปจะได้สุขสวัสดิ์

นำชนน้ำพระทัยไพศาล
ขอเชิญ ภูบาลสรงวารี
เสดาะเคราะห์ในคงคานทีศรี
อยู่ครอบครองธานีสถาพร”

.....เพลงกัณทรายการ.....

องอาจ

ตอนท่ายพระคาวี กับนางจันทร์สุภาก็ได้อภิเษกสมรสกัน เป็นอันว่าจบ
สำหรับตอนนี้ครับ

กิตยวดี

แหมเสียตายจริง กำลังฟังเพลินทีเดียวค่ะ

อัญญมณี

อาจารย์เล่าต่อคราวหน้าได้ไหมคะ หนูอยากฟังต่อค่ะ

กิตยวดี

นั่นสิคะ เรื่องราวียังมีอีกหลายตอน ขอเชิญอาจารย์มาเล่าต่อคราวหน้าอีก
นะคะ

องอาจ

ครับ ถ้ามีเวลาให้ผม ผมก็ยินดีครับ

กิตยวดี

ท่านผู้ฟังคะ บัดนี้นิทานไทยของเราก็จบลงแล้ว เฉพาะตอนนี้ หากท่านยัง
สนใจนิทานไทยของเรา คราวหน้าก็จะได้เรียนเชิญอาจารย์องอาจมาเล่าต่อ
สวัสดิ์ค่ะ

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

นิทานไทย

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๘
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “นิทานไทย”

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พิธีกร

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้เขียนบท

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

กิตติวดี บุญเชื้อ

องอาจ บุญญรักษ์

องอาจ บุญญรักษ์

กิตติวดี บุญเชื้อ

กรรณิการ์ สัจกุล

อัญมณี บุญเชื้อ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

นิทานไทย

กิตติยวดี

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟังที่เคารพ

ในรายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๗ เราได้เสนอ นิทานไทย เรื่องกาวิให้ท่านฟังไปตอนหนึ่ง แต่เนื่องจากเรื่องกาวิยังมีตอนสนุก ๆ อยู่ อีกบางตอน ในวันนี้ฉันจึงได้เชิญอาจารย์องอาจ บุญญรักษ์ มาเล่านิทาน เรื่อง กาวิ ต่อจากครั้งที่แล้ว

สวัสดีค่ะ อาจารย์ ขอบคุณที่อาจารย์กรุณารับเชิญมาอีกครั้งหนึ่งค่ะ

องอาจ

สวัสดีครับ อ้อ หนูปิ่น ก็มาด้วย

กิตติยวดี

ก่อนจะเล่าต่อ ฉันอยากจะขอให้ อาจารย์กรุณาทบทวนเรื่อง กาวิตอนต้น อย่างย่อ ๆ สักหน่อยนะคะ เพราะการเล่าเป็นแหล่งเทศน์อย่างครั้งที่แล้วนั้น ต้องเล่าอย่างรวบรัด อาจทำให้ขาดสาระสำคัญบางตอนไป ปิ่นเขาอยาก ทราบเรื่องเพิ่มเติม ตอนที่ กาวิ และ วิชัย ยังเป็นลูกโคลูกเสืออยู่ค่ะ อาจารย์กรุณาเล่าทวนต้นอย่างย่อ ๆ ได้ไหมคะ

องอาจ

ได้ครับ เนื้อเรื่องย่อ ในนิทานเรื่อง เสือโคคำฉันท มีว่าอย่างนี้ครับ

มีแม่เสือตัวหนึ่งเลี้ยงลูกอ่อนอยู่ในถ้ำ ณ ป่าแห่งหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่ง แม่เสื้ออกหากินจนเย็นแล้วก็ยังไม่กลับ ลูกเสื้หิวจนทนไม่ไหวจะตายอยู่แล้ว พอตีมีแม่โคพาลูกโคเดินผ่านมาทางหน้าถ้ำ ลูกเสื้ร้องขอนมกิน ตอนแรกแม่โคทำเฉยเสีย ลูกโคสงสารลูกเสื้ ก็ช่วยอ้อนวอนแม่โคจน แม่โคใจอ่อนยอมให้ลูกเสื้กินนมของตน ลูกเสื้สำนึกในบุญคุณของแม่โค ที่ช่วยให้รอดตาย จึงชักชวนให้แม่โคอยู่หากินในถ้ำนั้น เพราะมีน้ำและ อาหารอุดม ลูกเสื้รับรองว่าจะช่วยพุดกับแม่เสื้ ไม่ให้ทำอันตรายแก่โค แม่ลูก ตอนย่ำค่ำแม่เสื้กลับจากหากิน ลูกเสื้ก็ร้องให้ต่อว่าแม่ที่ทิ้งตน ไว้ให้หิวโหยตลอดวัน แม่เสื้ก็รับผิดและปลอบลูกให้หยุดร้องไห้ ลูกเสื้ จึงเล่าเรื่องที่แม่โคให้กินนม ช่วยให้ตนรอดตาย และบอกว่าเพื่อตอบแทน

บุญคุณ ตนได้ชักชวนให้แม่โค ลูกโค อยู่เสียด้วยกันที่ถ้ำนั้น ขอให้แม่เสือ
สัญญาว่าจะไม่ทำร้ายโคแม่ลูก

ปิ่น

เอ๊ะ อาจารย์คะ ตามธรรมชาติ เสือมักกินโคเป็นอาหาร ไม่ใช่หรือคะ แม่โค
ไม่น่าจะยอมอยู่ด้วยนะคะ

องอาจ

นั่นซี คงเป็นเพราะลูกเสือพูดเก่งกระมัง ลูกเสือพูดอ่อนหวานแม่เสือ จน
แม่เสือให้สัญญาว่าจะไม่ทำร้ายโค แม่โคก็ยอมอยู่ด้วยกันที่ถ้ำนั้น แต่คง
แยกอยู่ห่าง ๆ เพื่อความปลอดภัย แม่เสือแม่โคต่างก็เลี้ยงลูกของตนอยู่
เป็นปกติสุข เป็นเวลาหลายวัน ต่างตัวต่างออกหากินคนละทิศ วันไหน
แม่เสือไปทิศใต้ แม่โคก็เลี้ยงไปทิศเหนือเสียไม่ให้เจอหน้ากัน ฝ่ายแม่เสือ
นั้น ใจจริงอยากจะกินเนื้อโคเป็นกำลัง แต่เมื่อยังไม่มีโอกาส ก็ต้องอดใจ
ไว้ก่อน ทำให้แม่โคสบายใจว่าคงไม่มีอันตรายอะไร จนกระทั่งวันหนึ่ง
แม่เสือได้โอกาส ก็แกล้งทำเป็นไปหากินทางทิศใต้ แต่แล้วก็ย้อนไปคอย
ดักแม่โคอยู่ในที่เปลี่ยวทางทิศเหนือ พอได้ที่ก็โดดตะครุบแม่โคกินจนสม
อยาก ฝ่ายลูกเสือ ลูกโค คอยแม่ของตนอยู่จนเย็นไม่เห็นกลับ ก็ชวน
กันออกตามหา ในที่สุดก็ไปพบซากศพแม่โคทั้งอยู่ในป่า ลูกเสือลูกโค
โกรธที่แม่เสือฆ่าแม่โคตาย จึงนัดกันว่าจะช่วยกันฆ่าแม่เสือเสีย เพราะ
แม่เสือผิดสัญญา พอแม่เสือกลับมาลูกเสือก็ลองถามดูว่าเห็นแม่โคไหม
แม่เสือตอบว่าไม่เห็น เพราะม่่วไปหากินทางอื่น ลูกเสือลูกโคนัดกันไว้แล้ว
ว่าจำเป็นต้องฆ่าแม่เพราะแม่ไม่รักษาวาจาสัตย์ จึงแกล้งทำเป็นขอนมกิน
ขณะที่แม่เสือไม่ทันระวังตัว ลูกเสือลูกโคก็รุมกัดและขวิดจนแม่เสือตาย
เมื่อแม่ตายหมดทั้งสองตัวแล้ว ลูกเสือลูกโค ว่าเหว่มากก็ชวนกันออกจาก
ถ้ำเพื่อหาที่อยู่ใหม่ ลูกสัตว์ทั้งสองตัวยังรักและเห็นใจกันมากขึ้น เพราะ
เป็นกำพร้าทั้งคู่ วันหนึ่งสัตว์ทั้งสองเดินผ่านมาทางอาศรมของพระฤๅษี
อ้อ ตอนนีปิ่นจำได้แล้วค่ะ พระฤๅษีสงสารก็เลยชุบให้ ลูกเสือ ลูกโค เป็น
คน ใช้ไหมคะอาจารย์

อัญญมณี

องอาจ

ใช้สินหู แต่ก่อนจะซบเป็นคน พระฤาษีก็ได้ตามเรื่องราวว่าเป็นไปอย่างไรมายังไงจึงมาเดินอยู่ด้วยกัน เพราะประหลาดใจที่เห็นเสือเป็นเพื่อนกับวัว แทนที่จะเป็นศัตรูกัน พอทราบเรื่องแล้ว พระฤาษีก็เมตตาสงสารด้วยเห็นว่าลูกเสือ ลูกโค มีคุณธรรมสูงที่รักสัจจะและความเป็นธรรม จึงถามลูกสัตว์ทั้งสองว่า อยากเป็นมนุษย์ไหม ลูกเสือ ลูกโค ก็ตอบว่าอยากเป็น พระฤาษีจึงทำพิธีซบลูกสัตว์ทั้งสองเป็นคน แล้วตั้งชื่อลูกเสือว่าหลิขัย ตั้งชื่อลูกโคว่ากาวิ เด็กหนุ่มทั้งสองรูปร่างหน้าตาดีและเฉลียวฉลาด พระฤาษีก็ให้เรียนวิชาต่าง ๆ มีทั้งวิชาใช้อาวุธป้องกันตัวและคาถาอาคม เสร็จแล้วก็มอบพระขรรค์ซึ่งเป็นอาวุธวิเศษให้คนละเล่ม

กิตติยวดี

ตอนนี้ เท่าที่เคยอ่านมาแล้ว ดูเหมือนจะมีพิธีถอดดวงใจไว้ในพระขรรค์ด้วยใช่ไหมคะ

องอาจ

ใช่ครับ เพื่อจะให้หนุ่มน้อยทั้งสองอยู่ยงคงกระพัน ใครฆ่าก็ไม่ตาย พระฤาษีก็ทำพิธีถอดหัวใจของหลิขัยและกาวิไปไว้ในพระขรรค์ของแต่ละคน แล้วให้อาวาห์ว่า ให้ประพฤติธรรมอยู่เสมอ แล้วธรรมะจะคุ้มครองให้ปลอดภัย ทั้งให้รักษาพระขรรค์ไว้ให้ดี อย่าปล่อยให้ไปตกอยู่ในมือของศัตรู เพราะพระขรรค์เป็นทั้งอาวุธและชีวิตของตน

อัญญมณี

แหม พระขรรค์นี้สำคัญมากนะคะอาจารย์ มีน้ำถึงเรียกว่าอาวุธวิเศษ พระกาวิคงรบชนะเรื่อย ไม่แพ้ใครเลย

องอาจ

แต่ถ้าไม่ระวังให้ดีก็อาจเสียที่จนถึงแก่ชีวิตได้เหมือนกัน ตอนที่ครูจะเล่าต่อไปนี่แหละ มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นเกี่ยวกับพระขรรค์ด้วย คราวก่อนหนูจำได้ใช่ไหม ครูเล่าถึงตอนที่พระกาวิไปช่วยนางจันทรสุดาออกมาจากกลองและฆ่านกอินทรีตาย ต่อจากนั้นพระกาวิก็ได้อภิเษกกับนางจันทรสุดา และตอนท้ายนางชวนพระกาวิลงสระน้ำ แล้วนางก็ลอยพระขรรค์ที่บรรจุเส้นผมไปตามน้ำ เป็นการสะเดาะเคราะห์ในวันสงกรานต์

กิตติยวดี

ผมของนางจันทรสุดาหอมเสียด้วยสิ ใช่ไหมคะ จึงได้เกิดเรื่องใหญ่

อัญญมณี

เอ๊ะ เกิดเรื่องใหญ่อะไรคะ คุณแม่

กิตติยวดี

ประเดี๋ยวกอยฟังจากอาจารย์องอาจสิลูก แต่เรายังไม่รู้เรื่องราวของหลิขัยเลยว่าแยกทางกับกาวิตอนไหน อาจารย์กรุณาทวนต้นอีกนิดเดะค่ะได้ไหมคะ

องอาจ

ได้รับ ตอนแรกเมื่อการศึกกับหลวิชัยลาพระฤาษี แล้วก็เดินทางไปถึงเมือง
จันทบุรี พระราชาผู้ครองเมืองชื่อท้าวมคธราช ในเมืองนั้นมีบึงน้ำอยู่แห่งหนึ่ง
มียักษ์ร้ายมาสิงอยู่ ใครเข้าไปใกล้บึงนั้นยักษ์จะจับกินเสีย คาวีและหลวิชัย
ไม่ทราบว่ามียักษ์ จึงไปนั่งพักอยู่ใต้ต้นไทรใกล้บึงนั้น เผอิญคาวีลุกไปตักน้ำ
มาให้พี่ชายดื่มและล้างหน้าก็พบยักษ์ ๆ จะจับกินตามเคย แต่คาวีมีอาวุธ
วิเศษจึงฆ่ายักษ์ตาย แล้วโยนศพยักษ์ไว้บนบก ชาวเมืองที่ใจที่มีผู้มาปราบ
ยักษ์ได้ จึงพาตัวคาวีไปเฝ้าท้าวมคธราช ท้าวมคธราชเห็นรูปร่างหน้าตา
คาวีมีสง่าราศี ก็พอพระทัย จะยกพระธิดาให้แต่คาวีทูลว่ามีพี่ชายมาด้วย
และพี่ชายก็มีความสามารถเท่าตน ถ้าพี่ชายพบยักษ์ก่อนตน พี่ชายก็คง
ฆ่ายักษ์เสียเหมือนกัน ตนเป็นน้องไม่ควรจะมีภรรยา ก่อนพี่ ท้าวมคธราช
เห็นชอบตามที่พระคาวีชี้แจง จึงยกนางศรีสุตา พระธิดาของพระองค์ให้
อภิเษกกับหลวิชัยและแต่งตั้งให้หลวิชัยเป็นอุปราชอยู่ที่เมืองจันทบุรีนั้น
ก่อนคาวีจะเดินทางต่อไป หลวิชัยได้ชวนให้คาวีเสี่ยงตอกบั่วคนละตอก
ถ้าภัยอันตรายจะเกิดมีแก่ใครก็ขอให้ตอกบั่วของคาวีนั้นเหี่ยวแห้ง เพื่อ
อีกคนหนึ่งจะได้ตามไปช่วยได้ทันทั่วทั้งที่ เสร็จแล้วก็แลกตอกบั่วกัน คาวีก็
เดินทางไปถึงเมืองรมยนคร ตามที่ได้เล่าแล้ว

กิตติยวดี

ขอบคุณมากค่ะ คราวนี้ก็ได้เรื่องราวติดต่อกันดีแล้ว ต่อจากนี้อาจารย์จะ
เล่าต่อตอนไหนคะ

องอาจ

ต่อจากนี้ก็เป็นตอนที่ปรากฏในบทละครนอกซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของ
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย คือบทละครเรื่องคาวีนับตั้งแต่
ตอนที่ท้าวสันนุราชพบพระอภัยมณีที่ใส่ผมหอมของนางจันทรสุมิตา จนยายเฒ่า
ทศประสาททูลอาสาไปพาตัวนางจันทรสุมิตามาถวายได้สำเร็จ เพราะยายเฒ่า
เคยเป็นข้าเฝ้าอยู่ในวัง

อัญญมณี

แหม น่ากลัวจะเกิดเหตุร้ายขึ้นกับคาวีนะคะ ถ้ามียายเฒ่าคนนี้เข้ามาเกี่ยว
แกลงหวังว่าจะได้รางวัลโช่ไหมคะอาจารย์ แก่ถึงได้อาสาจะไปพา
นางจันทรสุมิตามาถวายท้าวสันนุราช

องอาจ

ถูกแล้วหนู ยายเฒ่าทศประสาทแก่ได้ยินพวกเสนาบดีฟ้องร้องป่าวประกาศว่า
ใครสามารถพาตัวนางจันทรสุมิตาผมหอมมาถวายท้าวสันนุราชได้ จะได้รับ
พระราชทานรางวัลอย่างงาม ความจริงท้าวสันนุราชนะแก่แล้ว เพราะใน

พระราชนิพนธ์เรื่องกาวิ ทรงบรรยายไว้ว่า “.....ชั้นหาทสปีปปลายหน้า
พระทนต์บนล่างห่างหัก ดวงพระพักตร์เขียวเห็นเส้นสาย เกศาฟุ้งจะประ
ปราย รูปร่างชายจะพื้มีเนื้อ.....” ก็เข้าทำนองภาคิตที่ว่า “ว้าวแก่อยากกิน
หม้ออ่อน” นั่นแหละ อ้อ ว่าแต่อาจารย์สัญญาว่าจะช่วยแสดงเป็นยายเฒ่า
ทศประสาทให้ผม พร้อมหรือยังละครับ

กิตติยวค

พร้อมแล้วค่ะ นี่เป็นครั้งแรกนะค่ะที่ยอมแสดง ผิดถูกอย่างไรก็ต้องให้
อภัยกันบ้าง เพราะเป็นละครสมัครเล่น

.....เพลงคั่นรายการ.....

องอาจ

ยายเฒ่าทศประสาทรับอาสาจากท้าวสนั่นราชแล้ว ก็เดินทางโดยล่องเรือไป
ยังเมืองที่นางจันทรสุตาอยู่ พอไปถึงวังของนางจันทรสุตาก็เข้าไปเฝ้ามอม
อยู่เพื่อดูลาดเลา ยายเฒ่าทศประสาทเห็นนางจันทรสุตานั่งสนทนากับ
พระกาวิ ก็นึกรู้ว่าพระกาวิคงเป็นพระสวามีของนาง จึงเข้าไปกราบบาท
นางจันทรสุตา

.....เพลงคั่นรายการ.....

ทศประสาท

โก แม่คุณ แม่ทูนหัวของยาย นึกว่าจะไม่ได้เห็นหน้ากันเสียแล้ว พระธิดา
ยังจำยายได้หรือเปล่าเพคะ

จันทรสุตา

เอ๊ะ ใครนะนี่ อ้อ ยายทศประสาทนี่เอง แหม หายไปไหนมาละจะยาย
ไม่ได้เห็นหน้าเสียนานเชียวนะ

ทศประสาท

ก็ตั้งแต่คราวนกอินทรีขี้มันมาจับคนกินนั่นแหละเพคะ ยายอาศัยหลานชาย
มันพาลงเรือไปอยู่อีกเมืองหนึ่ง มิฉะนั้นก็คงกลายเป็นเหยื่อของนกอินทรี
ไปแล้ว ยายน่ะแสนจะเป็นห่วงพระธิดา แต่ก็ไม่ว่าจะช่วยยังไง นี่รู้ข่าว
จากนายพรานที่เคยรู้จักกันเขาบอกว่ามีผู้มีบุญมาฆ่านกอินทรีตายแล้ว
ยายถึงได้กล้ากลับมาเพคะ

จันทรสุตา

อ้อ นี่พระกาวิ พระสวามีของฉันทันจะยาย เธอเป็นผู้มาปราบนกอินทรีและ
ช่วยชีวิตฉันทันไว้

ทศประสาท

แหม ช่างเก่งกาจอะไรยังงั้น พ่อคุณ เป็นบุญของพระธิดานะเพคะ ที่
พระกาวิท่านมาช่วยทันเวลา ยายขอฝากตัวอยู่รับใช้เจ้านายทั้งสองด้วยคน
เถอะเพคะ (ทำเสียงเครือ) ยายเองก็แก่แล้ว ไม่มีที่พึ่งที่ไหนอีก

- คาวี อ้าว ก็ไหนยามีหลานชายพาหนีไปอยู่อีกเมือง ๆ หนึ่งไงละ ทำไม่ถึงว่าไม่มีที่พึ่ง
- ทศประสาธ (กิตติยวดี) โธ้ย อย่าไปรังสัดถึงมันเลยเพคะ เจ้าหลานชายคนนั้นมันไปได้เมียแล้วมันก็ไม่เอาธุระกะยายอีกเลย ชวนมันมาเป็นเพื่อนที่เมืองนี้มันยังไม่มาเลยเพคะ ยายขออยู่รับใช้พระราชธิดาไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่นะเพคะ
- จันทรสุธา (กรรณิการ์) เอาเถอะยาย ยายก็เป็นคนเก่าคนแก่ จันไม่ทิ้งหรอก ดีเหมือนกันจะได้ อยู่เป็นเพื่อนกัน เสด็จพี่เพคะ อนุญาตให้ยายทศประสาธอยู่รับใช้หม่อมจัน สักคนนะเพคะ
- คาวี (องอาจ) พี่นะไม่ว่าอะไรหรอก แต่ขอเตือนว่า “อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจันใจเอง” จะอยู่ด้วยกันก็ได้นี้ยาย
- จันทรสุธา เพคะ (พูดกับยาย) ตกลงยายอยู่ได้จ๊ะ เสด็จพี่อนุญาตแล้ว
- ทศประสาธ เป็นพระกรุณาเหลือล้นเพคะ หม่อมจันจะจงรักภักดีอยู่รับใช้พระธิดาและพระสวามีจนสุดกำลังเพคะ เชื้อ เสด็จไปแล้ว แหมพระคาวีนี้ไม่ใช่เล่นนะ ตาแหลมนักเชียว นี่คงทรงระแวงว่าเราจะมาร้ายมากกว่ามาดีกระมัง อี แต่เราวางแผนของเราไปแล้ว เราต้องทำให้สำเร็จให้ได้
-เพลงคั่นรายการ.....
- องอาจ เมื่อยายเฒ่าทศประสาธได้อยู่ในวังสมประสงค์แล้ว ก็เฝ้าคิดที่จะหาช่องทางที่จะพาตัวนางจันทรสุธาไปถวายท้าวแสนนุราชให้จงได้ ยายเฒ่าสังเกตเห็นว่า พระคาวีมักจะถือพระขรรค์อยู่กับองค์เสมอ ไม่เคยวางพระขรรค์ไว้ไกลองค์เลย จึงสงสัยว่าพระขรรค์มีความสำคัญอะไรสักอย่างหนึ่ง นางจะสืบให้รู้ความจริงได้ก็ต้องอาศัยนางจันทรสุธาเป็นเครื่องมือ วันหนึ่งขณะที่นางจันทรสุธากำลังทำเครื่องเสวยอยู่แต่ลำพังองค์เดียว นางก็เข้าไปทูลถามตามแผนที่คิดไว้
- ทศประสาธ พระธิดาเพคะ หม่อมจันชักสงสัยอะไรอย่างหนึ่งขึ้นมาแล้วเพคะ ทำไมพระคาวีจึงทรงหวงพระขรรค์นักเพคะ ไม่เคยวางพระขรรค์ห่างองค์เลย น่าจะยังใญ่อยู่นะเพคะ คุณเถอะ แม้เวลาจะบรรทมก็ยังขัดพระขรรค์ไว้กับองค์ หม่อมจันสงสัยว่าคงไม่ว่างพระทัยพระธิดาเป็นแน่ พระธิดาเคยสังเกตบ้างหรือเปล่าเพคะ

- จันทร์สุภา อ๊ะ ยายละก็ ทำไมพูดอย่างนั้น พระกาวิเป็นคนรอบคอบ ท่านอาจจะกลัวว่าจะมีภัยอันตรายมาอีก ท่านก็ระวังพระองค์นะซีจ๊ะ ไม่มีอะไรหกรอก ยายอย่าระแวงไปเลย
- ทัศนประสาท เอ แต่มันผิดสังเกตนี้เพคะ ต้องมีอะไรสักอย่างหนึ่งเป็นแน่ พระธิดาลองสังเกตให้ดีซีเพคะ แล้วคอยหาโอกาสทูลถามว่าไม่ว่างพระทัยพระธิดาหรือเพคะ ถึงได้ทรงขัดพระขรรค์ไว้กับองค์ตลอดเวลา ถ้าพระกาวิบริสุทธิ์จริง และรักพระธิดาจริงก็คงต้องชี้แจงเหตุผล แต่ถ้ามีอะไรเป็นความลับอยู่ละก็ พระองค์คงไม่ยอมบอกแน่ ๆ นี่ยายหวังดีต่อพระธิดานะเพคะ ถึงได้เป็นห่วงใย
- จันทร์สุภา ขอบใจละจะยาย ที่ยายหวังดี เอาเถอะฉันจะลองทูลถามดู แต่ฉันคิดว่าคงไม่มีอะไรหกรอก
-เพลงคั่นรายการ.....
- จันทร์สุภา เสด็จพี่เพคะ พระขรรค์ของพระองค์นะเกะกะเหลือเกิน ทรงปลดวางไว้เสียบ้างเถอะเพคะ
- กาวิ ไม่เกะกะหกรอกน้อง เอ๊ะ วันนี้เป็นยังไงถึงเกิดสนใจพระขรรค์ของพี่ หรือว่ายายเฒ่าเสื่อมสอนอะไรมาละ
- จันทร์สุภา แหม เสด็จพี่ละก็ หม่อมฉันพูดเองเพคะ ยายเฒ่าอะไรจะมาเสื่อมสอนอะไรหม่อมฉัน แกงก ๆ เงิน ๆ ออกยังงั้น หม่อมฉันหวังดีต่อพระองค์นะเพคะ เห็นทรงขัดพระขรรค์อยู่กับองค์ตลอดเวลา จะนั่งจะนอนก็ไม่ถนัดเลย หรือว่าเสด็จพี่ไม่ไวใจหม่อมฉันเสียแล้ว ถึงต้องพกอาวุธอยู่เรื่อยเชียว (สะอื้น)
- กาวิ นี่แน่ นวลอนงค์จางฟังพี่
 พี่รักใคร่ในองค์นางเยาว์
 อย่าไต่คนักพัทตร์น้องจะหมองศรี
 พระขรรค์นี้พี่ฝังชีวิตไว้
 ความจริงบอกแจ้งไม่อำพราง
 เห็นประจักษ์แจ้งแล้วหรือแก้วตา
- “คิดเช่นนั้นมิชอบ—โหมเงลา
 แม้จะเปรียบเทียบเท่าดวงใจ
 เจ้าหันหน้ามานี้จะบอกให้
 ใครลักเข้าเผาไฟจะมรณา
 อย่าพูดมากปากสว่างฟังพี่ว่า
 พี่รักเจ้ายิ่งกว่าชีवालั”

จันทร์สุตา

ข้าแต่พระองค์ทรงฤทธิ์
 “ที่นั่น้องเห็นรักประจักษ์ใจ
 คุณของทรงฤทธิ์ตั้งบิตุเรศ
 จะขอเป็นเกือกทองรองชูลี

ขึ้นจิตที่ทรงแจ้งแฉลงไข
 ภูวไนยโปรดปรานปรานี
 เหมือนฉัตรแก้วกันเกศเกศี
 ไปกว่าชีวิตจะวายปราน”

.....เพลงคั่นรายการ.....

กิตติยวดี

ท่านผู้ฟังคะ เสียายที่เวลาของเราจนจะหมดลงแล้ว เราจึงเสนอเรื่อง
 “การวิ” ได้เพียงเท่าที่เสนอไปแล้วเท่านั้น ความจริงท่านก็คงเดาเหตุการณ์ได้
 ว่าต่อไปเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร ถูกแล้วค่ะ เพราะเหตุที่ “ไว้ใจทางวาง
 ใจคน” นั่นเอง จันทร์สุตาจึงต้อง “จนใจเอง” เพราะยายเฒ่าทศประสาธ
 ทำพิษ พอรู้ความลับเรื่องพระขรรค์ แกก็ลักพระขรรค์ไปเผาไฟ พระภาวี่
 จึงสลบไป แต่พระเอกก็ยังไม่ตายง่าย ๆ หรอกค่ะ เมื่อหลวิชัยเห็นคอกบัว
 เสียงทวยที่ภาวี่ให้ไว้เหี่ยวเฉาไป ก็รู้ได้ว่าภาวี่กำลังตกอยู่ในอันตราย จึง
 ตามไปช่วยเหลือได้ทันเวลา หลังจากนั้นหลวิชัยและภาวี่ก็ตามไปแก้เผ็ด
 จนถึงเมืองของท้าวสันนุราช ยังมีตอนสนุกต่อไปอีกหลายตอนกว่าจะจบ
 เรื่อง เสียใจที่รายการ “อยู่อย่างไทย” ไม่สามารถนำมาเสนอจนจบได้ จึง
 ขอเชิญชวนให้ท่านไปอ่าน บทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง “การวิ” ต่อค่ะ
 เรื่องนี้จะอ่านก็สนุก จะดูละครก็สนุก ทั้งที่ได้อันเชิญพระราชนิพนธ์มา
 เป็นบทเจรจาบางตอนแล้ว ฉะนั้น ต้องนับว่าเป็นพระอัจฉริยภาพของ
 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ที่ทรงพระราชนิพนธ์บทละคร
 เรื่องนี้ไว้เป็นมรดกทางวรรณกรรมของไทย นอกจากเรื่องการวิแล้ว ยังมี
 บทละครพระราชนิพนธ์อีก ๓ เรื่องที่น่าสนใจ คือเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย
 ไกรทอง และมณีพิชัย ว่าง ๆ ก็ลองหาอ่านดูซิคะ คงจะทำให้ท่านสนุก
 เพลิดเพลินได้ตามสมควร

หวังว่ารายการ “อยู่อย่างไทย” เรื่องนิทานไทย คงทำให้ท่านเห็น
 คุณค่าของนิทานไทยเพิ่มขึ้นนะคะ สวัสดีค่ะ

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

งานอดิเรกของไทย

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๙
ของสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง “งานอดิเรกของไทย”

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พิธีกร

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้เขียนบท

พ.ต. หญิงผะอบ ไปะกะณะ

จารุรินทร์ มุสิกะพงษ์

ร.อ. ใจ มากวิจิตร รน. (นอกราชการ)

ปราโมทย์ สัจฉกร

สายสุดา ศรีบรรพต

จารุรินทร์ มุสิกะพงษ์

งานอดิเรกของไทย

ดนตรี

เสียงประกอบ (เสียงปี่ปั้งโครมคราม โตะ เก้าอีล้ม)

ภรรยา (บ่นกับตัวเอง) เอ้อ...เอาอีกแล้ว กลับมาถึงบ้าน แทนที่จะสบายใจ ก็กลับต้องมาฟังเสียงโครมครามอีก น่ารำคาญจริง

ลูกชายเล็กวิ่งมา

ลูก แม่มาพอดีเลย พ่อเขาโมโหอะไรไม่รู้ ตะโตะ เก้าอีล้มหมดเลยอะ

ภรรยา พ่อเขาจนโมโหที่แม่กลับบ้านช้าละมัง

สามี (เสียงเขียวเดินเข้ามา) ไซ้...ไฮ้เราอะทำงานเหนื่อยแสนเหนื่อย เมื่อกลับออกไปเที่ยวเบิกบานสำราญใจ จะคอยดูแลปรนนิบัติมันไม่มีเลย (นั่งสັกครู้) นั่งอยู่ทำไม ทำไมไม่พูดอะไรเสียบ้าง

ภรรยา (เหินบาน) พูดตอนนี้จะมีประโยชน์อะไร พี่กำลังโมโหโทโสยังงี้ ขึ้นพูดไปก็บ้านแตก... พี่ไปอาบน้ำเสียก่อนเถอะ จะได้สบายใจขึ้น วันนี้ฉันทำของชอบไว้ให้พี่ด้วย (พูดกับลูก) ลูกก็ไปอาบน้ำเสียซีจ๊ะ จะได้กินข้าวพร้อมๆ กัน

ดนตรีคั่น

เสียงประกอบ (เสียงจกจั่นเรไร เป็นแบคกราวด์)

สามี (เสียงอ่อนโยน) ฉันขอโทษนะ ที่เมื่อตอนเย็นปี่ปั้งเอากับเธอมากไปหน่อย

ภรรยา ฉันไม่ถือหรอก เพราะว่าพี่เป็นอย่างนี้มาหลายหนแล้ว ฉันเองก็ต้องยอมรับว่า เอาใจใส่พื่อน้อยไปหน่อย แล้วผืนผ้าวันนี้เกิดมีรูระนอกบ้าน คิดว่าคงจะกลับทันรถมันติก

สามี ฉันไม่รู้ตัวหรอกว่า ระยะนี้ทำไมจึงซีโมโหนัก อาจจะเป็นเพราะฉันต้องใช้สมองกับงานที่กรมมากขึ้นก็ได้ก็เลยพาเธอมาบ้านด้วย ทำให้เธอกับลูกต้องพลอยร้อนใจไปด้วย เอ้อ...ไม่ตี่เลย

ภรรยา ฉันเองก็เคยเป็นอย่างพี่เหมือนกัน พอพี่ออกจากบ้านไปทำงาน ลูกไปโรงเรียนฉันอยู่คนเดียวชักเหงาๆ ไม่รู้จะทำอะไร ก็เลยรู้สึกรำคาญหงุดหงิด แต่มาคิดได้ว่า คนเราถ้าเครียดกับงานประจำจำเจเข้า ก็พลาดหัวเสียเอาง่ายๆ ก็เลยคิดหาอะไรทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ ทำ เอ้อ... พี่เห็นที่ว่างหลังบ้านเราไหม พี่ว่าอะไรมันผิดหูผิดตาไปบ้าง

สามี (อีกอึก)

ภรรยา (หัวเราะ)

เออ... พี่ไม่ทันสังเกต

นั่นไง นึกแล้วไม่มีผิด เมื่อก่อนนั้นที่ตรงนั้นเป็นหญ้าคาเต็มไปหมด
ฉันก็จัดแจงขุดรากถอนโคนออกจนหมด แล้วเอาตะไคร้ ข่า โหระพา
พริก มะเขือ ไปลงไว้แล้วคอยดูแลมัน รดน้ำ พรวันดินทุก ๆ วัน
ก็ทำให้เฟลีนเฟลิต หายหงุดหงิด และยังเวลามันออกดอกออกผล ใช้การ
ได้ ก็ยิ่งชื่นใจ พี่รู้ไหมว่า ฉันไม่ต้องเสียเงินซื้อของพวกนั้นเลย ช้ายัง
ได้กินของสด ๆ ด้วย

สามี (เห็นด้วย)

อือม... ไม่เลว เธอเข้าใจหาความสุขใส่ตัว ฉันเห็นจะต้องหางานอดิเรก
ทำมั่งแล้ว กลับจากที่ทำงาน เราก็กินผักผ่อนสมองที่บ้าน กับงานที่เรา
ชอบ เราอยากทำ ที่เหมือนกัน

ภรรยา (ล้อ)

พี่คิดจะทำอะไรล่ะ หวังว่าคงไม่ใช่ทำสวนครัวนะ

สามี (หัวเราะ)

โฮ้..ฉันไม่คิดจะทำแข่งเธอหรอก งานอดิเรกมีตั้งหลายอย่าง (นึกได้)
เออ..ฉันรู้แล้วว่าจะทำอะไร เพราะคิดไว้ตั้งนานแล้ว แต่ไม่มีโอกาส
สักที เอ้อ..ว่าที่จริงโอกาสนะ มันมี แต่ฉันผัดวันประกันพรุ่งอยู่เรื่อย
เอาละ ฉันจะเริ่มตั้งแต่วันพรุ่งนี้เลย อารมณ์เครียดจะได้หายไปบ้าง
(หัวเราะ)

ดนตรี

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ นั่นเป็นตัวอย่าง ของครอบครัวหนึ่งในสังคมของเรา จะเห็น
ได้ว่า ในขณะที่สังคมต่าง ๆ เติบโตขึ้น ปัญหาที่ย่อมเกิดขึ้นเป็นเงา
ตามตัว จิตใจของคนเราก็พลอยวุ่นวายระส่ำระสาย โดยเฉพาะคนที่
ออกจากบ้านไปทำงาน จนเลิกงาน กลับบ้าน ต้องเผชิญกับปัญหายุ่งยาก
ลำบากใจฉิบาตะ ความวุ่นวายยุ่งเหยิงต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิด
ความตึงเครียดทางระบบประสาททั้งสิ้น และขึ้นชื่อว่าอารมณ์
ตึงเครียดแล้ว ก็เชื่อว่าทุกท่านคงจะรู้จักมักคุ้นกันแล้วเป็นอย่างดี อันที่
จริงอารมณ์ตึงเครียด หรือความวิตกกังวลนี้ มีบทบาทสำคัญในการดำรง
ชีวิตของมนุษย์เราอยู่ไม่น้อย เพราะฉะนั้น จิตแพทย์จึงมักจะแนะนำให้
หลบหนีไปจากปัญหาสับสนวุ่นวายชั่วคราวชั่วยาม เป็นต้นว่า หันไป

เพลิดเพลินกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ไปดูภาพยนตร์ อ่านหนังสือ เล่นกีฬา หรือ เดินทางไปโน่นมานี่ระยะสั้น ๆ เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ สิ่งเหล่านี้เองที่เราเรียกกันว่า งานอดิเรก

ดนตรีกัน

บรรยาย

โดยลักษณะชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทย ๆ ของเรา ซึ่งพอใจในชีวิตเรียบง่าย สงบเรียบง่าย และรักสันติ งานอดิเรกของคนไทยจึงมักเป็นไปในรูปของการได้ความเพลิดเพลินทางใจเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้เวลาวางจากกิจการงานประจำ ซึ่งก็จะช่วยให้คลายความเคร่งเครียด และมีสุขภาพทางจิตดี ดังเช่น นายทหารเรือนอกราชการท่านหนึ่ง ซึ่งมีบ้านเรือนอยู่ตรงข้ามวัดเครือวัลย์ ธนบุรี คือ เรือเอก ใจ มากวิจิตร พูดถึงเรื่องงานอดิเรกว่า “บางคนก็ชอบเลี้ยงไก่ บางคนก็ชอบเลี้ยงนก บางคนก็ชอบเลี้ยงปลา สุดท้ายแล้วใครชอบก็ทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตามแต่ แต่ว่า เราไม่ให้เดือดร้อนชาวบ้านเขา เช่นว่าเลี้ยงไก่นี้ ถ้าย่อยออกมาก็เหม็นชาวบ้านเขา เวลาจะไข่ก็กระโถกกระตักหนวหนูชาวบ้านเขา มันก็ไม่ถูกเรื่องเลี้ยงกล้วยไม้ มันก็เป็นสถานที่ ๆ เรามันไม่ควรจะเลี้ยง เช่นว่าใกล้ต้นไม้ใหญ่มันเป็นเปลี้ยแดง ที่นี้เวลานี้เราก็เลี้ยงนก มันไม่หนวหนูชาวบ้านเขา ถึงจะขันบ้างอะไรบ้างก็ไม่หนวหนู ถ้าคนไหนบอกว่านกขันหนวหนูคนนั้นก็อยู่ในป่าคงอยู่ไม่ได้ เพราะนกไม่หนวหนู เพราะมันเราก็อะไรทุกคนต้องมีความเป็นอยู่อย่างสบาย ๆ อย่างผมนี้ เกษียณอายุแล้ว อายุมากแล้ว ก็หาความสุขสบายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่เดือดร้อนคนอื่นเขาก็มีอยู่เท่านั้น”

เสียงประกอบ (เสียงล้อนกเขา) ๓๐ วินาที

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ นกที่คุณใจเลี้ยงไว้ดูเล่นเพื่อความเพลิดเพลินอยู่ทุกวันนี้ คือนกเขาค่ะ ก่อนที่จะคุยกับคุณใจต่อไป เรามาทำความรู้จักนกเขากัน สักนิดหน่อยค่ะ นกเขาเป็นนกซึ่งอยู่ในตระกูลเดียวกับนกกระลุมพู่ และนกพิราบ นกเขาที่ประชาชนชอบเลี้ยงกันมาก ก็มี นกเขาหลวง นกเขาขาว และนกเขาพม่า ซึ่งเป็นนกประจำท้องถิ่นทางภาคเหนือของไทยด้วย และต่อมามีผู้นำนกเขาเขามาเล่นกันมากขึ้น

เสียงประกอบ (เสียงนกเขาคุย เป็นแบบกราวด์)

บรรยาย

นกเขานี้ ชันและคุยเพราะมาก และมักจะชอบขันเล่นตลอดทั้งวัน เฉพาะอย่างยิ่งในตอนเช้าและตอนเย็น ชาวบ้านและนักเล่นนกเขา จะมีวิธีฟังกว่า การคุยและขันเป็นอย่างไร จึงจะเรียกว่าขันดี ขันไม่ดี ขันเสียงเล็กหรือเสียงใหญ่ โดยมากนิยมเสียงที่ใหญ่และกังวาน และขันมากครั้งติดต่อกัน ลักษณะลวดลายตามตัว และลักษณะของเสียงที่ขันนี้ นักเล่นนกเขา ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเขาแบ่งพวกนกเขาเป็นนกที่ให้คุณ และให้โทษแก่ผู้เลี้ยงโดยลักษณะ และเสียงนี้ ซึ่งคุณใจ เล่าให้ฟังว่า

เทพเสียงคุณใจ

“เสียงนกก็เสียงกันเป็นชั้น ๆ เดิมทีแรกก็ดูลักษณะตัว ลักษณะดี ต่อไปดีมากขึ้น ดีเลิศ มันก็เกิดที่หลัง นกเสียง ก็ว่ากันอีกที

จารุลินทร์

ขอประทานโทษนะคะ คุณใจ ตั้งแต่ออกจากราชการก็เลี้ยงนกเขาเรื่อยมาเลยหรือคะ

ใจ

เลี้ยงก่อนออกจากราชการ เลี้ยงตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ ศูนย์หนึ่ง แล้วก็เลี้ยงเรื่อยมา จนเขาเรียกว่า บ้านนกเขา

จารุลินทร์

ตอนนี้มีนกสักกี่ตัวคะ

ใจ

ประมาณ ๓๐-๓๕ ตัว

จารุลินทร์

คุณใจคะ เวลาที่เราเลี้ยงนกเขานี้ มันเกิดความสุขเพลิดเพลินยังไง มันเพลิดเพลินทางใจครับ เพราะว่ามันขัน ฟังแล้วเพลิดเพลินก็อย่างเช่นว่าเรามีอารมณ์ค้าง อารมณ์ไม่ดีมา พอได้ยินนกเขา ขันเข้า มันก็ทำให้เรารู้สึกว่า มันคลี่คลายความตึงเครียดลงไป มันก็แปลว่าตัวใจรัก เพราะว่าทำอะไรทำด้วยใจรักละก็มันทำให้เกิดความสุขเพลิดเพลิน ถ้าทำไม่ใจรักละก็มันไม่ค่อยเพลิดเพลิน อย่างเขามี มีมั่ง เขาเลี้ยง เลี้ยงมั่ง มันก็ไม่เพลิดเพลิน เพราะยังงั้นทุกคนที่ว่า อยากจะเลี้ยงนกสักตัว มันไม่เป็นตัว เป็น ๒-๓-๔-๕ และผมก็คิดว่ายังงั้นเหมือนกัน เลี้ยงสักคู่หนึ่งเถอะ พอคุยเป็นเข้า มันสนุกเพลิดเพลิน ก็มากเข้า ๆ นี่ตามที่เห็นนะคะ

จารุลินทร์

แล้วคุณใจไปหานกเขามาเพิ่ม ไปหาจากไหนคะ

ใจ

ก็ไปสนามหลวง ซื้อเขามั่ง แล้วบางทีเพื่อนฝูงเขาอยู่ในป่า ข้าราชการ
เขาจับมาฝากบ้าง แต่เดี๋ยวนี้ไปซื้อที่สนามหลวง แต่ก็ไม่ค่อยจะได้ดีนัก
แต่ว่า ดีไม่ดี ตามแต่ที่เราชอบ เราซื้อมา เสียทีเราเลี้ยงไว้ เสียไม่ดี
เราปล่อยไป ผมปล่อยไปนั้นมันไม่ไป นี่เลี้ยงนอกกรง เลี้ยงในกรง
เพราะนกที่เราเลี้ยงไว้ ถ้าปล่อยไป ตาย หากินไม่เป็น มันก็ ๕๐-๕๐
มีหวังตาย ๕๐ เปอร์เซนต์

จารุลินทร์

คุณใจเลี้ยงนกเขามานานตั้งแต่ปี ศูนย์หนึ่ง ที่บอกเมื่อกี้ ก็คงจะต้องศึกษา
เรื่องนกเขามากพอสมควร พอรู้ไหมคะว่า นกเขาอะไรดี อะไรไม่ดี

ใจ

ผมก็เลี้ยงนกเขาใหญ่ กับนกเขาเล็กเท่านั้น นกเขาโตมอนต์ก็เพิ่งริเริ่ม
เลี้ยง เวลานี้กำลังพักอยู่ โตมอนต์นี่มันนอกกรง ไม่ใช่ในนี้ ก็มีอยู่ ๒ คู่
นกเขาใหญ่ นกเขาเล็กก็เลี้ยงมานานแล้ว นกเขาใหญ่เคยผสม ก็แจก
กันไป เพื่อนนายทหารด้วยกัน เขาจะไปซื้อ ราคาแพง บอกว่าไม่ต้อง
หรรอก ของเรามีก็ให้กันไป อะไรกันไป ส่วนมากเวลาหามาเราซื้อมา
แต่เวลานั้นก็แบ่งกันไป

จารุลินทร์

ใจ

แพงไหมคะ

ซื้อมาก็สนามหลวงก็ไม่แพงครับ ตัวหนึ่ง ๗๐ มั่ง ๕๐ มั่งแล้วแต่ ถ้านกเขา
กัดไว้ก็ตัวละ ๒๐๐-๓๐๐ มี แต่เราก็เลือกเอาตัวขนาด ๔๐-๕๐ บาท
๖๐ บาท แต่ไอ้นกที่ราคาสูง ๆ เช่นอย่างนกลูกผสม เราไม่กล้าไปสู้เขา
นั้นเขาเลี้ยงด้วยเงิน แต่เราเลี้ยงด้วยข้าว

จารุลินทร์

แล้วคุณใจเคยคิดบ้างไหมคะ ว่าเราถือว่าการเลี้ยงนกเขาถือเป็นงานอดิเรก
ที่ทำให้จิตใจสบายเพลิดเพลินอะไรยังงี้ แล้วคิดที่จะมีรายได้เพิ่มเติมจาก
งานอดิเรกอันนี้ไหม

ใจ

ไม่มีเลยครับ เท่าที่ผมเลี้ยงมามีแต่ขาดทุน ตั้งแต่ กุมภาพันธ์หนึ่งมานี้
ก็คิดประมาณเงินแล้ว ค่านก ค่ากรง ค่าอาหารการกิน ก็ตก ๓ หมื่นกว่า
ไม่มีได้มาเลย

จารุลินทร์

ใจ

ไม่คิดจะผสมขายบ้างหรือคะ

ผสมนะ ผสมหรรอครับ แต่ที่นี้โดยมากเขาขอ เพื่อนฝูงกัน ขอเลี้ยง
สักตัวเถอะ สักคู่เถอะ

จารุลินทร์

ใจ

จารุลินทร์

ใจ

มีสมาคมนักเรียนนอกเขาไหมคะ

มีครับ

เป็นสมาชิกหรือเปล่าคะ

เป็นครับ เดิมนั้นผมจะออกแล้ว ผมก็จะส่งเงินบำรุงเขามา ๒-๓ ปีแล้ว เพราะว่าไม่มีนกเข้าประกวด สมาคมนักเรียนนอกเขาชาวแห่งประเทศไทย เขาต้องมีนกประกวดนกเสียง คนละประเภท ที่นี้เราไม่มีนกเสียงจะประกวดกับเขา เราก็เลยก็เป็นอย่างนั้น แต่เดิมนั้นก็ไม่ได้ไปส่งเงินเขาแล้ว

จารุลินทร์

ใจ

อย่างเป็นทางการของสมาคมนี้ เขาให้ประโยชน์อะไรบ้าง

ก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรหรอกครับ ตีเสียว่าเขาให้ไปศึกษา ไปถาม ก็ไม่รู้จะไปถามใคร ที่นี้ก็แปลว่าเขาจะประกวดนก เราก็มีหนังสือมาถึง เรามีนก เราก็ไป ถ้าไม่มีนกก็ไม่ไป ที่นี้เรารู้ว่าเราแพ้ตั้งแต่อยู่บ้านเราก็ไม่ไป เสียค่ารถเสียอะไรเปล่า ๆ แล้วอีกอย่าง ค่าพาหนะ ที่นี้ใช้การเลี้ยงนก มันต้องพาเที่ยวไปขึ้นรถขึ้นรา แล้วก็ให้นักเคยรอก ไอนี้เราก็ไม่มีโอกาสจะไปไหน ก็เลยไม่ได้ไปสู้กับเขา

จารุลินทร์

ใจ

อยากจะให้คุณใจช่วยเล่าถึงตั้งแต่แรกเริ่มเลยนะคะว่า คุณใจหาความเพลิดเพลินจากนกเขาอย่างไร ตั้งแต่ต้นเข้าขึ้นมาล่ะคะ

อ้อ... ต้นเข้าขึ้นมา ก็ดูนกเขา ดูหัว ดูขำ ดูกระตัง อูจจระเขานะว่า มากน้อยเท่าไร ก็มาล้วงมาทำ แล้วก็คอยฟังเสียงเขา เท่านั้นละ

จารุลินทร์

ใจ

เวลาที่จะให้เขาขัน ทำยังไงคะ

ก็เรียกเขา อะ...อะ...ออด ยัวเขา เขาก็ขัน บางทีก็ตีตมือ เขาก็เล่นกะเราผมจะตีให้ชนะครับ (ตีตมือทำเสียงยัว) แต่ที่ต้องเล่นทุกวัน ถ้าไม่วันนั้นมือเรามันเป็นศัตรูกัน แต่เมื่อเราเล่นทุก ๆ วัน มือเป็นเพื่อนกันเสียแล้ว แต่มันใหม่ ๆ ไม่เอา

จารุลินทร์

คุณใจคิดว่า งานอดิเรกที่คุณใจทำอยู่ทุกวันนี้ คือการเลี้ยงนกเขานี้แหละ คุณใจเห็นว่า ควรที่คนไทยทั่วไปจะเลี้ยงดูมันไหมคะ เพราะว่า ถ้าจะเปรียบอย่างที่คุณใจเทียบตอนแรกว่า งานอดิเรกอย่างอื่นเช่นเลี้ยงกล้วยไม้ หรือว่าเลี้ยงไก่ รู้สึกว่าจะสู้นกเขาไม่ได้

ใจ

มันสู้ได้ครับ แต่เป็นที่ว่าใจชอบ ใครชอบอย่างไร ก็ต้องไปอย่างนั้น
บางคนชอบกล้วยไม้บางคนชอบนกเขา บางคนชอบเลี้ยงไก่ บางคนชอบ
เลี้ยงปลากัด สุดแต่จิตใจใครจะชอบอย่างไร แต่นี่ผมได้ทดลอง
หลายอย่างก็เห็นว่า มันไม่ถูกกับรสนิยม อย่างไถ่ถ้าใช่ก็กินหวนก
ขันกระโตกกระตัก หวนกหูชาวบ้านเขา ถ่ายมาก็เหม็น กล้วยไม้ก็อยู่
ได้ต้นไม้ใหญ่ก็เป็นเปลี้ยแคง ผมก็เลิกซะ ไ้เลี้ยงปลากัด กับไถ่ชนนี้
ผมไม่ชอบเพราะเป็นบาป ตีกัน กัดกัน นกเขานี้มันก็บาปเหมือนกัน
ละครับ แต่มันเป็นบุญในเรือนบาป หรือบาปในเรือนบุญก็ตามแต่จะเรียก
และก็เป็นการเพลิดเพลิน ทำให้จิตใจเราสบาย และผมก็เคยทดลองดู
เสมอ ๆ ว่า ถ้าเรามีอารมณ์ถึงเครียดมาในเรื่องการงาน เมื่อยัง รัชชการ
อยู่นะครับ ถึงเครียดมา หรือลูกหลานเอะอะ เราก็สลัดอารมณ์นั้นเสีย
หันมานกเขา มาเรียกก็กัก พอมันขันก็ทำให้อารมณ์เราสดชื่นขึ้น มันก็
สบายด้วยครับ (หัวเราะ)

เพลงนกเขา (เฉพาะเนื้อเพลงว่าฝูงนกเขาเคล้าคู่เรียกคู่เคียง ส่งสำเนียงเรึงสนุกจุกจุก
บ้างบินตึกฮึกกล้ำทำคารม ทั้งเรียกคู่ขู่ข่มคู่ต่อสู้
ฝีปากดีที่ประชันต่างชั้นคู่ แล้วจับคู่ผู้เมียเข้าเคลียคลอ)

ดนตรีบรรเลง

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะหากท่านมีความรู้สึกหงุดหงิด รำคาญ หรือเคร่งเครียด
ควรหางานอดิเรกทำ เมื่อว่างจากงานประจำ และเมื่อเราเป็นคนไทย
เราก็ควรหางานอดิเรกแบบไทย ๆ ทำ ซึ่งมีให้เลือกมากมาย หรืออาจจะ
เลือกเลี้ยงนกเขาอย่างเรื่อเอกใจ มากวิจิตร ที่ได้รับความเพลิดเพลิน
ทางใจมาแล้วบ้างก็ได้ นะคะ สวัสดีค่ะ

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

พระธรรมศาสตร์

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๐
ของสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง “พระธรรมศาสตร์”

วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พ.ต. หญิงผะอบ ไปชะกฤษณะ

ผู้ร่วมรายการ

ศรีราชา เจริญพานิช

ทิพย์ชนก รัตโนสถ

ธรรมนิศร โภคทรัพย์

ผู้ให้คำโครงเรื่อง

ศรีราชา เจริญพานิช

ผู้จัดเพลงประกอบ

บังเอิญ มุสิกะพงษ์

ผู้เขียนบท

ทิพวรรณ อินทะกนก

พระธรรมศาสตร์

สวัสดิ์ครับ ท่านผู้ฟังที่ติดตามรายการอยู่อย่างไทยทุกท่าน

วันนี้เป็นวันสำคัญของประวัติศาสตร์ชาติไทยวันหนึ่ง ท่านผู้ฟังคงจะจำได้นะครับ ว่าวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นวันที่ประเทศของเราได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันนี้รายการของเราจึงขออุทิศเวลาให้แก่ประชาธิปไตย ขอเชิญท่านผู้ฟังติดตามรายการของเราได้เลยครับ

(เสียงรถยนต์วิ่ง เสียงแตรรถ)

นันท์นี่ (ทิพย์ชนก) กว่าจะถึงบ้านได้เหนื่อยแทบตาย

อิทธิพล นันท์ รดรามากขึ้นทุกวัน ๆ อีกหน่อยก็ไม่มีถนนจะวิ่งกันหรอก เกิดเป็นคนไทยมันก็ต้องมีความอดทน

นันท์นี่ เมื่อไรเขาจะย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่อื่นซะทีนะ กรุงเทพฯ ะ จะได้หยุดเจริญเติบโตมั่งไม่เงั้นไม่มีทางจะแก้ปัญหากรุงเทพฯ ได้หรอก

อิทธิพล ยิ่งเป็นวันศุกร์อย่างวันนี้ละก็... โอ๊ย.. รดติดกันยาวเหยียดทีเดียวนะ ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ละก็ อย่าได้ออกไปไหนเลย

นันท์นี่ จริงค่ะ แล้วอากาศก็ยังเป็นพิษอีก

อิทธิพล ใช่แล้วละคุณ นีมีเพื่อนผมคนหนึ่งนะ ตอนมันอยู่เมืองนอกก็อ้วนท้วมดีแต่กลับมากกรุงเทพฯ ไม่ทันไรกลับผอมลงทั้ง ๆ ที่มันกินมากกว่าเก่าเสียอีกคงเป็นเพราะไอ้เจ้าอากาศเป็นพิษนี่เอง

นันท์นี่ ยังดีนะคะที่บ้านอยู่แถวนี้ ชานเมืองนี้อากาศค่อนข้างดีหน่อย ถ้านันท์ต้องอยู่ในตัวเมืองละแฉ่ง ๆ ทีเดียว

อิทธิพล เอ....คนที่เดินอยู่หน้าบ้านนะ คุณพ่อคุณไช้ไหม

นันท์นี่ ใช่ค่ะ.....พ่อชาพ่อ.. ลูกกลับมาแล้วค่ะ

พ่อ (ศรีราชา) กลับกันเร็วจริงวันนี้ ไม่ไปไหนกันต่อหรือ

นันท์นี่ ไม่หรอกค่ะ เบื่อรดติด ลูกเลยชวนคุณอิทธิพลมาทานข้าวบ้านเราด้วย

อิทธิพล สวัสดีครับคุณพ่อ

พ่อ สวัสดีคุณอิทธิพล ถ้าไม่ไปไหนกันก็ทานข้าวด้วยกันนะเย็นนี้

อิทธิพล ขอบพระคุณครับ คุณพ่อสบายดีครับ

พ่อ ก็เรื่อย ๆ แหะลูก เข้าไปคุยกันในบ้านดีกว่ามั่ง....หรือว่าไถ่ยายนั่น

- นันทินี ตีคะพ่อ
 อธิธิพล คุณแม่ล่ะครับ
 พ่อ อยู่ในครัวละมั้ง จะเข้าไปหาเขาก่อนก็ได้แล้วค่อยออกมาคุยกับพ่อ
 นันทินี ไม่ต้องเข้าไปแล้วล่ะคะ คุณแม่ออกมาพอดี
 อธิธิพล สวัสดีครับคุณแม่
 แม่ สวัสดีค่ะพ่อคุณ หายไปไหนมาเสียหลายวัน
 อธิธิพล ผมอยู่ที่มหาวิทยาลัยและครับ แต่ช่วยเพื่อนที่เป็นประธานกีฬาจัก/แข่ง
 เทนนิสนะครับ เลยไม่ว่าง
 แม่ นั่นจะ ไปเอาน้ำเอามาให้พ่อกับคุณอธิธิพลซี ต้องให้แม่บอกทุกที
 นัน แหม ... แม่ก็ นันยังไม่ทันได้ตั้งหลักเลย พ่อขา พ่อจะเอาน้ำอะไรคะ
 พ่อ น้ำชาดีกว่าลูก ใส่ น้ำแข็งเย็น ๆ นะ
 นันทินี ค่ะ อิทละคะน้ำอัลมอนด์ใหม่
 อธิธิพล ไม่ล่ะครับ ผมขอ น้ำเปล่าใส่น้ำแข็งดีกว่า น้ำอัลมอนด์ถ้าไม่จำเป็นผมไม่
 อยากดื่มหรอก ผมว่า น้ำบริสุทธิ์ดีกว่าอย่างอื่น
 นันทินี เมื่อวานนี้นันยังเห็นคุณใส่น้ำอัลมอนด์เลย
 อธิธิพล นันก็เพราะผมหาน้ำบริสุทธิ์ดื่มไม่ได้ต่างหาก
 แม่ อย่ามัวแต่เถียงกันอยู่เลย ไปเอาน้ำมาเถอะลูก เพื่อนมาเหนื่อย ๆ กลับมา
 ชวนกันเถียงอยู่ได้
 นันทินี ค่ะแม่
 พ่อ เราไปคุยกันที่เก๊าฮัรมสนามหญ้าดีกว่ามั้ง จะได้รับลมเย็น ๆ
 แม่ ฉันทจะเข้าไปเตรียมอาหารนะคะ คุณคุยกันไปก่อนเถอะ
 (เพลง เฟตชั่น ... เฟตกลอ)
 พ่อ อากาศอย่างนี้คงช่วยให้หายเหนื่อยบ้างนะ พ่อชอบอากาศตอนเย็น ๆ มากที่สุด
 อธิธิพล อากาศบริสุทธิ์ช่วยให้คนเราสดชื่น
 พ่อ จริงทีเดียว เออ .. คุณอธิธิพลนี่ก็ใกล้จะจบแล้วซี ปีนี้ปีสี่แล้วนี่
 อธิธิพล ครับ
 พ่อ คิดจะทำอะไรละ จะรับราชการหรือจะทำงานอิสระละ

- อิทธิพล ใจจริงผมอยากรับราชการ แต่เงินเดือนมันน้อยกลัวจะไม่พอใช้ครับ ยิ่ง
 แต่งงานแต่งการไปคงจะแย่
 (เสียงเดิน.....)
- นันท์นี่ นี่หน้าของพ่อค่ะ นี่จะของอิท แม่ให้เอาขนมมาให้ทานรองท้องกันไปก่อน
 แม่กลัวว่าจะหิว
- พ่อ แม่ก็จะให้พ่อกินเสียเรื่อย ตีนะที่ยังใช้ทำงานบ้าง ไม่งั้นพ่อคงอ้วนเป็นหมู
 นัน พ่อละก็พูดเป็นเล่นเสียเรื่อย เอ...กำลังคุยกันเรื่องอะไรคะ ลูกมาซัด
 จังหวะหรือเปล่า
- พ่อ เปล่าหรอกนะ
- นันท์นี่ เรื่องอะไรล่ะคะอิท บอกมันหน่อยซี
- อิทธิพล ไม่มีอะไรหรอกครับก็เรื่องที่เรารู้ ๆ กันอยู่
- นัน เรื่องอะไรล่ะคะ
- พ่อ เรื่องของลูกกับคุณอิทธินั่นแหละ
- นันท์นี่ อิทน่ะ บอกอะไรพ่อคะ
- อิทธิพล ไม่มีอะไรมากนัก ผมก็ลองปรึกษาคุณพ่อคุณ
- พ่อ ปรึกษาพ่อไม่ได้หรอก เรื่องนี้ต้องพูดกับแม่เขา เราอยู่กันแบบประ-
 ชาธิปไตยนี่
- นันท์นี่ เหลอคะ ลูกคิดว่าพ่อคะแม่อยู่กันแบบ ภรรยาธิปไตยซะอีก
- พ่อ แก่ก็ดีแต่พูดเล่น พูดกันเรื่องการทำงานของเรานี่ดีกว่านะคุณอิทธิพล
 เป็นอันว่าคุณไม่อยากจะรับราชการละซีนะ
- อิทธิพล ครับ ผมอยากทำงานอื่นที่เป็นอิสระ
- พ่อ ก็คุณเรียนกฎหมาย อาชีพอิสระก็คงหนีไม่พ้นทนายความละมัง เออ.....
 แล้วไม่สนใจจะเล่นการเมืองมั่งหรือ
- อิทธิพล เรื่องนี้ผมก็สนใจอยู่เหมือนกันแหละครับ เพราะคิดอยากจะทำอะไร
 ให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมบ้าง ผมจะเล่นการเมืองก็เมื่อมีอะไรพร้อมทุก
 อย่างแล้ว ผมไม่ได้คิดจะเข้าไปเล่นการเมืองเพื่ออวดบงกชนี่ครับ
- นันท์นี่ รู้สึกใคร ๆ ก็สนใจเรื่องการเมือง เรื่องประชาธิปไตยกันจริงนะคะ

- พ่อ ลูกพูดคำว่าประชาธิปไตยขึ้นมาก็ดีแล้ว ลูกรู้จักหรือเปล่าว่าวันที่ ๒๔ มิถุนานี้มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างไร
- นันทินี รู้ซิคะ วันที่ ๒๔ นี้เคยเป็นวันชาติของเราใช้ไหมคะ
- พ่อ ใช่ลูก
- อิทธิพล ผมทราบວ່າวันที่ ๒๔ มิถุนา ๒๔๗๕ เป็นวันที่คณะราษฎรยึดอำนาจการปกครองเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตยก็เลยถือเป็นวันสำคัญ ซึ่งเคยกำหนดเป็นวันชาติ
- นันทินี อันที่จริงเราก็เปลี่ยนการปกครองเป็นประชาธิปไตยมาเกือบครึ่งศตวรรษ แล้วนะคะแต่ไม่เห็นเป็นประชาธิปไตยจริง ๆ สักที
- พ่อ เชื้อ.... ที่จริงพ่อไม่อยากจะพูดนั้แหละ เรื่องประชาธิปไตยนี้ไม่ใช่จะ บู้บู้กักเป็นได้ มันต้องอาศัยเวลาและความเข้าใจ ประเทศตะวันตกบางประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนะเขาต้องใช้เวลาเป็นร้อย ๆ ปีเชียวนะลูก ประชาชนจึงจะได้รับการปลูกฝังให้เข้าใจกลไกของมัน
- นันทินี ค่ะ จริงค่ะพ่อ ลูกเคยอ่านหนังสือพิมพ์ เขาว่าแม้ประเทศทางตะวันตก ที่มีประชาธิปไตยสมบูรณ์แล้ว ก็ยังมีคนไปเลือกตั้งเพียง ๖๐-๗๐ % เท่านั้นเอง
- อิทธิพล ผมเห็นว่าหลังจากที่เราได้เปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วรัฐบาลไม่ได้มีความสนใจที่จะฝึกให้ประชาชนมีโอกาสเข้าใจกลไกของระบอบประชาธิปไตยนี้เอง ประชาชนเลยไม่รู้ว่ตัวเองมีสิทธิและหน้าที่แค่ไหน ผมคิดว่าระบอบประชาธิปไตยจะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเองทราบโค้ก็ตามที่ผู้สมัครผู้แทน ๆ ยังข้อเสียได้ด้วย “ปลาทุ่แข่ง บุหรือของ” ละก็มันไม่มีทางจะเป็นประชาธิปไตยไปได้
- พ่อ, นันทินี หัวเราะ
- พ่อ พ่อว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งของพวกที่สมัครนะ เมื่อลงทุนแจกเงินแจกของก็ย่อมจะพยายามหาทางเอาคืนมาอย่างน้อยก็ให้ คุ่มทุน ถ้าจะให้พ่อพูดตรง ๆ พ่อว่าไม่มีการเลือกตั้งซะจะดีกว่า ในเมื่อมี ก็ไม่เห็นจะได้อะไรเลย อันที่จริงแล้วประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้สนใจว่าจะ

ต้องไปเลือกตั้งหรือไม่ ขออย่างเดียวให้ได้้อย่างมีความสุข มีพอกินพอใช้ไม่ต้องหว่านกลัวโจรผู้ร้ายก็พอแล้ว

นันท์นี่

แหยมลูกพี่พ่อพูดตอนท้าย ๆ แล้วคิดว่าพ่อกำลังหาเสียงเสียอีก (หัวเราะ)

พ่อ

ยายนั่นเอ๊ย .. ถ้าวันไหนแก่ไม่ได้เหี่ยวพ่อแก่คงไม่มีความสุขละซินะ

อิทธิพล

แต่ผมกลับเห็นว่าตามระบอบประชาธิปไตยแล้วเราควรต้องมีการเลือกตั้ง เพื่อที่จะให้คนได้มีโอกาสฝึกฝนและปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เพราะถ้าไม่มีการเลือกตั้งเสียเลย ก็จะทำให้ประชาชนเฉื่อยชา ไม่รู้จักกับวิธีการต่าง ๆ ในระบอบประชาธิปไตยเค้า

นันท์นี่

จริงค่ะ ถึงแม้ว่าขณะนี้เรายังไม่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างที่เราฝันเอาไว้ แต่เราก็ควรจะมีการอบรมประชาชนในทุกๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษาประชาชนคนเฒ่าคนแก่ จะได้รู้เรื่องประชาธิปไตยบ้างตามสมควร จะอบรมยังไร ไม่ใช่ของง่าย ๆ นะ

พ่อ

นันท์นี่

ถ้าจะให้ได้ผลจริง ๆ ก็ต้องเริ่มตั้งแต่เล็ก ๆ โรงเรียนต้องจัดหลักสูตรที่สร้างเสริมประชาธิปไตยที่แท้จริง ก่อนอื่นครูควรได้รับการอบรมให้รู้จักวิธีการสอนประชาธิปไตยเสียก่อน คือให้สอนเรื่องความรับผิดชอบ สิทธิและหน้าที่ แทรกลงในวิชาการ

พ่อ

นันท์นี่

ก็ตินะ แต่เมื่อไรถึงจะเห็นผลล่ะจ๊ะ

นันท์นี่ไม่ได้อบรมแต่เด็กนี่คะ ต้องให้การศึกษาแก่ทุกคนอย่างทั่วถึง เช่นใช้วิทยุทีวีเป็นสื่อในการให้การศึกษาเพื่อเป็นการปรับปรุงรากฐานของระบอบประชาธิปไตย ในขณะเดียวกัน ก็แทรกความรู้เรื่องการประกอบอาชีพหลักในท้องที่ เช่นพวกกสิกรรมในครัวเรือนลงไปด้วย ก็จะทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น ถ้ารัฐบาลมีโอกาสปรับปรุงสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจให้คนทุกระดับแล้ว ลูกคิดว่าคงไม่ช้าจนเกินรอหรอกค่ะที่ประเทศของเราก็จะมีประชาธิปไตยที่ใกล้เคียงกับที่เราหวังเอาไว้

อิทธิพล

ไอ้โฮ ... นี่ผมน่าจะเชิญคุณไปปาฐกถาวันนี้ ไม่ยักรู้มาก่อนว่าคุณนั้นจะพูดได้เข้าทำถึงเพียงนี้

นันท์นี่

มีรายการเมื่อไรบอกมาก็แล้วกัน นันท์นี่ดีเสมอ

พ่อ

ความคิดของคุณเข้าที่ที พ่อชกอยากจะอัดเทปส่งไปให้รัฐบาลท่านฟังเสีย
แล้วชี้แต่ปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมืองเราไม่ใช่จะแก้ไขได้ง่าย ๆ มันเกี่ยว
โยงกันเป็นลูกโซ่ไม่รู้ว่าแก้จุดไหนก่อน พ่อก็ห่วงแต่รุ่นลูก ๆ เท่านั้น
พวกรุ่นพ่อคงอยู่อีกไม่นานเท่าไรหรอก

อิทธิพล

ดูจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาผมเชื่อมั่นว่าประเทศชาติของเราก็คงจะดีขึ้นเรื่อย ๆ
เพราะเราได้ผ่านวิกฤตการณ์ต่าง ๆ มามากแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้
ผมว่าคงไม่เหลือวิสัยที่พวกเราจะช่วยกันแก้ไขหรอกครับ ที่สำคัญที่สุดใน
เวลานี้ก็คือปัญหาเรื่องความกลมเกลียวสามัคคีและความเข้าอกเข้าใจกัน

พ่อ

อู ๆ เขาก็สามัคคีนั่นนี่นา

อิทธิพล

ถ้าคุณเิน ๆ ก็เป็นอย่างที่คุณพ่อว่า แต่ที่ผมพูดนะมันลึกซึ้งไปกว่านั้น

นันทิณี

พูดไปซิคะ นันก็อยากรู้นักเชื่อว่าลึกซึ้งสักแค่ไหน

อิทธิพล

ก็คุณคอยซักคอบผมอย่างนี้ ผมจะพูดได้ยังไง

นันทิณี

ไม่ขัดแล้วละคะ เชิญซิคะ

อิทธิพล

ผมหมายความว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดูจากตัวอย่างที่แล้ว ๆ มา มี
เรื่องถึงเลือดตกยางออกก็เพราะต่างฝ่ายต่างไม่เข้าใจกัน ฝ่ายหนึ่งก็คิดว่า
อีกฝ่ายหนึ่งถูกฝ่ายตรงข้ามครอบงำ ไม่ได้แยกว่าในกลุ่มนั้นเขามีความ
เห็นแตกต่างกัน อันที่จริงแล้วส่วนใหญ่ก็ไม่ได้คิดที่จะเอาใจออกห่างไป
เข้าข้างอื่น แต่ที่ทำอะไร ๆ ลงไปก็เ็นเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เลยตก
เป็นเครื่องมือของฝ่ายตรงข้ามที่อ้างตนเองว่า ทำเพื่ออุดมการณ์ ทำเพื่อชาติ
เมื่อถูกโต้ตอบก็เป็นธรรมชาติละครับที่จะรู้สึกว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล
อันนี้แหละทำให้เราสูญเสียคนที่หวังดีต่อชาติบ้านเมืองไปเป็นจำนวนมาก

นันทิณี

ก็สรุปได้ว่า เป็นเรื่องเข้าใจผิดของทั้งสองฝ่ายใช่ไหมคะ

อิทธิพล

ใช่ครับ เพราะว่าพวกที่เป็นทาสรับใช้ฝ่ายตรงข้ามมีเพียงไม่กี่คน แต่พวก
นี้ได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาในการโน้มน้าวจิตใจ ในการ
ปลุกระดมนำเอาความสวดยศดงงามของลัทธิ เอาตำแหน่งหน้าที่มาเป็น
เครื่องล่อ แต่ที่คนไทยเราไม่หลงเชื่อเพราะเราได้เห็นตัวอย่างจากประเทศ
เพื่อนบ้านมา ๒-๓ ประเทศแล้ว เราก็เลยรู้ว่าไอ้สัญญาต่าง ๆ นะเป็นขนม
หวานที่เคลือบไว้ด้วยยาพิษ.

- พ่อ พ่อก็พลอยเข้าใจผิดไปด้วย คนอื่น ๆ ก็คงเข้าใจเหมือนพ่อ ทำยังไงนะ ถึงจะให้ทุก ๆ ฝ่ายเข้าใจกันได้
- นั่นทีนี่
อิทธิพล นันอยากเห็นทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน ความสามัคคีก็คงจะเกิดขึ้น แต่ผมรู้สึกว่ บุคคลบางกลุ่มทำงานเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองไม่ใช่เพื่อประเทศชาติ คิดแต่จะกอบโกยทำเดี๋ยว ใคร ๆ ก็พากันเสื่อมศรัทธา
- พ่อ ถ้าจะแก้ปัญหारेื่องนี้พ่อเห็นว่าทางรัฐบาลควรเริ่มเข้มงวดกวดขัน ต่อข้าราชการหรือทหาร ตำรวจเรื่องคอร์รัปชันอย่างจริงจังให้ประชาชนได้เห็น ทันทาซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความจริงใจของรัฐบาลที่มีต่อประชาชน
- นั่นทีนี่ นันอยากเห็นรัฐบาลที่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน มีคนที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามารับใช้บ้านเมืองอย่างจริงจัง เดียวนี้เราก็ได้แต่รอว่า เมื่อไรวันนั้นจะมาถึง
- พ่อ ลูกเอ๊ย... ทุกอย่างมันก็ต้องค่อยเป็นค่อยไปเหมือนคนป่วยหนัก แม้ว่าจะ ได้รับการเยียวยาจากหมอที่เก่งสักเพียง ไหนก็ตามก็ต้องอาศัยเวลาตาม สมควร พ่อว่ารอคุณไปก่อนเถอะ ใจเย็น ๆ น้า.... อันที่จริงแม้ว่าเรา จะอยู่ในสภาพนี้ก็ยิ่งดีกว่าประเทศอื่น ๆ อีกมาก เพราะว่าเราไม่ต้องพึ่งใคร เราขึ้นอยู่กับขาของเราเองได้ และเมื่อการปลุกฝังประชาธิปไตยจะต้องใช้ เวลานานตามสมควร ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นข้างหน้าก็คงจะคุ้มกับเวลาที่เรารอคอยดีกว่าที่จะรีบเร่งเป็นประชาธิปไตย แต่แล้วทีนี่ไม่พ้นสภาพผู้แทน แบบ “ปลาทูแข่ง บุหรีซอง” อย่างที่คุณอิทธิพลว่า
- นั่นทีนี่ จริง ๆ เลยนะกะ เท่าที่ผ่านมาไม่ทราบว่กัสมัยก็ไม่เห็นจะมีสภาพสมัยอันใด ที่ได้ทำหน้าที่ของผู้แทนโดยสมบูรณ์ แล้วจะไปหวังอะไรกับสภาผู้แทนใน ยุคที่เรายังไม่พร้อม
- อิทธิพล ถ้าพูดกันในแง่ที่ผมเห็นด้วยเต็มทีเลยครับ แต่ผมมันคนหนุ่มก็ย่อมจะใจ ร้อนเป็นธรรมชาติ อยากเห็นอะไรที่มันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหากอยู่ใน วิสัยที่เราพอจะทำได้ แต่ตอนนี้ผมว่าคงไม่มีอะไรจะสำคัญไปกว่าความ สามัคคีกลมเกลียวกัน ความเข้าอกเข้าใจกันของทุก ๆ ฝ่าย เพราะถ้าเรา สามัคคีกันก็เป็นการยากที่ฝ่ายตรงข้ามจะทำลายเราได้

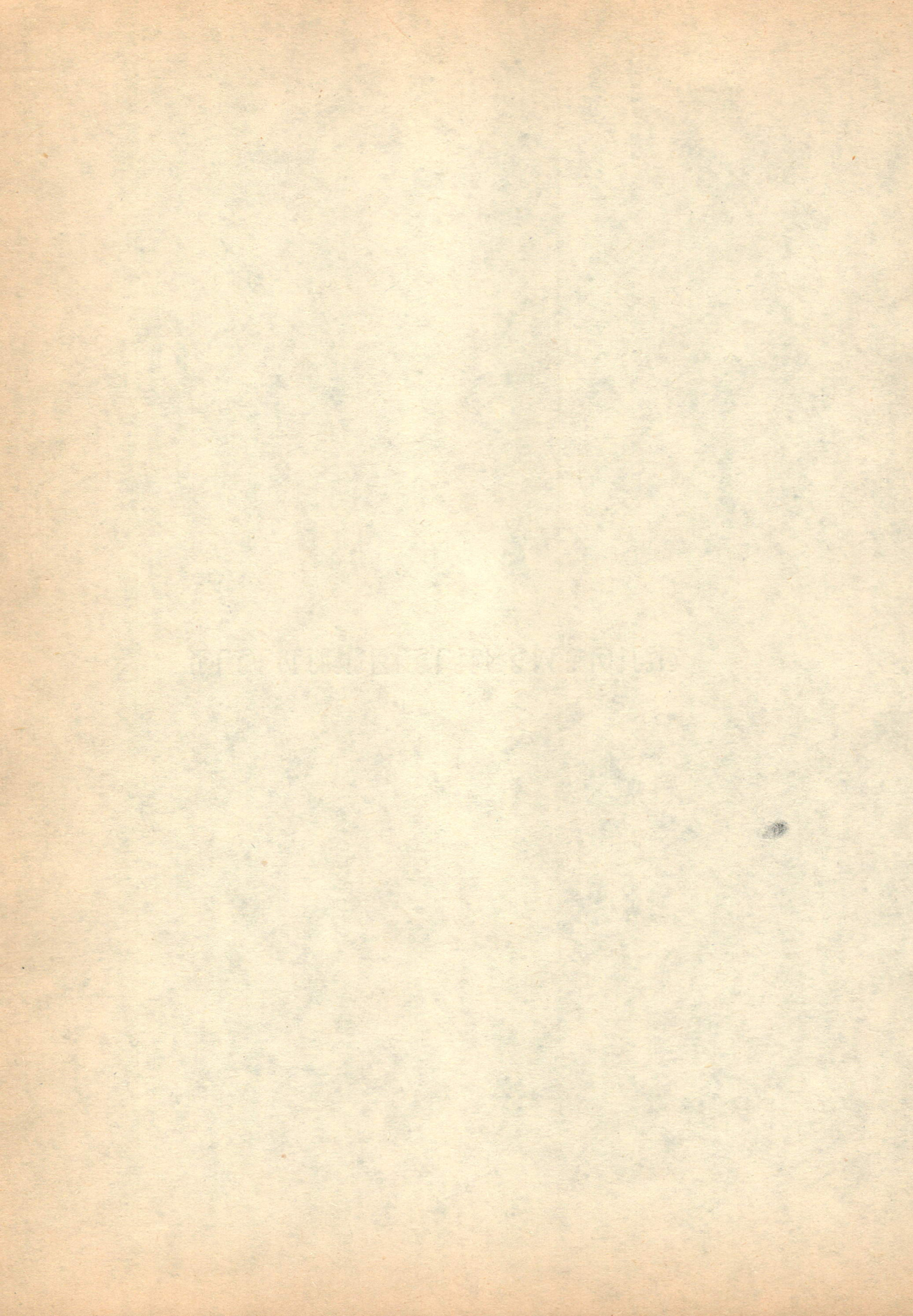
- พ่อ พ่อรู้สึกว่ามันเร่าๆ เรื่องหนักไปหน่อยนะ แต่วันนี้มันก็วันที่ ๒๔
มีฤกษ์ที่สมควรที่จะคุยเรื่องนี้ หรือว่าไถ่ยายนั้น
- นันทินี ค่ะพ่อ หนูขอตัวไปคุยแม่ก่อนนะคะ
- พ่อ ตีๆ นี่ก็เย็นมากแล้วไปคุยว่าแม่เขาทำอะไรเสร็จหรือยัง
- แม่ เสร็จแล้วละค่ะ นี่คงหิวกันแล้วซีคะ เชิญเลยคะคุณอิทธิพล
- พ่อ ไปๆ คุณอิทธิพล เชิญครับ
- อิทธิพล ขอบคุณครับ
- นันทินี มีอะไรทานบ้างคะแม่วันนี้
- แม่ ของโปรดของพ่อเขานะซี
- นันทินี น้ำพริกปลาทุยไหมคะ
- แม่ ใช่จ้ะ
- พ่อ ก็ปลาทุยอีกแหละนะ แหม... นี่ถ้ามีบุหรี่ปะเจตสิกของ พ่อจะเลือกแม่แก
เป็นนายก ะ ในบ้านแน่ ๆ.
- พ่อ, นันทินี, อิทธิพล หัวเราะขึ้นพร้อม ๆ กัน

.....

“เพลงความเป็นไทย”

จบรายการ

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๑
ของสำนักนายกรัฐมนตรื
เรื่อง “สมเด็จพระนารายณ์มหาราช”
วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

บุษกร กาญจนจาวี

ผู้ร่วมรายการ

บุษกร กาญจนจาวี

พาสินี สารสิน

ผู้เขียนบท

บุษกร กาญจนจาวี

ศุภัญญา บำรุงสุข

สุมาลี บำรุงสุข

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

บุษกร

รายการ “อยู่อย่างไทย” ในวันนี้ขอเสนอเรื่อง “สมเด็จพระนารายณ์มหาราช” เรื่องราวที่จะนำมาสนทนาในวันนี้ มุ่งที่จะเสนอข้อคิดจากประวัติศาสตร์จากเหตุการณ์ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เพราะเป็นครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ของไทย ที่ไทยเราเผชิญปัญหาการคุกคามบูรณภาพของประเทศ เราแก้ปัญหาอย่างไร ในขบวนการนั้นมีปัญหาแทรกซ้อนอย่างไร และในที่สุดเรารักษา “ความอยู่รอด” ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างไร ปัญหาการคุกคามบูรณภาพของประเทศมีอยู่ทุกสมัย ผิดกันก็แต่ว่า “ภัย” นั้นจะมาในรูปไหน และรัฐบาลใช้ความระมัดระวังอย่างไรในการป้องกันปัญหาแทรกซ้อนในแต่ละกรณี

พาสินี

อาจารย์คะ ปัญหาการคุกคามบูรณภาพของไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์เริ่มด้วยการข่มขู่ของฮอลันดาใช่ไหมคะ อาจารย์กรุณาอธิบายได้ไหมคะ ว่าฮอลันดามีวัตถุประสงค์อย่างไรในการแสดงท่าทีเช่นนั้นต่อไทย

บุษกร

การข่มขู่ของฮอลันดาสืบเนื่องมาจากความต้องการรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของฮอลันดาในไทย ฮอลันดาได้เข้ามาติดต่อขอตั้งสถานการค้าในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวร และได้เข้ามาตั้งสถานการค้าในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ใน พ.ศ. ๒๑๕๑ ฮอลันดาเริ่มสนใจที่จะค้าขายกับไทยอย่างจริงจังในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ทั้งนี้เพราะหลังจากที่ฮอลันดาได้ตั้งที่มั่นทางการค้าและยุทธศาสตร์ที่เมืองปัตตาเวียบนเกาะชวา (คือเมืองจาการ์ตาปัจจุบัน) แล้วนโยบายการค้าของฮอลันดามีใช้เพียงแต่จะทำการค้าระหว่างเอเชียกับยุโรป (คือการค้าเครื่องเทศ) แต่อย่างเดียว แต่จะทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางซื้อขายสินค้าระหว่างเมืองต่าง ๆ ในเอเชียอีกด้วย ดังนั้นการค้าในส่วนที่เกี่ยวกับไทยก็คือการซื้อขายสินค้าไทย มีหนังสือสำคัญไปขายยังญี่ปุ่นเพื่อให้การค้าดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่ฮอลันดามากที่สุด ฮอลันดาจึงดำเนินการทุกทางที่จะขอ

สิทธิพิเศษจากไทย เป็นต้นว่าการทำสัญญาทางการค้าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ หรือ การช่วยไทยปราบกบฏปัตตานีเพื่อขอสิทธิพิเศษทางการค้าเป็นการตอบแทน (ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง)

พาสินี

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฮอลันดาเริ่มเลวลงเพราะเหตุใดคะ

บุษกร

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฮอลันดาเริ่มเลวลงเมื่อพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๘๙) ทรงกำหนดให้หนังสือตัวเป็นสินค้าต้องห้าม หมายความว่า เป็นสินค้าผูกขาดของรัฐบาล ผู้ใดจะซื้อขายกันเองไม่ได้ ต้องผ่านพระคลังสินค้าซึ่งเป็นองค์การผูกขาดของรัฐบาล ฮอลันดาจึงไม่พอใจที่ตนไม่สามารถซื้อหนังสือตัวโดยตรงจากเอกชน ซึ่งตนสามารถต่อรองราคาได้ หากแต่ต้องซื้อจากพระคลังสินค้าตามกำหนดราคาซึ่งรัฐบาลกำหนดไว้ นอกจากนั้นฮอลันดายังมีข้อพิพาทกับชาวจีน ซึ่งมีบทบาททางการค้ามากในไทยในขณะนั้นและกับเจ้าหน้าที่ทางการค้าของไทยเอง ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ทางการค้าระหว่างไทยและฮอลันดาดังกล่าว ได้ทวีความรุนแรงขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์

พาสินี

ฮอลันดาจึงได้ใช้นโยบายซึ่งเราพูดถึงกันในรัชกาลนี้ใช่ไหมคะ

บุษกร

ค่ะ ใน พ.ศ. ๒๒๐๗ ฮอลันดาส่งเรือปืนมาปิดปากแม่น้ำเจ้าพระยา บังคับให้ไทยทำสนธิสัญญาทางการค้ากับตนใหม่อีกฉบับหนึ่ง ขณะนั้น สมเด็จพระนารายณ์ไม่ทรงมีทางเลือกอย่างอื่นก็ต้องทรงผ่อนตามคำเรียกร้องของฮอลันดา ความสำคัญของสนธิสัญญานี้ก็คือประการแรก ห้ามไม่ให้ฝ่ายไทยใช้คนจีน ญี่ปุ่น หรือญวน ในเรือสำเภาของไทย หากฮอลันดาพบคนดังกล่าวในเรือไทยแล้ว ฮอลันดามีอำนาจยึดเรือนั้นได้ แสดงให้เห็นว่าฮอลันดาไม่ต้องการหรือยินยอมให้ผู้ใดแม้แต่รัฐบาลไทยเอง ค้าขายแข่งกับฮอลันดา ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการค้าของไทยในขณะนั้นต้องอาศัยชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ในการเดินเรือเนื่องจากคนไทยเองขาดความชำนาญในกานนี้ หากต้องทำตามข้อตกลงนี้ไทยก็คงแทบจะค้าขายทางสำเภาไม่ได้เลย ความสำคัญประการต่อไปของสนธิสัญญานี้ก็คือ

ให้สิทธิผูกขาดการซื้อหนังสือตัวแก่ชอลันดาแต่ผู้เดียว และประการที่สาม
ชอลันดาได้สิทธิพิเศษทางการศาล กล่าวคือ คนของบริษัทชอลันดาซึ่งพำนัก
อยู่ในดินแดนไทยไม่ต้องขึ้นศาลไทย แต่จะถูกตัดสินคดีตามกฎหมาย
ชอลันดา

พาสินี

ทำนองเดียวกันกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในสนธิสัญญาที่ไทยต้องทำ
กับชาติตะวันตก ในสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ใช้ไหมกะ

บุษกร

กะ หากแต่ว่า ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์สิทธิพิเศษนี้ครอบคลุม
ชาวชอลันดาซึ่งเป็นคนของบริษัทการค้าชอลันดาเท่านั้น ซึ่งมีจำนวน
น้อย ความยุ่งยากต่าง ๆ จึงไม่มากเท่าสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อสิทธิพิเศษนี้
ครอบคลุมคนในบังคับชาติตะวันตกซึ่งมีจำนวนมากมาย

พาสินี

คิดกันยังไม่ใคร่เข้าใจคำว่า “บริษัทการค้าของชอลันดา” หมายถึงบริษัทของ
รัฐบาลหรือคะ

บุษกร

ก็ไม่เชิงค่ะ รัฐบาลชอลันดาไม่ได้ตั้งบริษัทค้าขายโดยตรง ความเป็นมา
ของบริษัทนี้ก็คือ เดิมทีเดียวเมื่อชาว ชอลันดาเริ่มเดินทางมากำขายในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก มีบริษัทการค้าของชอลันดา
หลายบริษัทแข่งขันกันเองในการค้านี้ ทำให้ต่างไม่ได้รับกำไรเท่าที่ควร
รัฐบาลชอลันดาจึงสนับสนุนให้มีการรวมตัวของบริษัทเหล่านี้เข้าด้วยกันเป็น
บริษัทเดียว ชื่อบริษัทอินเดียตะวันออกของชอลันดา ชื่อย่อว่า V.O.C. โดย
ที่รัฐบาลให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ ให้บริษัทนี้มีสิทธิผูกขาดการค้ากับ
ทางตะวันออกเฉียงใต้ผู้เดียว

พาสินี

สมเด็จพระนารายณ์ทรงมีปฏิกิริยาต่อท่าที่ก้าวร้าวของชอลันดา อย่างไรคะ

บุษกร

สมเด็จพระนารายณ์ทรงตระหนักถึงภัยที่ไทยอาจจะได้รับจาก
ชอลันดา ซึ่งในขณะนั้นกำลังมีนโยบายรุกรานเพื่อผูกขาดการค้าใน เอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทะเล (คือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนที่
เป็นเกาะ) เช่น การโจมตีหมู่เกาะเครื่องเทศ การเข้าแทรกแซงในอาณาจักร
บันตัมในชาวตะวันตก ตลอดจนการโจมตีและยึดเมืองมะละกาจาก
โปรตุเกสได้เป็นผลสำเร็จ (มะละกา เดิมเป็นอาณาจักรอิสลามพื้นเมือง

ตกเป็นของโปรตุเกสในปี พ.ศ. ๒๐๕๔) สมเด็จพระนารายณ์จึงทรงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะแสวงหาพันธมิตรซึ่งเป็นชาติตะวันตกเช่นกัน มาคานอำนาจของฮอลันดาในไทย

ชาติที่ทรงเลือกมาคานอำนาจฮอลันดาก็คืออังกฤษ ซึ่งก็น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะอังกฤษมีบทบาทเป็นคู่แข่งของฮอลันดาอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทะเล แต่อังกฤษซึ่งมีบริษัทการค้าผูกขาดทำนองเดียวกับฮอลันดามุ่งความสนใจอยู่ที่อินเดียมากกว่า และไม่ใคร่สนใจที่จะมาค้าขายในกรุงศรีอยุธยา ถึงแม้อังกฤษจะได้เข้ามาตั้งสถานการค้าในเขตแดนไทยตั้งแต่สมัยพระเจ้าทรงธรรม แต่การค้าในกรุงศรีอยุธยาก็ขาดทุนอยู่เสมอจนต้องปิดสถานการค้าไป และไทยเองเป็นฝ่ายเชื่อเชิญให้บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษมาเปิดสถานการค้าใหม่ ใน พ.ศ. ๒๒๐๔ แต่เมื่ออังกฤษตั้งเงื่อนไขว่าถ้าจะให้อังกฤษคงตั้งสถานการค้าในกรุงศรีอยุธยาต่อไป ไทยต้องสัญญาว่าจะซื้อสินค้าจากอังกฤษปีหนึ่ง ๆ เป็นปริมาณที่ตกลงกัน ทางรัฐบาลไทยก็ไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ทางบริษัทของอังกฤษยังประสบปัญหาผู้ลักลอบค้า (Interlper ที่ว่าลักลอบก็เพราะบริษัทได้รับสิทธิผูกขาดการค้ากับทางตะวันออกแต่ผู้เดียว) ตลอดจนการคดโกงในบริษัทเอง ทำให้บริษัทขาดทุนอยู่เสมอ อังกฤษเองก็สนใจแต่ในด้านการค้า ไม่สนใจที่จะเข้ามามีบทบาทในด้านการเมือง มิหนำซ้ำในปลายรัชกาลบริษัทของอังกฤษยังมีข้อพิพาทกับคนอังกฤษที่เข้ามารับราชการกับไทยที่เมืองมะริดอีกด้วย จนเป็นเหตุให้ไทยประกาศสงครามกับบริษัทของอังกฤษ

ดังนั้นย่อมเป็นไปได้ที่ไทยจะหวังใช้อังกฤษมาช่วยคานอำนาจของฮอลันดาในกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์จึงจำเป็นต้องทรงหาชาติตะวันตกชาติอื่นและเหตุการณ์ก็ประจวบเหมาะให้ฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ หันมาสนใจกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์จึงทรงใช้โอกาสนี้คบหาฝรั่งเศสเพื่อให้เป็นพันธมิตรของไทย

พาสินี

อะไรเป็นสาเหตุชักจูงให้ฝรั่งเศสสนใจกรุงศรีอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ละ

บุษกร

เริ่มด้วยสาเหตุทางศาสนาเป็นสำคัญค่ะ ขณะนั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทรงได้รับการยกย่องจากสันตปาปาให้เป็นองค์อัครศาสนูปถัมภ์ ของคริสตศาสนา จึงทรงสนพระทัยที่จะเผยแผ่คริสต์ศาสนาไปยังดินแดนต่าง ๆ บาทหลวงคณะ Missions Etrangieres ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ปารีส ได้เข้ามาถึงกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๗ เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ได้ทรงตั้งข้อรังเกียจ และมีได้ทรงมีนโยบายกีดกันทางศาสนา ทำให้บาทหลวงฝรั่งเศสเข้าใจผิดว่าทรงมีพระราชศรัทธาในคริสต์ศาสนา และได้เสนอเรื่องราวไปยังพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ และสันตปาปา พระเจ้าหลุยส์ จึงทรงมีพระราชสาส์นมาขอพระทัยที่ทรงมีพระเมตตาต่อบาตรหลวง นับเป็นการติดต่ออย่างเป็นทางการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๒๑๖ จากนั้นก็ได้มีการติดต่อทางการทูตกันหลายครั้ง แต่จะขอรวบรัดพูดถึงการส่งคณะทูตของฝรั่งเศสมากรุงศรีอยุธยาเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๘ โดยมีเซอวาลีโอ เดอ โซมองต์ เป็นราชทูตเลยทีเดียว วัตถุประสงค์หลักของคณะทูตครั้งนี้ก็คือ การเผยแผ่ศาสนาและเปลี่ยนศาสนาสมเด็จพระนารายณ์ เรื่องการค้าเป็นเรื่องรอง เมื่อเราวิเคราะห์ผลของการทูตครั้งนี้จะเห็นได้ว่าฝ่ายไทยเป็นฝ่ายที่ได้รับผลประโยชน์มากกว่า ที่พูดเช่นนี้ก็เพราะดูจากวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายในการทูตครั้งนี้ ทางฝ่ายฝรั่งเศสทางด้านการค้าก็ไม่สามารถเปลี่ยนศาสนาสมเด็จพระนารายณ์ได้ เพียงแต่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้บาทหลวงฝรั่งเศสสอนศาสนาได้ทั่วพระราชอาณาจักร ให้ตั้งโรงเรียนสอนวิชาการต่าง ๆ ซึ่งไม่เป็นสิ่งยุ่งให้คนไทยก่อการกบฏ หรือทำผิดกฎหมาย ส่วนทางด้านการค้านั้นผลประโยชน์ที่ฝรั่งเศสได้รับก็มีได้มากมายนัก

ในทางตรงกันข้ามการที่ไทยสามารถชักจูงฝรั่งเศสมาเป็นพันธมิตรของไทยได้ (ไม่ว่าฝรั่งเศสจะมีวัตถุประสงค์อย่างไรก็ตาม) ก็เป็นการบรรลุถึงเป้าหมายของไทยที่ต้องการแสดงให้เห็นว่า สอณัฑ์คามิได้เป็นมหาอำนาจตะวันตกชาติเดียวที่เข้ามาติดต่อกับไทย ยิ่งไปกว่านั้นฝรั่งเศสยังมาในฐานะมิตรอีกด้วย

พาสินี

แล้วที่ว่าปัญหาแทรกซ้อนล่ะค่ะ ก็อะไรคะ

บุษกร

ปัญหาแทรกซ้อนก็คือการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสถูก
ดึงเข้ามาพัวพันกับการเมืองภายในของกรุงศรีอยุธยา บุคคลซึ่งมีส่วน
เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องนี้ได้แก่ออกญาวิชัยเนตร์ หรือคอนสแตนติน
ฟอนคอน ชาวกรีกที่ได้เข้ามารับราชการกับสมเด็จพระนารายณ์ จนกระทั่ง
มีอิทธิพลและบทบาททางการเมืองในกรุงศรีอยุธยา ออกญาวิชัยเนตร์
ผู้นี้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการรับรองติดต่อเจรจากับฝรั่งเศส แต่ออกญา
วิชัยเนตร์เองก็มีเหตุผลส่วนตัวที่ต้องการความสนับสนุนจากฝรั่งเศส ทั้งนี้
เพราะออกญาวิชัยเนตร์มีอุปสรรคทางการเมืองอยู่ในกรุงศรีอยุธยา นั่นคือ
กลุ่มข้าราชการไทยซึ่งมีพระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์เป็นผู้นำ ออกญา
วิชัยเนตร์ตระหนักดีว่ากลุ่มข้าราชการไทยกลุ่มนี้ต้องการที่จะโค่นอำนาจ
ของตนและคงจะทำได้สำเร็จหากสันรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ ออกญา
วิชัยเนตร์จึงต้องการให้มีกองทหารฝรั่งเศสมาประจำอยู่ในดินแดนไทย เพื่อ
ที่ตนจะได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองหากมีความจำเป็น กองทหาร
ฝรั่งเศสดังกล่าวภายใต้บังคับบัญชาของนายพลเลฟาจ ก็ได้เดินทางมา
กรุงศรีอยุธยาพร้อมกับคณะทูตฝรั่งเศสคณะที่ ๒ ซึ่งมีเดอลาลูแบร์เป็น
ราชทูตและกองทหารฝรั่งเศสได้เข้าประจำที่บางกอกและมะริด นอกจากนี้
นั้นเจตนาอันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนของออกญาวิชัยเนตร์ยังแสดงออก
อย่างชัดเจนในแผนการณ์อื่นๆ ซึ่งออกญาวิชัยเนตร์ได้เจรจาเป็นความลับ
กับบาทหลวงชาร์ดซึ่งได้เดินทางมากับคณะทูตทั้งสองครั้ง ทั้งปรากฏเป็น
หลักฐานทางประวัติศาสตร์

พาสินี

เราต่างก็ทราบว่าในที่สุดออกญาวิชัยเนตร์ก็เป็นฝ่ายพ่ายแพ้และถูกกำจัด
แต่อยากทราบว่ากองทหารฝรั่งเศสที่เข้ามาประจำในดินแดนไทยได้ทำ
ประโยชน์ให้แก่ออกญาวิชัยเนตร์ได้บ้างหรือไม่

บุษกร

ไม่ได้หรอกค่ะ ในทางตรงกันข้ามการที่ออกญาวิชัยเนตร์นำเอากองทหาร
ฝรั่งเศสเข้ามากลับเป็นผลร้ายแก่ตนเอง ข้าราชการไทยหลายคนซึ่ง
แต่เดิมไม่ได้เข้าเป็นฝ่ายไหนก็พากันหันมาสนับสนุนกลุ่มพระเพทราชา
และหลวงสรศักดิ์ด้วยความไม่พอใจที่เห็นทหารต่างชาติเข้ามาประจำ

ที่บางกอกและมะริด อาจกล่าวได้ว่าเป็นความตื่นตัวทางชาตินิยมในรูปหนึ่ง
ก็ได้ ดังนั้นเมื่อประจวบกับสมเด็จพระนารายณ์เสด็จสวรรคตลง ออกญา-
วิชเยนทร์จึงถูกกำจัดได้ไม่ยากนักและเมื่อพระเพทราชาปราบดาภิเษก
ขึ้นครองราชย์สืบต่อจากสมเด็จพระนารายณ์แล้ว จึงได้ทรงจัดการให้ทหาร
ฝรั่งเศสถอนกำลังออกจากราชอาณาจักรไป และความสัมพันธ์ระหว่างไทย
และฝรั่งเศสก็เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ประจวบกับในเวลาเดียวกันชาติ
ตะวันตกเองก็ประสบปัญหาสงครามในยุโรป จึงหมดความสนใจที่จะติดต่อ
เกี่ยวข้องกับไทย ไทยในสมัยราชวงศ์บ้านพลูหลวงเองเคยได้รับ
บทเรียนจากการติดต่อกับชาติตะวันตกมาแล้ว ทั้งยังไม่มีความจำเป็นทาง
เศรษฐกิจที่จะติดต่อกับชาติตะวันตกอีกด้วย จึงมิได้มีความสัมพันธ์ที่สำคัญ
กับชาติตะวันตกจนสิ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา

รายการ “อยู่อย่างไทย” ในวันนี้ขอจบแต่เพียงนี้โปรดติดตาม
รายการ “อยู่อย่างไทย” ครั้งต่อไป เวลาเดียวกันนี้ค่ะ

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

ถั่วยฆาตรามไห

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๒
ของสำนักนายกรัชมุนตรี
เรื่อง “ถั่วขามรามไห”
วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

มานิช กงกะนันท์

พิธีกร

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

ผู้ร่วมรายการ

ทิพวรรณ อินทกนก

กำพล รัตนแสง

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

เพลงประกอบ

บังเอิญ มุสิกะพงษ์

ผู้เขียนบท

ทิพวรรณ อินทกนก

ถั่วขามรามไห

สวัสดีครับ ท่านผู้ฟังที่ติดตามรายการ“อยู่อย่างไทย”ทุกท่าน รายการของเราในวันนี้จะเป็นการสนทนากันของครอบครัวหนึ่งเป็นเชิงละครวิทยุ เรื่อง “ถั่วขามรามไห.....สมบัติไทยอันล้ำค่า” ขอเชิญท่านผู้ฟังติดตามรายการ ครั้งที่ ๑๒ ของเราได้แล้วครับ

(เสียงรถไฟวิ่ง...ช้าลง...จอก เสียงจ๊อกแจ๊กจอกแจ สลับกับเสียงร้องขายของ)

ท่าน

ตุ้, ตุ้

ตุ้

ฮือ (เงียบ.....)

ท่าน

ตุ้.....ตื่นเถอะ

ตุ้

พี่ตั้นนี่ยุ่งจัง คนจะนอน

ท่าน

ก็ตามใจ.....ตุ้จำตุ้ ลองลืมหัดขึ้นคุสัณนิคชีว่าถึงสถานีอะไรแล้ว

ตุ้

พี่ตั้นกับอกมาสิ

ท่าน

(กระซิบ) ทำเรื่อง

ตุ้

(ตกใจ) ฮะ นี่สถานีหน้าก็ถึงบ้านหม้อแล้วซิคะ แหมหายรุ่งเป็นปลิดทิ้งเลย เอ.....ตุ้คิดว่ากลับไปประเดี๋ยวเดียว

ท่าน

ไม่เดี๋ยวละจ๊ะ เกือบ ๒ ชั่วโมงเชียวละ

ตุ้

เมื่อয়ংเลยคะ เอคุณปู่จะส่งใครมารับหรือเปล่าน้า

ท่าน

มีแน่ๆ ละ หลานสาวคนโปรดมานี่ แต่ถ้าพี่มากคนเดียว รถอาจเสียอย่างเมื่อคราวที่แล้วก็ได้

ตุ้

ก็ “คุณทวด” นะ ชราภาพเต็มที่แล้วนี่คะ แก่ตรงนั้นที่ ตรงนั้นเสียอีก นั่งเกียวนชะตีกว่าจริงไหม พ่อคุณของย่า (หัวเราะ)

ท่าน

จะประกาศสงครามกับพี่เธอ

ตุ้

ก็ถ้าย.....

(เสียงหุจรถไฟ รถเริ่มวิ่งออกจากสถานี เสียงรถไฟวิ่งเฟดกลอ)

ท่าน

งั้นตุ้ก็ถือของของตุ้เองนะ

ตุ๋น เช่นสัญญาสงบศึกชั่วคราวดีกว่าค่ะ ของตุ๋นหนักก็หนัก แล้วก็เยอะด้วย แต่
เป็นของฝากคุณปู่กับคุณย่าเกือบทั้งนั้น ของอาเบี่ยมีไม่มาก ของตุ๋นเองก็
นิดเดียว

ท่าน ไม่รู้จะหอบอะไรกันนักหนา ไปไหนกะผู้หญิงลงก็เราต้องคอยหอบของ
ตามเจ้าหล่อนไปเถอะ นี่ขนาดมาอยู่เพียงอาทิตย์เดียวกระเป๋ำ ๒ ใบ
กล่องอีก ๓ กล่อง ถ้าจะอยู่สักเดือนปีเห็นจะต้องขอแรงเพื่อน ๆ สัก
๒-๓ คน มาช่วยหิ้วของ

ตุ๋น ที่กะตุ๋นก็พูดทำโน้นทำนี้ ที่พี่ตันไปกะแฟนไม่เห็นบนเลย ได้ยินแต่เสียง
“ไม่เป็นไรครับ ไม่หนักหรอก ผมถือไหวครับ” รุ่งตุ๋นไม่เป็นแม่สื่อให้หрок

ท่าน ตุ๋นจำ เราพี่น้องกันนะจ๊ะ ตุ๋นไม่ช่วยพี่แล้วจะช่วยใคร นี่จำที่แม่บอกได้ไหม
ตุ๋น ไม่รู้ ไม่อยากสน

ท่าน ที่แม่บอกว่า ตุ๋นนายตันด้วยนะ อย่าให้เอาสมบัติของปู่มาอีกเชียวหนา ไม่
อยากให้แกตามมาทวง ถ้าตันอยากได้จริง ๆ ตุ๋นขอให้พี่เขาก็ก็น

ตุ๋น (หัวเราะ) นึกถึงคราวที่คุนปู่ตามมาทวงของแล้วตลกจัง อุตส่าห์ขึ้นรถมา
กรุงเทพฯ คนเดียว พอได้ของแล้วแทนที่จะเอาคืน กลับมาถามตุ๋นว่าอยาก
ได้ไหม ตุ๋นว่าก็สวยดีค่ะ แก่นั้นแหละพูดถึงเครื่องลายครามเครื่องเบญจรงค์
อะไรเสียใหญ่โต แถมจะยกให้ตุ๋นทั้งหมด ตุ๋นจะเอาไปทำอะไร

ท่าน ของแก่น่ะเป็นของมีค่าทั้งนั้นนะจ๊ะ ว่าง ๆ พี่เห็นจะต้องสอนตุ๋นให้รู้ประวัติ
ของของพวกนี้บ้างแล้ว

ตุ๋น อ้อ คนจบโบราณคดีเขารู้จักแต่ของเก่า ๆ นะคะ
ท่าน ตุ๋นประเทศพี่นี่จ๊ะ เอ้า เตรียมตัวลงได้แล้วจ๊ะ รดจอกแล้ว

(sonnd effect) เหมือน (๑)

ตุ๋น โน่นในกะอาเบี่ยมารับค่ะ อาเบี่ย อาเบี่ย ทางนี้ค่ะ
ท่าน ตุ๋นลงไปก่อน พี่จะส่งของให้อาเบี่ยรับทางหน้าต่างนี่แหละ
ตุ๋น ค่ะ

ท่าน สวสดีครับ อาเบี่ย

อา สวสดีพี่อหฺลานชาย อ้วนท้วนขึ้นนี้ ส่งของมาก่อนเถอะ

ท่าน ครับ รับนะครับ.....กล่องนี้หนักด้วยครับ

- อา หมดหรือยัง
 তাঁ গলং নীকি বস্তুতায় লৈব্র
 อา ริมลงมาเถอะ รถจะออกอยู่แล้ว
 (เสียงหวูดรถไฟ รถวิ่งออก เฟดค่อยลง แล้วหยุด)
- ตุ้ สวส์ตี้กะ อาชา ตู่กิดถึงจังเลย
 อา อากักิดถึงหลาน ๆ พ่อกะแม่เขาสบายดีหรือ
 ตุ้ สบายดีกะ พ่อยังบ่นกะแม่ว่าอาเบี่ยไม่เห็นขึ้นไปที่ยวบ้างเลย
 อา หมู่นี้งานยุ่ง เอ นายตันเขาหายไปไหนนะ
 ตุ้ ยืนคุยกับกลุ่มโน้นอยู่กะ สงสัยเป็นเพื่อนกัน เดินมาแล้วละกะ
 তাঁ ขอโทษครับอา ผมเจอเพื่อนพอดิ มารดไฟชวบนเดียวกันแท้ ๆ เขาชวน
 ให้ผมไปเที่ยวบ้านเขาฟุ้งนี้
 อา ไปคุยกันต่อบนรถเถอะ บ้านนี้คุณปู่คุณย่าตั้งตากอมองหลานแล้ว
 তাঁ ผมว่า ถึงไม่ออกมามองก็คงได้ยินเสียง
 ตุ้ เอ๊ะ พี่ตันนี่ว่าตุ้อีกแล้ว
 তাঁ ร้อนตัวจังแฮะ พี่หมายเสียงรถต่างหากละ อาเบี่ยเอา “คุณทวด” มาใช้ใหม่
 อา ไซ้ ใครไปใครมาก็ให้ไซ้แต่คันนี้ ตู่ถือกุญแจไป อากับตันจะช่วยกันถือของา
 (เสียงเดิน.....)
- ตุ้ คุณปู่กับคุณย่าสบายดีหรือกะ
 อา ปู่ก็แข็งแรงดี คุณย่าไซ้ไม่ค่อยแข็งแรง เมื่อเดือนก่อนเป็นไข้หวัดเลยผอม
 ลงไปหน่อย
 তাঁ ผมจะเดินไปเอาของอีกทียวนะครับ อากับตุ้คอยอยู่ที่นี้
 ตุ้ ไปเถอะกะ เออ อากะ ทำไมอาไม่บอกให้พ่อรู้บ้างละกะ
 อา อาเห็นว่าไม่ได้เป็นมาก ก็ไม่อยากจะตกอกตกใจกัน
 তাঁ (เสียงวางของ) เรียบร้อยแล้วครับ ไปกันเถอะ
 (เสียงบี๊ดประตูดรถ, สตาร์ทรถ, เสียงแตรและเสียงรถวิ่ง เสียงเหล่านี้ดำเนิน
 ไปพร้อม ๆ กับบทสนทนา
 อา เออ ตันไปร่วมสำรวจเรือที่จมที่อ่าวสัตหีบหรือเปล่า

๓
ต้น

ไม่ได้ไปหรอกครับ แต่ผมก็ติดตามข่าวอยู่ตลอดเวลา

†
९१

ฟิตันเขาชอบพวกโครงกระดูกมากกว่าค่ะ อา

๓
ต้น

ไม่จริงหรอกจะตุ้ ฟิสิกส์ศึกษาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้น
ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมใด ๆ ที่เริ่มตั้งแต่สุโขทัย ก็จะศึกษาทั้งนั้น ส่วนเรื่อง
ชุดโครงการของคุณงูของตุ้นนะ พวกที่เรียนโบราณคดี ๆ ทุกคนต้องเรียนวิชานี้
อยู่แล้ว

๑๖

เห็นหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่า พบซากสัตว์โลกในเรือมากมาย และก็มีสภาพที่
เกือบทั้งนั้น

๓
งาน

ใช้ครับ

๑๖

เป็นของสมัยสุโขทัยนะคะ

๖
ต้น

ไม่ใช่หรอกครับ ตอนแรกเราก็คิดกันอย่างนั้น แต่จากหลักฐานที่ค้นพบ และการสอบหาอายุปรากฏว่าเป็นเรือของเราที่ออกไปค้าขายกับต่างประเทศ สมัยอยุธยาตอนต้น

๒๗

เอ — — เป็นเรือของอยุธยาตอนต้น แล้วทำไมเป็นสินค้าของสมัยสุโขทัยล่ะ

๕
ต้น

คือ ตอนแรกนะครับ เราเข้าใจกันว่าการปั่นเครื่องถ้วยชามสังคโลกนี้มีเฉพาะสมัยสุโขทัย เมื่อคราวที่เราจัดการสัมมนาเรื่อง เรือที่จมลำนี้ เราก็ตั้งประเด็นกันว่าเป็นเครื่องถ้วยที่นำส่งออกขายในสมัยสุโขทัยหรือเปล่า

๒๗

แต่พอตรวจสอบอายุแล้วปรากฏว่าไม่ใช่ ใช่ไหม

๖
ต้น

ครบ

๒๗

ที่เขาว่ากันว่า เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่มีการทำเครื่องถ้วยเลยก็ไม่จริงนะซี

๒
ต้น

ครับ เพราะตามหลักฐานจากเรือลำนี้ แสดงให้เห็นว่า การปั้นเครื่องถ้วยที่ทำตั้งแต่สมัยสุโขทัย ได้ทำกันติดต่อกันมาเรื่อย ๆ จนถึงสมัยอยุธยา และทำมากจนส่งออกขายประเทศใกล้เคียงได้

๒๖

คนไทยเรามีฝีมือไม่ย่อนะ

๓
ท่าน

คนไทยเรามีความเจริญมาแต่โบราณแล้วครับ ตั้งแต่สมัยบ้านเก่า ถึง ๗ พันกว่าปีมาแล้วก็ยังมีการทำเครื่องถ้วย เครื่องถ้วยที่เราขุดพบที่บ้านเก่านี้เป็นวัฒนธรรมตามแบบจีนเรียกว่า ลุงซาน พอทเทอรี

ตู ประวัติของคนไทยสมัยก่อนน่าสนใจเลยล่ะ ตูชกอยากเรียนโบราณคดี
 แทนบัญชีเสียแล้วซิคะ
 อา วิชาทุกวิชามีประโยชน์เหมือนกันทั้งนั้น ถ้าตูสนใจเรื่องนี้ ตูถามพี่เขา
 หรือถามจากคุณปู่ก็ได้
 ตัน ตูจะอ่านหนังสือเองก็ได้จ๊ะ ที่หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร มี
 หนังสือเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้มาก ถ้าอยากเห็นของจริงค่อยจะไปดูที่คณะฟิ
 หรือไปดูที่ตึกกายวิภาค โรงพยาบาลศิริราชก็ได้
 ตู กลับกรุงเทพ ะ คราวนี้ ตูจะต้องศึกษาเรื่องนี้แล้วล่ะ
 อา คุยกันเพลิน ถึงบ้านแล้วจ๊ะ (เสียงรถจอด, บิตประตู)
 ตู (ตะโกน) คุณปู่! คุณย่า! ตูกับพี่ตันมาแล้วล่ะ ตูกราบค่ะ คุณปู่ คุณย่า
 ตัน สวัสดีครับ
 ปู่ อายุมันขวญยืนนะลูกนะ
 ย่า เจริญสุขเถอะลูก แม่ตูจะ เสียใจเธอนะมาก่อนตัวทุกที่เขี้ยวนะ เป็นสาว
 เป็นนางรู้จักมีกิริยามารยาทบ้างซีจ๊ะ นี่ถ้าพ่อเธอส่งมาให้ฉันเลี้ยงเสียตั้งแต่
 เล็ก ๆ ก็คงไม่กระโดดกระเดกอย่างนี้หรอก
 ปู่ เธอละก็พอเจอหน้าก็ดูทำเคียว
 ย่า เธอก็คอยให้ท้ายอย่างนี้นะซี ฉันไม่เกี่ยวข้องก็ได้ พ่อตัน แม่กะพ่อเรา
 เขาเป็นยังไม้งังล่ะ
 ตัน สบายดีครับ พ่อกับแม่ฝากให้ตันกับตูกราบเท้าคุณปู่ คุณย่า แทนท่านครับ
 ตู แม่ฝากของมาให้คุณปู่ คุณย่า เยอะแยะค่ะ
 ปู่ ขอบใจลูก เอ้า! กินน้ำกินท่าเสียก่อน มากันเหนื่อยๆ หิวข้าวหรือยังล่ะ
 ตัน หิวครับ ตันไม่ได้ทานข้าวเช้ามาด้วย คุณย่าทำอะไรให้ตันทานครับ
 ย่า ทำของที่เธอสองคนชอบทั้งนั้นแหละจ๊ะ มีพิเศษอีก ๒ อย่าง คือ กระท้อน
 ลอยแก้วของเธอ กับ ขนมจีนขาวน้ำของตู
 ตู คุณย่าพูดแล้วตูยิ่งหิวมากขึ้น
 ย่า งั้นก็มาช่วยยายกซี
 อา แม่ไม่ต้องหรอกจ๊ะ เดี๋ยวฉันช่วยกันกับตู ๒ คนดีกว่า
 (ตู-อา เดินออกไป)

ทัน

อาบอกว่าคุณย่าไม่ค่อยสบาย หายดีแล้วหรือครับ

ย่า

โถ พ่อคุณของย่า มีกระใจเป็นห่วง ย่าสบายดีแล้วละลูก

ปู่

เอ นี่มันก็โมงก็ยามกันแล้วนี่

ย่า

พระตีกลองเพลได้สักครู่ใหญ่ ๆ แล้ว นี่คงเกือบเที่ยงแล้วละ

ปู่

นี่ย่าเขาให้ปู่คอยทานข้าวพร้อมพวกหลาน ๆ

(ทั้งคู่เข้ามา วางสำรับ)

ทั้งคู่

คุณย่าจัดสำรับไว้เรียบร้อย ตัวได้แต่ยกออกมาเท่านั้นเอง กลิ่นหอมชวนทาน
จึ้งเลยพี่ทัน คุณย่ายังใช้ชามปิดฝาอยู่อีก

ย่า

ก็ย៉ามันคนโบราณนี่จะ

ทัน

ไม่โบราณหรอกครับ น่าภูมิใจออกที่ คุณย่ายังรักษาวินัยธรรมการจ้ดสำรับ
กาหวานของไทยเราไว้

ปู่

อย่ามัวแต่ชมกันอยู่เลย ลงมือทานกันเถอะ ปู่ขอใช้มี้อนะ

ย่า

ย่าก็ถนัดทานด้วยมือมากกว่า พวกเธอทานช้อนช่อมกันตามสบายเถอะ

(เสียงจาน, ช้อนกระทบกัน)

ปู่

ตุเรียนบีโหนแล้วลูก

ทั้งคู่

ปี ๓ ค่ะ

ปู่

รีบเรียนเข้านะลูก ปู่กะย่าแก่แล้วกลัวจะไม่เห็นความสำเร็จของตุ้ ตาทัน
นะหมดห่วงไปคนหนึ่งแล้ว จำไว้นะตุ้ วิชาเท่านั้นที่จะเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด
ของเรา ทรัพย์สินสมบัติใด ๆ ก็สูญวิาไม่ได้ โบราณเขาถึงว่า “มีวิชาเหมือนมี
ทรัพย์อยู่นับแสน”

ทั้งคู่

ค่ะ คุณปู่ ตุ้มาหาคุณปู่คุณย่าที่ไร ได้ความรู้ความคิดกลับไปทุกที

ทัน

ทันก็เหมือนกันครับ

ย่า

เธอสองคนก็เอาปากมากำหนดปู่ย่าได้ทุกที่เหมือนกันซิน่า

ทั้งคู่

เออ — — คุณย่าคะ ถ้วยใส่เครื่องกาหวานที่คุณย่าใช้อยู่นี้เรียกว่า เครื่อง
ลายครามหรือเปล่าคะ

ย่า

ไม่ใช่หรอกลูก นี่ของไทยเรา ของอื่นเขาไม่มีฝาปิดหรอก ถ้วยพวกนี้
ย่าซื้อเมื่อสมัยแต่งงานกะปู่เขา ถ้วยสำหรับใส่ของหวานเป็นถ้วยเคลือบ ถ้วย
ใส่ของหวานเป็นเครื่องแก้ว แม่ตุ้สนใจรี

ตุ้

ตุ้เริ่มสนใจนะกะ ตุ้ฟังพี่ตันคุยกับอา เมื่อตอนอยู่ในรถ เรื่องเครื่องถ้วย
ที่ได้จากซากเรือที่อ่าวสตหีบ รู้สึกว่า เป็นเรื่องน่าศึกษา

ปู่

แต่ก่อนไม่เห็นสนใจเลย

ตุ้

ก็ตุ้คิดว่า เรื่องการสะสมของเก่าเป็นเรื่องของผู้ชายเขาเล่นกัน

ตัน

แต่ถึงตุ้จะเป็นผู้หญิง มันก็ไม่เสียหายอะไรที่จะรู้ไว้ “รู้ไว้ชั่ว ใสบ่า
แบกหาม” จ๊ะ

ตุ้

กะ ตุ้ตั้งใจจะเรียนจากคุณปู่กับพี่ตันกะ คุณปู่สะสมอะไรบ้างกะ

ปู่

มีเครื่องสังคโลก เครื่องลายคราม และ ชามเบญจรงค์ ใบที่ทิ้งอยู่ในตู้ใบ
ใหญ่ที่สุดนะตั้งแต่สมัยสุโขทัยเจียนะ

ตุ้

แล้วเครื่องถ้วยชนิดไหนทำขึ้นก่อนกะ

ปู่

เครื่องสังคโลกลูก

(ยาลูกขึ้น)

อ้าว ย่าอิมแล้วหรือ จะไปไหนละ

ย่า

ฉันจะไปวัด บ่ายนี้เขามีเทศน์ เปียไปส่งแม่หน่อย

เปีย

ได้แม่ อาไม่ได้พูดเลย ฟังแต่หลานๆ คุยกัน ตอนเย็นอาจะมาคุยถ้วย
บ่ายนี้อากมีธุระที่โรงเรียนเสียด้วย ไปกันเถอะแม่ ฉันรีบร้อยแล้ว

(ย่า, อา ออกไป เสียงสตาทรด—เบาลง)

ตุ้

คุณปู่ อิมแล้วใช่ไหมคะ ตุ้จะเก็บสำรับไปล้าง

ปู่

อิมแล้วลูก ตันไปช่วยน้องถ้วยไป

ตัน

ครับ

(เพลง — — — — — คั่น — เฟด กลอ)

ปู่

เรียบร้อยแล้วหรือ

ตัน

ครับ

ตุ้

พี่ตันเกือบทำถ้วยคุณย่าแตก

ตัน

มือตันลื่นครับ ยายตุ้นะซี เร่งผมให้เร็วๆ บอกว่าอยากฟังคุณปู่เล่า

ประวัติเครื่องถ้วย

ปู่

จะให้เล่าเดี๋ยวนี้ รึ

ตุ้

กะ ถ้าคุณปู่ไม่เห็น้อย

ปู่

ประการหนึ่งนะ เป็นเพราะสมัยก่อนโน้นติดต่อกันลำบาก จะไปเมืองจีนที่
ก็คงกินเวลาเป็นปี ๆ แล้วของดี ๆ ก็สมควรจะใช้แต่พระมหากษัตริย์ อีก
อย่างหนึ่ง คนสมัยนั้นเขามีความเชื่อกันอยู่อย่างหนึ่ง

ทูล

เชื่อว่ายังงี้กะ

ปู่

เขาวา ถ้าอาหารมีพิษใส่ลงไปในสามสังคโลกแล้ว เนื้อสามจะเปลี่ยนสี
คนก็เลยนิยมกันว่าดี

ทูล

คุณปู่กะ สามสังคโลกในตู้คุณปู่กะ ไม่เห็นเหมือนกันเลย ทำไมคุณปู่
ถึงเรียกเหมือนกันละกะ

ปู่

มันมีหลายแบบลูก เคลือบก็มี ไม่เคลือบก็มี แต่เขาก็เรียกรวม ๆ กัน

กัน

เครื่องสังคโลกไทยนะ เขาทำต่างกัน ๓ แบบจะดู

ทูล

ต่างกันยังงี้กะ

กัน

แบบหนึ่งเนื้อด้าน คือไม่เคลือบน้ำยาเลย ส่วนอีกแบบนะ เคลือบเนื้อหยาบ
แล้วก็เคลือบเนื้อละเอียดแบบของจีน แต่ทำแล้วไม่ดีเท่าของจีน เป็น
เพราะหินที่ใช้ทำไม่ดี

ปู่

แล้วที่เขาซุกพบนะ พบแบบไหนมากกว่ากันละ

กัน

พวกเนื้อด้านซุกพบน้อยกว่าพวกอื่น แต่ก็พบกระจัดกระจายตามท้องที่ต่าง ๆ
แสดงว่าแพร่หลายมากกว่า ส่วนพวกเคลือบหยาบก็พบน้อยเหมือนกัน
กรมพระยาดำรงท่านสันนิษฐานว่า เครื่องสังคโลก แบบเนื้อด้านและ
เคลือบหยาบนี้อาจทำขึ้นใช้ในกรุงสุโขทัยก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงจะเสด็จ
ไปเอาช่างเมืองจีนมาก็ได้ หรืออาจเป็นว่ารุ่นแรก เพราะฝีมือไม่ดี

ทูล

แล้วพวกเคลือบละเอียดละกะ

กัน

ที่ซุกพบมีหลายสีจะ เช่น เคลือบสีเขียวไข่กา, สีเหลือง สีขาวก็มี

ทูล

เขาทำกันแต่ถ้วยชามเท่านั้นหรือกะ

กัน

ไม่ใช่จะ ทำตุ๊กตาก็มี โถ่งใส่ข้าว, กระเบื้องมุงหลังคา, ขวดตลับ แต่ทุกอย่าง
เรียกรวมว่าเครื่องสังคโลกจะ

ทูล

ดูเข้าใจแล้วกะ ก็เป็นอันว่าเครื่องสังคโลกมีเป็นอันดับแรก แล้วชาม
เบญจรงค์กับเครื่องลายครามละกะ

ท่าน

การขุดโบราณวัตถุที่สุโขทัย ก็พบเศษชิ้นลายครามของจีน แต่ไม่พบเครื่องลายครามเลย กรมพระยาดำรงทรงสันนิษฐานว่า อาจจะเป็นเพราะสมัยนั้นคนไทยอาจยังไม่รู้จักวิธีผสมสีครามก็ได้ แต่มาสมัยอยุธยาพบมาก

ปู่

สมัยรัชกาลที่ ๔ กรุงรัตนโกสินทร์นี่ซี เยอะแยะจริง ๆ สมัยนั้นนิยมเล่นเครื่องลายครามกันมาก แต่พอมาสมัยพระพุทธเจ้าหลวงกลับนิยมเล่นเครื่องเบญจรงค์ มีการประกวดประชันกันเรื่อย ๆ จนพวกทูตต่างประเทศที่เข้ามาเมืองไทยสมัยนั้นชมว่าเครื่องลายคราม ชามเบญจรงค์ ที่ประเทศไทยสวยงามที่สุด และก็รวบรวมแต่ของดี ๆ ไว้ทั้งนั้น

ตุ้

ปู่

พวกลายครามนี้มีสีออกน้ำเงิน ๆ สีเดียว แต่เบญจรงค์มีหลาย ๆ สีใช้ไหมกะใช้ลูก พวกเครื่องลายคราม เขาก็ใช้สีครามเขียนลงบนพื้นด้วยขาว แต่เครื่องเบญจรงค์เขาจะลงสีที่พื้นด้วยก่อน แล้วถึงเขียนสีอื่น ๆ เป็นลวดลายลงไป เบญจ แปลว่า ๕ ก็หมายความว่า มี ๕ สี เบญจรงค์ของเก่าดั้งเดิมสมัยอยุธยาเป็นลวดลายเทพนมหรสิงห์ ต่อมาก็มีรูปครุฑบ้าง สมัยหลัง ๆ นี้เป็นลายดอกกุหลาบก็มี แต่เราไม่ได้ทำเองหรือออกไปสั่งช่างจากเมืองจีนนะ

ตุ้

ถ้าตุ้เป็นคนจีนสมัยโน้นละก็ ตุ้ไม่ค่อยให้ทางเมืองไทยสั่งไปหรือ ตุ้จะบรรทุกเรือเข้ามาขายเองเลย

ท่าน

แล้วตุ้คิดว่าคนจีนเขาไม่ทำหรือ

ตุ้

ปู่

อ้าว — — —

ไม่ต้องอ้าวหรือลูก ปู่เล่าให้ฟังเมื่อสักไฉนว่าสมัยรัชกาลที่ ๔ นะ นิยมเล่นเครื่องลายครามกันมาก เพราะจีนส่งเครื่องด้วยเข้ามาขายมาก แต่ก่อนนี้ของดี ๆ พวกนี้ใช้ได้แต่ในวังและก็พวกผู้ดี พอสมัยนี้ใครมีเงินก็ซื้อหาไว้ใช้กันได้

ท่าน

ตามตำนานของกรมพระยาดำรงท่านบอกว่า มีคนตั้งเตาเผาขึ้นในเมืองไทยหลายคน แต่ทำได้พักหนึ่งก็เลิกไป เพราะไม่ค่อยดี

ตุ้

สมัยรัชกาลที่ ๕ เขาติดต่อกับยุโรปแล้วนี่ละ ไม่มีของจากยุโรปเข้ามาขายบ้างหรือ

- มีลูก สมัยนั้นมีทั้งของจีน ของฝรั่ง ของญี่ปุ่น แต่ของญี่ปุ่นฝีมือเลวกว่าเพื่อน ราคาถูกลงกว่า แต่ถ้ามาเทียบกับถ้วยชาที่ทำสมัยนี้ ฝีมือเก่าเขาคิดว่ามาก ใครๆ เขาก็ได้สะสมของเก่ากันล่ะ
- ไม่ว่าจะเป็นถ้วยชา หรือหลักฐานอื่นๆ ทางโบราณคดีที่ขุดพบ เช่น โครงกระดูก เศษเมล็ดข้าว, ซากเตาเผา, หรือ ซากเขื่อนทดน้ำ ได้แสดงให้เห็นว่าไทยเรามีความเจริญมาช้านานแล้ว มีการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน แล้วยังมีมรดกทางวัฒนธรรมตกทอดมาให้เราเห็นถึงปัจจุบันนี้
- จริงค่ะ ต่อไปนี้ ท่านจะต้องเป็นนักเรียนของเก่าเสียที ใครจะว่าตู้โบราณก็ช่าง รู้แล้วว่าสมบัติที่ตกทอดมานั้นมีค่ามาก ตู้อยากจะพูดว่า “หากำมิได้” ค่ายเข้าไป
- เอ — — — พี่เห็นจะไม่ได้ส่วนแบ่งเครื่องถ้วยที่คุณปู่สะสมไว้ละมัง เพราะคุณปู่จะยกให้ท่าน
- ไม่เป็นไรหรอกค่ะ ตู้จะให้พี่ต้นสัก ๒ — ๓ ชิ้น คุณปู่ว่าดีไหมคะ
- ตามใจเถอะลูก ปู่ให้ตู้แล้ว ตู้จะให้ใครต่อก็เป็นสิทธิของตู้ เจ้าต้นกับตู้ก็คนอื่นไกลที่ไหนล่ะ พี่น้องกันแท้ๆ
- ແหมพູດໄດ້ວ່າ ຈະໃຫ້ພີແກ່ ໒ — ໓ ຂຶ້ນ ແຕ່ກ່ອນນີ້ຈະຍົກໃຫ້ແມ່
- ແຄ້ນີ້ກໍດີແລ້ວລະຄະ ເພາະດຶງຈະເປັນແກ່ “ດ້ວຍຊາມຣາມໄຫ້ — — — ແຕກບ້າງ ັ້ວບ້າງ ແຕ່ກໍເປັນສມບັດີໄຫຍອັນລ້ຳຄ່າ” ພີຕູ່ຄວຽຈະເກັບຮັກຊາໄວ້ຕໍ່ໄປ ຈຶງໄຫມະຄຸນປູ່
- ຈຶງລູກ ວັນນີ້ຕູ່ພູດຄຣັ່ງຈອງດີຈຶງ “ດ້ວຍຊາມຣາມໄຫ້ — — — ສມບັດີໄຫຍລ້ຳຄ່າ” ສະ ສະ ສະ (ຫ້າເຣາະ)

เพลง “ความเป็นไทย”

จบรายการ

แผ่นดิน-ผืนร้าย

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๓
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “ผืนดี—ผืนร้าย”
วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

พิธีกร

กิตติวดี บุญซื่อ

ผู้ร่วมรายการ

กิตติวดี บุญซื่อ

กรรณิการ์ สัจกุล

องอาจ บุญญรักษ์

ผู้เขียนบท

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ฝันดีฝันร้าย

กิตติยวดี

สวัสดิ์ค่ะ ท่านผู้ฟังที่เคารพ

ครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๑๓ ที่รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ได้มาพบกับท่าน เรื่องที่เราจะนำเสนอวันนี้คือ เรื่อง “ฝันดี-ฝันร้าย” แทนเรื่อง “ปฐมนิสถาน” ซึ่งจะขอเลื่อนไปไว้ในรายการหน้า ทั้งนี้ จิตฉันต้องขอภัยต่อท่านผู้ฟังไว้ ณ ที่นี้ ที่จำเป็นต้องเปลี่ยนรายการโดยกะทันหันด้วยความจำเป็นบางประการ

ด้วยเหตุที่ วันนี้เป็นวันที่ ๑๑ สิงหาคม ไกล้ววันเฉลิมพระชนมพรรษา ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ คณะกรรมการรายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส น้อมเกล้า ฯ ถวาย พระพรต้วยบทอาเศียรวาท ดังต่อไปนี้

บทอาเศียรวาท

ภาพนบ ๑๖

ดิถีศรีศุภมงคล

วันเฉลิมพระชนม—

พระบาทสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

ขอพระราชทานพระวโรกาส

ถวายอาเศียรวาท

แต่พระแม่เจ้าชาวไทย

เดชะพระรัตนตรัย

กลั่นกาลไท้

เพ็ญพระจตุรพิธพร

ด้วยพระราชกุศลสุนทร

ทรงเกื้อประชากร

กลไท้ให้ปราศผองภัย

เคียงคู่ภูวนาทรงชัย

มีขวัญชาวไทย

ขอจงทรงพระเจริญเทอญ

... เพลงกันรายการ...

กิตติยวดี

ต่อไปนี้ขอเชิญท่านฟัง รายการวิทยุ อยู่อย่างไทย เรื่อง ฝันดี ฝันร้าย ได้แล้วค่ะ

.... เสียงเพลง “ทำนายฝัน” จากแผ่นเสียง ดังขึ้น ...

เมื่อคืนฉันฝันว่าไปชมสวน

เก็บลำตวนนางแย้มแซมไสว

ฉันโน้มกิ่งชิงเก็บกำเรียวใจ

พบงูใหญ่ไล่กระหวัดรัดข้อมือ

ฉันร้องคันสันเสียดจันรูสึก

โปรตช่วยนีกทำนายจะร้ายหรือ

ไม่ร้ายดอกฉันจะบอกแม่บุญลือ

ฝันนี้คือจะได้คู่สู่สมเอย

- กรรณิการ์ แหม พี่นุ้ย ฟังเพลงเพลินเชียวนะกะ อีกเข้ามาตั้งนานแล้ว พี่นุ้ยก็ไม
ยักเห็น
- กิตยวดี อ๊วย ขอโทษทีอีก พี่กำลังฟังเพลง “ทำนายฝัน” เพลินจริง ๆ เสียด้วยซี
อีกก็ช่างไม่ให้สู้มให้เสียงเลย ไปไหนมาจ๊ะ วันนี้
- กรรณิการ์ ก็มาหาพี่นุ้ยนะซีคะ วันอาทิตย์ค่อยว่างหน่อยพอจะมาได้ พอดีอีก
ฝันแปลกเมื่อคืนนี้ ก็คิดจะมาเล่าให้พี่นุ้ยฟัง
- กิตยวดี แหม ยังกะพี่จะรู้ล่วงหน้าละ เปิดเพลงทำนายฝันไว้รับเลยทีเดียวนะ อ้าว
เล่าไปซีจ๊ะฝันว่ายังไง หรือฝันว่าถูกรักอย่างในเพลงเมื่อคืนพี่จะได้ทำนาย
ตามผ่อยว่าจะได้เนื้อคู่
- กรรณิการ์ อ๊วย ไม่ใช่หรอกกะ อีกฝันอย่างอื่น แต่มันแปลก เลยไม่อยากเก็บไว้
คนเดียวต้องมาเล่าให้พี่นุ้ยฟัง
- กิตยวดี เอ้า เล่าไปเลย โชคดีพี่ฟังได้ตำราทำนายฝันมาเล่มหนึ่ง เป็นหนังสือ
แจกงานศพท่านผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง เมื่อมีเรื่องตรงกับที่อีกฝัน พี่ก็จะได้ใช้
ตำรานี้เสียเลย เออว่าแต่อีกฝันวันไหนละ
- กรรณิการ์ ฝันเมื่อคืนวันเสาร์นี่เองกะ
- กิตยวดี ฝันวันเสาร์ ตามตำราว่าจะได้กับตัวเองนี่ เอ็งนั่นเล่าไปเลยจ๊ะ
- ... เพลงคันรำการ ...
- กรรณิการ์ เอ้ นี่ทำยังไงเราถึงจะข้ามฟากไปฝั่งโน้นได้ละ นั้นเรือของใครก็ไม่รู้ อ้อ
มีลุงแก่คนหนึ่งนั่งอยู่ในเรือ ลองขอให้แกพายเรือพาเราข้ามฟากไปหน่อย
คงจะได้กระมัง (เสียงตะโกน) ลุงจ๊ะ ลุง ลุง
- องอาจ (พูดยานคาง) ว่าไงคะร้าย คุณนาย จะข้ามฟากรีคะร้าย
- กรรณิการ์ ฉันทะข้ามไปฟากชะโน่นจ๊ะ ลุงจะคิดเงินสักเท่าไรจ๊ะ
- องอาจ อ้อ ไม่แพงหรอกคะร้าย คุณนาย ห้าบาทเท่านั้นเอง
- กรรณิการ์ ตกลงจ๊ะลุง วาดหัวเรือเข้ามารับฉันหน่อยซีจ๊ะ
- องอาจ ทางนี้คะร้าย ทางนี้ เอ้า นั่งสบาย ๆ นะคะร้าย อย่าเอนตัวไปมา เดี่ยว
เดี๋ยวก็ถึง
- กรรณิการ์ ขอบใจจ๊ะลุง ฝั่งโน้นเขาเรียกชื่ออะไรจ๊ะ
- องอาจ เขาเรียกเกาะแก้วพิสดารคะร้าย โห้ย น่าตมมากคะร้าย คุณนายขึ้นไปดูแล้ว
จะติดใจใคร ๆ เขาก็ชอบมาเที่ยวกันที่เกาะนี้

... เพลงคันรำการ ...

- กรรณิการ์ ในฝัน อีตก็ลงเรือที่तालुคนนั้นแกพายไปจนถึงเกาะแก้วพิสดารนั้นเลยคะ พอไปถึงฝั่งก็ขึ้นไปนั่งพักอยู่ไคร้ร่มไม้ที่ปากถ้ำ หายเหนื่อยแล้วอีตก็ลุกขึ้นเดินเข้าไปในถ้ำ
- กิตยวดี ไปคนเดียวหรือคะ อีต
- กรรณิการ์ ไปคนเดียวคะ แต่อีตไม่กลัวสีกกลัว ในถ้ำมีแสงสลัว ๆ พอเห็นอะไรได้ราง ๆ อีตก็เดินชมอะไรต่ออะไรไปเรื่อย จนไปถึงหินก้อนหนึ่งรูปร่างคล้าย ๆ จอมปลวกที่ยอดของหินก้อนนั้นมีอะไรสว่างวับ ๆ อีตก็เข้าไปหยิบมาดู แหม ฝั่ญยะ หายชิคะ อีตเจออะไร
- กิตยวดี เจอะ เพชรเข้าละมั้ง คงเป็นเศรษฐีกันคราวนี้แหละ
- กรรณิการ์ ใช่มั้ย ฝั่ญ อีต เจอะเพชรเข้าจริง ๆ น้าแง่มาม เมื่อก่อนเคยปลายน้าก้อยอีตนี่ละคะจำได้ว่าอีตตื่นตื่นมาก ประคองเพชรไว้ในมือ กลัวจะตก พอกำลังจะเดินออกจากถ้ำก็พอติดใจตื่น ฝั่ญยังงี้แหละคะ ฝั่ญ ลองเปิดตำราดูให้อีตหน่อยชิคะ
- กิตยวดี อ้อ ฝั่ญว่าได้เพชร แหม ฝั่ญนี่ เดียวพี่จะดูก่อน ต้องดู ๒ อย่าง ก็คือดูเรื่องลงเรือกับดูเรื่องเพชร แล้วเอามาผสมกัน อ้อ อยู่นี้เอง “ฝั่ญว่า พี่เรือข้ามแม่น้ำ หรือทะเลหรือมหาสมุทร และถึงฝั่งหรือถึงเกาะ จะคิดการสิ่งใด หรือทำการสิ่งใดก็จะสำเร็จสมปรารถนาทุกประการ”
- กรรณิการ์ สาธุ ขอให้สมกับคำทำนายนี้เถอะ แล้วเพชร ละคะ ฝั่ญ ช่วยเปิดดูที่คำว่าเพชรด้วยชิคะ
- กิตยวดี เดียว ๆ ดูอักษร พ. ชี เอ๊ะ ไม่มีคำว่าเพชรเลยนี่ เดียวดูอีกหน้าซิ อ้อเจอแล้วอีต—ดูที่คำว่า “มณี” ซึ่งแปลว่า เพชรชนิดหนึ่งเหมือนกัน ตามคำทำนายฝั่ญ บอกว่า “ฝั่ญว่าได้ดวงมณี จะมีบุญและได้รับความสุข หรือจะได้บุตรที่มีวาสนา” เอ พี่ชักสงสัยว่า อีตจะได้ลูกชายละที่นี้ เห็นบ่นอยากได้มานานแล้วไม่ใช่ไร
- กรรณิการ์ อู๊ จจริงว่ะฝั่ญ แหมถ้าได้จริง อีตจะดีใจมากที่สุด เอ อีตชักจะเชื่อคำทำนายฝั่ญนี้เสียแล้วซิ ดูพูดเข้าเค้าทีเดียว
- กิตยวดี เข้าเค้าว่ายังไง

กรรณิการ์

ก็เข้าเค้าตามแผนที่ออกกับคุณปู่ช่วยกันคิดนะซิคะ เรากำลังจะตั้งร้าน ไอศกรีมเล็กๆ กันละ พี่นุ้ย มีเพื่อนมาเข้าหุ้นด้วย ๒-๓ คน ถ้าความฝันเป็นจริงก็แปลว่า เรื่องที่เราคิดกันนี้คงมีหวังทำสำเร็จ ส่วนข้อที่ว่า ได้เพชร แปลว่า จะได้ลูกชายนะอีกก็สงสัยว่าจะจริง เพราะตอนนี้กำลังอยากทานอะไรแปลก ๆ เสียด้วยซิคะ ไม่เหมือนครั้งที่แพ้ท้องลูกสาวเมื่อสามปีมาแล้ว

กิตติวดี

แหม ถ้าจริง ก็สนใจทั้งพ่อและแม่สินะ เห็นบ่นอยากได้ลูกชายมานานแล้วนี่

.... เสียงแทรกดังขึ้น ๒-๓ ครั้ง

กิตติวดี

เอ๊ นั่นเสียงรถคุณองอาจนี่ ไข่แล้ว เชิญค่ะ คุณองอาจ แหมวันนี้มาพอดีครบทีมทีเดียว

กรรณิการ์

จริงสินะคะ ครบทีมคณะละครย่อยสมัครเล่นของเราพอดี สวัสดิ์ค่ะ คุณองอาจ

องอาจ

สวัสดิ์ค่ะ สำหรับทั้งสองคนเลยนะชะ

กิตติวดี

แหม กำลังคิดถึงอยู่พอดีทีเดียว วันนี้เป็นยังไงคะ คุณหน้าตาไม่ค่อยจะสบายเลย

องอาจ

ผมนอนไม่ค่อยหลับซะพี่นุ้ย เมื่อคืนฝันไม่ค่อยดี เลยนอนไม่หลับ

กรรณิการ์

อ้าว ฝันมาอีกคนหนึ่งแล้วละ พี่นุ้ย วันนี้ต้องเปิดตำราหลายหนจริง

กิตติ

ฝันว่ายังไงคะ ลองเล่าไปซิ พอดีพี่มีตำราทำนายฝัน จะได้ทายให้

องอาจ

ผมฝันว่า น้ำท่วมใหญ่ ชะ ท่วมมาถึงบ้านที่ผมอยู่อย่างไม่ทันรู้ตัว แหม น้ำมันมาเร็วเหลือเกินชะ ประเดี๋ยวเดียวเท่านั้น ผมก็ลงไปลอยคออยู่กลางน้ำมองไม่เห็นอะไรเลยชะ มีแต่น้ำอยู่รอบตัว ผมว่ายน้ำใหญ่เลย วายจนตกใจตื่น... พี่นุ้ยช่วยเปิดตำรา ทายให้ผมหน่อยซิชะ

กิตติวดี

ฝันเห็นน้ำ ก็ต้องเปิดอักษร น น้ำ อ้อ เจอแล้วน้ำท่วม ถ้าฝันว่าน้ำท่วม เมืองจะต้องจากที่อยู่ แต่ถ้าฝันว่าน้ำนองมา แปลว่า ผู้ใหญ่มีบรรดาศักดิ์จะหาเรื่องมาให้

องอาจ

ที่ผมฝันนะ ไม่ใช่ น้ำนองหรอกครับ ท่วมทีเดียวแหละท่วมเร็วเสียด้วย ผมเลยใจไม่ค่อยดี

- กิตติยวดี ตำราบอกว่า จะต้องจากที่ ก็ไม่ร้ายแรงอะไรนี่ละ เราก็ทำให้สอคล้องกับตำราเสียซีคะ เดินทางไปไหน ๆ เสียสักแห่งสองแห่ง ไปรดหัววันสุดสัปดาห์ก็ได้พักผ่อนเสียบ้าง จะได้สบายใจ
- องอาจ เออจริงซีนะชะ ถ้าพอหาทางทำให้สอคล้องกับความฝันได้ ก็น่าเหมือนกัน เอ ตำราทำนายฝันนี้น่าสนใจ ฝันได้มายังไงชะ
- กิตติยวดี ฝันได้จากงานศพคะ เขาพิมพ์แจกในงานศพท่านผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่พี่รู้จัก เห็นเขียนไว้ที่รองปกหน้าว่า “ตามต้นฉบับของท่านเจ้าคุณพรหมมุนี วัดราชประดิษฐ์” ะอ่านแล้วได้ความรู้ตีเหมือนกัน อ้อ คุณองอาจยังไม่ทราบใช่ไหมว่า อีตเขาฝันตี
- องอาจ ฝันว่ายังไงชะคุณอีต
- กรรณิการ์ แหม เลยต้องฉายซ้ำอีกแล้ว เล่าย่อ ๆ ก็แล้วกันนะคะ คืออีตฝันว่าลงเรือไปในทะเล แล้วไปขึ้นฝั่งที่เกาะแก้วพิสดาร ที่เกาะนั้นมีถ้ำ อีตก็เดินเข้าไปชมถ้ำ เลยพบเพชรเม็ดหนึ่งอยู่บนก้อนหิน อีตก็หยิบเพชรมาถือไว้พอติดใจตื่นคะ
- องอาจ แล้วพี่นุ้ยทายว่ายังไงล่ะชะ
- กิตติยวดี ก็ทายว่า ที่ว่าลงเรือไปขึ้นฝั่งก็หมายถึงกิจการที่คิดไว้จะสำเร็จ และที่ว่าได้เพชรในตำราก็คือจะได้ลูกชาย
- องอาจ โชคดีจัง ยินดีด้วยล่วงหน้าชะ คุณอีต
- กรรณิการ์ ขอบคุณคะ อ้อ พี่นุ้ยคะ อีตสนใจอยากทราบว่าฝันเห็นอะไรบ้าง ที่เป็นไปในทางดีอะไรบ้างที่เป็นไปในทางร้าย พี่นุ้ยลองอ่านจากตำราให้อีตฟังสัก ๓-๔ รายการได้ไหมคะ
- กิตติยวดี ได้ซีจะเดี๋ยวนะ พี่จะเลือกดูก่อน อ้าว ดูอักษร ก. เลย ขึ้นต้นว่าภษัตริย์เลยทีเดียวยุ ตำราบอกว่า ฝันว่าได้เห็นหรือได้เฝ้าภษัตริย์หรือพระราชินี จะมีลาภมีวาสนาแม้เชยใจจะได้ตี ถ้าฝันว่าพระราชินีเสด็จมาหา จะได้ลาภทรัพย์สินเงินทองมากมาย
- กรรณิการ์ แหมดีจังนะคะ อย่างนี้เรียกว่าฝันเป็นมงคล แล้วมีอะไรอีกล่ะคะ

กิตยวดี

อักษร ก. มีคำที่น่าสนใจอีกหลายคำเช่น แก้ว ผ่นว่าได้แก้วในอ่างน้ำหอม จะได้บุตรซึ่งเป็นพี่พี่ต่อไป ถ้าผ่นว่ากอบแก้วแหวนเงินทอง แปลว่า จะได้เงินทอง อ้าว คุณเองอาจอ่านเองบ้างก็ได้นี่ละ เลือกความผ่นที่น่าสนใจ ตามสบายเลยละ

องอาจ

ขอบคุณละ “กัลปพฤกษ์” คำที่น่าสนใจ เป็นชื่อต้นไม้ที่บันทาลให้เรา ได้อะไรสมปรารถนา เกี่ยวคู่ชี ทายว่ายังง “ผ่นว่าได้เห็นและชมไม้กัลปพฤกษ์ จะทำการสิ่งใดสำเร็จ สมความปรารถนาทุกประการ “กระต่าย” ผ่นว่าได้เห็นและจับกระต่ายจะชนะศัตรู จะได้คู่ครองและได้บิรารคราวนี้ อักษร ข. บ้าง “ของหวาน” ผ่นว่ากินของหวาน จะมีโรคเบียดเบียด ข้อนี คุณอีกต้องจำไว้ให้ตึ้นชะ เห็นชอบทานขนมหวานนัก

กรรณิการ์

ขอบคุณละที่บอก อีกขออ่านมั่งนะละ “ชนกา” “ผ่นว่าเห็น หรือได้ชนกา ผู้ใหญ่จะให้โทษ ให้แก่ผ่นที่ได้ดูบ้าน เออ ข้อนีก็แปลกดี กราวนี้ “ข้าวเปลือก” ผ่นว่าเห็นข้าวเปลือกเกลื่อนอยู่เต็มบ้าน หรือเต็มทุ่งนา ให้ระวังตัว จะเกิดความสุขแต่ถ้าผ่นว่าเห็นข้าวสารเต็มเรือน แปลว่า บุตรหลานจะมหาเออ พุดถึงความผ่นนี้ ก็น่าแปลกนะชะพี่นุ้ย ทำไมคนเราถึงผ่นได้นะชะ ตำราบอกไว้เหมือนกันละ เกี่ยวพี่จะอ่านให้ฟัง เขาวายังงี้ละ การที่คนเราผ่นนั้นเนื่องมาจากเหตุ ๔ ประการ คือ ข้อหนึ่ง ผ่นเนื่องจากธาตุในร่างกายไม่ดี เช่น กินอิมท้องเสีย หรือเจ็บป่วยแล้วผ่น ข้อสอง ผ่นเนื่องจากจิตใจผูกพันประหวัดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข้อสาม ผ่นเนื่องจากเทวดาปรารถนาจะสังสรรค์ให้ทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าและข้อที่สี่ ผ่นเนื่องจากอำนาจแห่งกุศล หรืออกุศลกรรมบันทาลให้เห็นเรื่องดีหรือร้าย ที่เรียกว่า บุรพนิมิต

องอาจ

ผมว่าเหตุข้อหนึ่งถูกหลักวิทยาศาสตร์ชะ เพราะถ้าร่างกายไม่ปกติ ก็อาจทำให้ผ่นไปได้เป็นเรื่องเป็นราว ส่วนข้ออื่นๆ ผมไม่แน่ใจ เพราะไม่มีอะไรเป็นข้อพิสูจน์

กรรณิการ์

อีกสนใจข้อที่สามที่ว่า เทวดาจะสังสรรค์ให้ทราบเหตุการณ์ล่วงหน้า ข้อนี้ถ้าดูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากผ่นแล้ว ก็อาจเป็นเครื่องยืนยันได้บ้างเหมือนกันนะละ อีกจำได้ว่า เมื่อครั้งเรียนวรรณคดีเรื่องตะเลงพ่ายก็มีเรื่องที่สมเด็จพระนเรศวรทรงพระสุบินนิมิตด้วย ดูเหมือนจะทรงพระสุบินนิมิต

- ที่ตำบลป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ในพระสุบินนั้นว่าพระองค์ได้เสด็จลุยน้ำ
ไปแล้วมีกุมภีร์ หรือจะเข้าใหญ่ตรงเข้ามาจะทำร้ายพระองค์ แต่พระองค์
ก็ทรงสังหารจะเข้าใหญ่นั้นได้สำเร็จ นี่ก็ต้องนับว่าเป็นความผ่นครั้งสำคัญ
ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยเชียวนะคะ เพราะต่อมาก็ปรากฏว่า สมเด็จพระ
นเรศวรทรงกระทำยุทธหัตถีกับสมเด็จพระมหาอุปราชแล้วพระองค์ก็เป็น
ฝ่ายมีชัยชนะ อีกว่าชีวิตคนไทยเรานี้มีความเชื่อเรื่องผ่นกันมานานแล้วนะคะ
กิตติยวดี แหม่อคิดช่างจำได้แม่นจังจริง พี่เองก็เห็นด้วยที่ว่าชีวิตคนไทยเรานี้มีความเชื่อ
เรื่องผ่นกันโดยทั่วไป นอกจากนั้นเขายังมีการเก็บสถิติเกี่ยวกับเวลาที่ผ่น
กันไว้ด้วยนะ ว่าผ่นเวลาไหนยังเชื่อไม่ค่อยได้ ผ่นเวลาไหนจึงจะเชื่อได้
องอาจ เอ๊ะ เรื่องเวลาที่น่าสนใจนะฮะ ไหนพี่นุ้ยลองขยายให้เราฟังหน่อยซีฮะ
กิตติยวดี พี่ก็ต้องอ้างตำราอีกนะแหละ ตำราเขาว่า ถ้าผ่นในเวลากลางวันและกลางคืน
ระหว่างหนึ่งทุ่มถึงสี่ทุ่ม ซึ่งเขาเรียกว่าปฐมยามตอนหนึ่ง กับระหว่างเวลา
ห้าทุ่มถึงตีสอง ซึ่งเขาเรียกว่า มัชฌิมยามอีกตอนหนึ่ง ความผ่นในระยะนี้
มักไม่ใคร่แน่นอน เพราะอาหารที่บริโภคเข้าไปยังย่อยไม่หมด ร่างกายยัง
ไม่เป็นปกติ
องอาจ ข้อนี้ก็ถูกหลักวิทยาศาสตร์อีก อย่างนี้ผมว่ามีเหตุผลซีฮะ แล้วเมื่อไร
ความผ่นถึงจะแน่นอนล่ะฮะ
กิตติยวดี ถ้าผ่นในปัจฉิมยาม คือ ระหว่างตีสาม ถึงย่ำรุ่ง ตอนนั้นเป็นระยะเวลา
ที่ร่างกายกำลังสบาย จิตใจเป็นปกติแล้ว ความผ่นนั้นมักจะเป็นความจริง
คือผ่นดีก็คงได้ดี ผ่นร้ายก็คงได้ร้าย ตามที่ผ่น
กรรณิการ์ แหม่ คุญเรื่องผ่นกันเสียเพลินทีเดียว นึกได้ว่า นึกพ่อลูกไว้ว่าจะไปซื้อของ
กัน อึดเห็นจะต้องขอลาพี่นุ้ยก่อนนะคะ ขอบคุณพี่นุ้ยมากะที่ช่วยทำนาย
ผ่นให้อึด วันหลังถ้าผ่นอีก อึดจะมาขอให้พี่นุ้ยทำนายอีกนะคะ
กิตติยวดี เชิญเลยจะพียินดีเสมอ
องอาจ ผมก็ขอลาพี่นุ้ยไปก่อนครับ พี่นุ้ยแก้ผ่นให้แล้วก็ค่อยสบายใจหน่อยสวัสดิ์ซีฮะ
กิตติยวดี หวังว่าคราวหน้าคงมีผ่นดีมาให้พี่ทำนายนะคะ สวัสดิ์ค่ะ

เพลงความเป็นไทย

จบรายการ

จักร ๆ วงศ์ ๆ

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๔
ของสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง “จักร ๆ วงศ์ ๆ”

วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

สุวรรณดี อุดมผล

ผู้ร่วมรายการ

สุวรรณดี อุดมผล

ประคอง เจริญจิตรกรรม

ผู้จัดเพลงและ

ศุภจิตต์ คุริยประณีต

ขับร้องประกอบ

ผู้เขียนบท

สุวรรณดี อุดมผล

ประคอง เจริญจิตรกรรม

จักร ๆ วงศ์ ๆ

(เสียงละครชาตรีเปิดทั้งแล้วค่อย ๆ ดังค่อยลง) ๒ นาที

- ประกอบ พี่หมู มาทำอะไรอยู่แถวนี้คะ
- สุวรรณณี นิดเองนะหรือ ทักเสียตกใจ พี่แอบมาดูละครชาตรีนะ
- ประกอบ (หัวเราะ) อะไรนะคะ พี่หมูนะหรือมาดูละครชาตรี (หัวเราะ)
- สุวรรณณี ทำไม มีอะไรแปลกประหลาดรี
- ประกอบ (หัวเราะ) โอ้ ทำไมจะไม่แปลก ใครจะนึกว่าคนที่เรียนจบจากเมืองนอก
เมืองนามาอย่างพี่จะมาเที่ยวเดินท่อม ๆ อยู่แถวโรงละครชาตรีนี้
- สุวรรณณี พี่ไม่เห็นละครชาตรีจะเสียหายอย่างไรจนคนอย่างพี่จะดูไม่ได้ พี่กลับว่า
ดูแล้วสนุกก็ออก ยิ่งดูยิ่งติดใจ นี่เพราะร้อนแล้วก็เมื่อยขาละลุกออกมา
เดินยืดเส้นยืดสายเสียหน่อย เคียวก็ว่าจะกลับเข้าไปดูใหม่ นิดลองเข้าไป
ดูด้วยกันไหมละ
- ประกอบ ไม่หอรอกะ ขอขอบคุณ ละครชาตรีจะมีอะไรกันนอกจากเล่นเรื่องจักร ๆ
วงศ์ ๆ พี่เรียนเมืองนอกเมืองนามายังว่าเรื่องเหลวไหลพรรณกันั้นสนุกอีกหรือ
- สุวรรณณี อะไรเหลวไหล เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ นอกจากจะสนุกแล้วยังมีสาระ
น่าศึกษาไม่น้อยเลยทีเดียวนะ นี่พี่เองก็กำลังค้นคว้าอยู่ถึงไต่ย่องมาดูละคร
แถวนี้บ่อย ๆ ใสละ ว่าแต่นิดเออะ พูดว่าจักร ๆ วงศ์ ๆ นะรู้หรือเปล่า
ว่ามันเป็นเรื่องแบบไหน
- ประกอบ เอ ชักจะไม่แน่ใจแล้วซิว่าเป็นเรื่องแบบไหน ไหนคุณต๋อก—เตอร์พอมีเวลา
จะอธิบายให้ฟังได้ไหมคะ
- สุวรรณณี ได้ซิ แต่ขอทีเออะ เรียกพี่เฉย ๆ ตีกว่า เพราะถ้าเรียกยานกางนักร
มันจะไม่แปลว่าคน
- ประกอบ ว่าแต่นิดจะไม่มากวนความสำราญของพี่หรือคะนี่
- สุวรรณณี ไม่เป็นไรดอก พี่มาอยู่บ่อย ๆ เรื่องคุณนะเมื่อไรก็ได้ แต่โอกาสที่จะแสดง-
ภูมินี้ขึ้นน้อย วันนี้โชคดียี่สิบคิดผ่านมา ว่าแต่นิดเออะจะรีบไปไหนหรือเปล่า

ประกอบ

ไม่รีบหรรยกะ

สุวรรณี

งั้นเราไปนั่งไต่ต้นไม้เป็นไฉน ค่อยร่มและเงียบหน่อย ตรงนี้เอะอะ เหลือเกิน

(เสียงเพลงค่อย ๆ จางลงจนเงียบหายไป)

สุวรรณี

เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ส่วนมากตัวละครสำคัญของเรื่องมักจะเป็นกษัตริย์ ตัวละครเอกในเรื่องเหล่านี้มักมีอาวุธวิเศษหรือของคู่บุญบารมีติดตัวมาด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลพิเศษเหนือบุคคลอื่นมาตั้งแต่กำเนิด ที่ไม่เป็นกษัตริย์ก็มีบ้างแต่ต้องมีความสามารถมากหรือไม่ก็ต้องมีอะไรพิเศษกว่าคนอื่น เช่น ไกรทอง นิดรู้จักไหม

ประกอบ

รู้จักกะ ไกรทองนี่มีมนต์เรียกจระเข้ และสามารถกระโดดน้ำลงไปในถ้ำจระเข้ได้ใช่ไหมคะ

สุวรรณี

ใช่ นิดก็รู้จักเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ พอใช้

ประกอบ

ก็พอจะรู้บ้าง เพราะคุณยายชอบเล่าให้นิดฟังบ่อย ๆ ตอนนิดเด็ก ๆ นิดก็ฟังไปยั้งนั้นแหละ สนุก ๆ ไม่เห็นว่ามีสาระอะไร

สุวรรณี

ลองฟังต่อไปซิคะ เพื่อนิดจะเห็นคุณค่าขึ้นมาบ้าง

ประกอบ

นั่นซิคะ ฟังลองเล่าลักษณะของตัวเอกฝ่ายหญิงต่อซิคะ

สุวรรณี

ตัวละครสำคัญฝ่ายหญิงส่วนใหญ่ก็จะเป็นธิดากษัตริย์หรือผู้อยู่ในตระกูลสูง หรือ ไม่ก็จะเป็นผู้มีกำเนิดแปลก ๆ เช่น เกิดในดอกบัวบ้างเกิดในปล้องไม้ไผ่บ้าง อย่างนางยอพระกลิน นิดเคยได้ยินบ้างไหม

ประกอบ

เคยกะ นางยอพระกลินที่โดนซื้อหากินแมวใช่ไหมคะ แต่ทำไมตัวเอกของเรื่องถึงต้องเป็นอย่างนั้นล่ะคะ

สุวรรณี

พี่ว่าคงจะเป็นเพราะสมัยก่อนสังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องนับถือกษัตริย์มาก ในฐานะผู้นำทางการปกครอง ฉะนั้นเมื่อจะเล่าเรื่องอะไรที่แสดงถึงความสามารถของคน ก็มักจะนึกถึงกษัตริย์ก่อนคนอื่น นอกจากนั้นอาจจะเป็นเพราะเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ บางเรื่องเราได้เค้ามาจากชาดก ชาดกเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย ซึ่งมีแคว้นเล็กแคว้นน้อยและมีเจ้าผู้ครองนคร หรือแคว้น พอมาเป็นเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ก็เลยมีตัวเอกเป็นกษัตริย์

- ประกอบ นั่นก็แสดงว่าเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของอินเดียและ
สังคมไทยที่มีต่อวรรณกรรมไซ้ใหม่คะ
- สุวรรณี ใช่แล้ว นิตชกจะเห็นค่าขึ้นมานิดหน่อยแล้วไซ้ใหม่ละ
- ประกอบ ยังคะ อย่าเพิ่งสรุป นิตยังไม่เข้าใจเลยคะว่าทำไมเขาถึงเรียกเรื่องอย่างนี้
ว่าเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ
- สุวรรณี เท่าที่พี่ค้นมายังไม่มีผู้เขียนไว้ แต่พี่คิดว่าเหตุหนึ่งที่เรียกว่าเรื่องจักร ๆ
วงศ์ ๆ ก็เพราะว่าตัวเอกของเรื่องเป็นกษัตริย์ซึ่งเราถือว่าเป็นสมมติเทพ
โดยเฉพาะเราได้รับอิทธิพลจากพราหมณ์ เราจึงถือว่ากษัตริย์นั้นเปรียบคึง
นารายณ์อวตาร นิตเคยสังเกตใหม่ว่าพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์มี
พระนามขึ้นต้นด้วย รามา เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (อู่ทอง) หรือไม่ก็
เรียกตรงๆ เช่น สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ก้วยเหตุนี้ คำว่าจักร ๆ
วงศ์ ๆ ก็อาจหมายถึง วงศ์ของพระผู้ทรงจักร คือ พระนารายณ์ หรือ
พระจักรีนั่นเอง
- ประกอบ ชักน่าสนใจ ไหนพี่ลองอธิบายต่ออีกสักนิดเถอะคะว่า นอกจากจะสังเกตที่
ตัวละครสำคัญเป็นกษัตริย์แล้ว ยังมีข้อสังเกตอะไรอีกที่จะให้รู้ว่าเป็นเรื่อง
จักร ๆ วงศ์ ๆ
- สุวรรณี ข้อสังเกตก็คือแนวคิดหรือแก่นของเรื่อง ตัวละครสำคัญจะต้องพลัดพราก
จากบ้านเมืองเดินทางผจญภัย จนพบนางผู้เป็นเนื้อคู่ แล้วก็จะมีการรบ
แย่งชิงนางจนได้ชัยชนะในที่สุดก็จะกลับคืนมายังบ้านเมืองเดิมครอบครอง
อยู่กับนางผู้เป็นเนื้อคู่อย่างมีความสุขการผจญภัยนี้นับเป็นแก่นสำคัญของ
เรื่องที่จะให้ตัวละครเอกฝ่ายชายแสดงความสามารถ
- ประกอบ ว่า ถ้าทุกเรื่องมีแนวเดียวกัน คนดู คนฟัง คนอ่าน จะไปสนุกอะไร เพราะ
รู้เรื่องเสียก่อนแล้ว
- สุวรรณี นิตยังไม่รู้อะไร ถึงทุกเรื่องจะมีแนวเดียวกันแต่รายละเอียดปลีกย่อยก็
แตกต่างกันออกไป คนถึงได้ติดใจ นิตไม่เคยแปลกใจบ้างรึว่าคุณยายหรือ
คุณย่าถึงจำเรื่องพวกนี้ได้ดี
- ประกอบ ก็เคยแปลกใจเหมือนกัน ไหนพี่ช่วยไขข้อข้องใจให้หน่อยซิคะ

สุวรรณณี

ในเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ทุกเรื่องมีครบทุกรสเขียว ไม่ว่าจะเป็นรัก โศก โกรธ
แค้น รบพุ่ง เพราะเวลาที่ตัวเอกผจญภัยจะต้องสู้รบหลายครั้ง หรือใน
ตอนจะได้นาง กว่าจะได้ก็แสนจะยากลำบาก จนบางครั้งเหวตาท้อง
มาช่วยอุ้มสมอย่าง พระอนิรุทธ์กับนางอุษา บางครั้งก็ต้องใช้พี่เลี้ยง
บ้าง นกบ้าง เป็นแม่สื่อ เมื่อถึงตอนพลัดพรากก็จะมีบทพร่ำว่าพันจนคนดู
หรือคนฟังแทบน้ำตาตกไปตาม ๆ กัน อยากฟังไหมละ อัดเทปไว้ ตอนนี้เป็น
บทพร่ำพันของระเด่นมนตรีถึงนางจินตหราในเรื่องอิเหนา

(ทำนองลมพัดชายเขา)

เวลาตึกเดือนทศนกร้อง	ระวังไพรไก่อ้องกระชั้นชั้น
เสียงคุเหว่าเจ้าเรียกหากัน	พระฟังหวนว่าเสียงทรมาวัย
พระลุกขึ้นเหลือบแลชะเง้อหา	เจ้าตามมาเรียกพี่หรือไฉน
ลมหวลอลวลกลิ่นสุมาลัย	หอมเหมือนกลิ่นสไบบังอร

ประกอบ

บทสนุก ๆ มีไหมคะ

สุวรรณณี

มีซิ ตอนนี้เป็นตอนนางแมวเย้ยขุม ในเรื่องไชยเชษฐ์ ลองฟังนะ

กรันถึงแถวทมิฬริมประตู	แกลังหุดอยู่ดูคนทั้งซ้ายขวา
พอแลสบพบพัคตร์พระราชา	นางวิฬาร์หัวร้องงอน
แล้วทำเสียงแห้งแหบแสบคอ	พูดพ้อเปรียบเปรยเย้ยหยัน
นี่หรือภูมินทร์ปิ่นหมันต์	โอ้ยไม่ทันเห็นเลยประหลาดนัก
แต่แรกคิดว่าใครหาไหนหนอ	เออมีรู้หม่อมพ่อเจ้าท่อนสัก
ข้าแปลกหน้าไปไม่ได้ทัก	ยังมีตมด้นวันักมาทำไม
อันผู้หญิงสิงหลคนแสนร้าย	มาติดตามความอายไปเสียไหน
หรือเอาอายุขายฝากไว้กับใคร	จึงอุตสาห์มาได้จะไกรรู้

สุวรรณณี

เป็นไงคะ เผื่อรอนถึงใจไหม

ประกอบ

มันสนุกและเข้าถึงใจคนอย่างนี้เอง คนสมัยก่อนถึงชอบเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ
จนว่าปากเปล่ากันได้ยาว ๆ อย่างคุณยายของนิติก็เหมือนกัน

สุวรรณี

คะ เรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ไม่มีปรัชญาลึกซึ้งต้องขบคิดมากมีแต่คติชีวิต
ง่าย ๆ แฝงอยู่ กลอนก็ง่าย ๆ จำง่าย เนื้อหาที่สนุก ถ้อยคำที่พื้น ๆ
ธรรมดา ถึงได้จูงใจให้คนสมัยก่อนแทบทุกระดับชอบเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ

ประคอง

แล้วเรื่องพวกนี้ใครเป็นคนแต่งเล่าคะ

สุวรรณี

ส่วนมากเราไม่รู้ว่าใครแต่ง เพราะเป็นเรื่องเก่า ๆ จากนิทานพื้นบ้านที่
เล่าสืบทอดกันต่อมา หรือไม่ก็เอามาจากชาดก แต่ที่ใหม่ ๆ เราก็คงจะ
ทราบว่าเป็นใครแต่ง เช่น เรื่องพระอภัยมณีนั้น สุนทรภู่เป็นผู้แต่งขึ้น

ประคอง

เท่าที่เล่ามานี้ดิฉันก็ค่อยเข้าใจเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ มากขึ้น แต่ก็ยังไม่เห็นว่า
เรื่องประเภทนี้จะมีคุณค่าอย่างไร

สุวรรณี

เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เป็นนิทานพื้นบ้านเสียส่วนใหญ่ ฉะนั้นเรื่องประเภทนี้
จึงเป็นแหล่งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมสมัยก่อนที่นำศึกษาได้เป็น
อย่างดี เช่น เราได้รู้ว่า สังคมไทยสมัยก่อนนั้นถือเรื่องความบริสุทธิ์
ของหญิงเป็นใหญ่ และหญิงนั้นเมื่อเป็นภรรยาของใครก็ต้องจงรักภักดี
ต่อสามี เช่น เรื่องพิกุลทอง นางอภิเชษฐกับเจ้าสุวรรณบัณฑูลซึ่งไม่ใช่
คู่ครองที่แท้จริง เทวดาก็ตั้งใจให้เจ้าสุวรรณบัณฑูลวงเหงามหาจนไม่คิด
จะสมัครสังวาสกับนาง หรืออย่างเช่นเรื่องกาวิ นางจันทร์สุดาตามเสด็จของ
กาวิเมื่อถูกทำร้ายจนสาหัสถูกตัวไปก็อธิษฐานให้ตัวนางร้อนจนทำร้ายนุราช
ไม่สามารถจับต้องได้นอกจากนี้ยังแสดงคติทางศาสนาเรื่องกรรม ว่า ทำดี
ย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว เพราะเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ แทบทุกเรื่องในตอนจบ
ตัวละครฝ่ายดีจะได้รับรางวัล ส่วนตัวละครฝ่ายร้ายก็จะถูกลงโทษต่าง ๆ
ให้ได้รับความอับอาย นอกจากนี้บางเรื่องก็มีการลุ่มหลงในความบริสุทธิ์
การลุ่มหลงนั้นก็สะท้อนภาพประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกฎหมายและการปกครอง
แล้วที่ใครตะโกนปาว ๆ ว่า สังคมไทยสมัยก่อนนั้นผู้ใหญ่นิยมใช้วิธีการ
กล่อมถุงชนในเรื่องการเลิอกคู่ครอง ถ้าเราศึกษาเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ให้ดีแล้ว
จะเห็นว่าสังคมไทยก็ยังคงเดิมให้อิสระแก่หญิงที่จะเลือกคู่ครองเองไม่น้อย
ทีเดียว เช่น เรื่องสังข์ทอง นางรณาสีเสียงพวงมาลัยให้เจ้าเงาะ ถึงพ่อแม่
จะไม่ชอบแต่ก็ต้องยอมยกให้ และเรื่องในตอนนี้นั้นยังมีคติสำหรับผู้หญิงว่า

การจะเลือกใครมาเป็นคู่ครอง ต้องศึกษาเขาให้รู้ซึ่งถึงข้างในไม่ควรดูแต่เฉพาะรูปร่างนอกเหมือนคังนางรจนาเห็นรูปทองช้างในของเจ้าเงาะเห็นไหมคะ เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ นั้นนอกจากจะสะท้อนภาพความเป็นอยู่ สภาพสังคมไทย การปกครอง กฎหมาย เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แล้ว ยังแฝงคติทั้งทางโลกทางธรรมอีกด้วย

ประกอบ

ก็พอจะเห็นคุณค่าขึ้นมาบ้าง แต่ที่พี่พูดมาทั้งหมดก็มีแต่ส่วนดีนี้ไม่เห็นพูดถึงส่วนเสียบ้าง

สุวรรณดี

อะไรละที่นึกเห็นว่าเป็นส่วนที่ไม่ดี

ประกอบ

ก็เรื่องตัวละครสำคัญฝ่ายชายมักมีภรรยาหลายคนนะซี พี่รู้ไหมมันเป็นผลเสียหายมากทีเดียวที่ทำให้ผู้ชายสมัยนี้นิยมมีภรรยาหลายคนตามไปด้วย นับเป็นการสร้างค่านิยมที่ผิด ๆ ให้กับสังคม

สุวรรณดี

ในเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ตัวละครสำคัญฝ่ายชายมักมีภรรยาหลายคนนั้นมันสะท้อนสภาพสมัยก่อนอย่างหนึ่งว่า เมื่อก่อนกำลังคนเป็นสิ่งสำคัญของประเทศ สมัยนั้นพลเมืองไทยยังมีน้อย จะเห็นได้จากเราไปทำศึกชนะใครก็จะกวาดต้อนเอาผู้คนของเขาเข้ามาด้วย เพื่อมาเป็นกำลังของตน ฉะนั้นการที่ตัวละครฝ่ายชายมีภรรยาหลายคนก็อาจจะเป็นวิธีหนึ่งที่มุ่งจะให้คนไทยสมัยนั้นมีลูกมาก ๆ ซึ่งจะทำให้ประเทศมีกำลังพลมากและเข้มแข็ง แต่พวกเราสมัยนี้นั้นอยู่ในสมัยยุควางแผนครอบครัวแล้วจะไปโทษว่าเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ของเก่ามาสร้างค่านิยมผิด ๆ ได้อย่างไร เพราะของยุคไหนเขาก็แต่งไว้สำหรับยุคนั้น นี่มันคนละยุคคนละสิ่งแวดล้อม คนในสังคมก็ควรจะเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมนั้นด้วย ฉะนั้นคนจะดีหรือเลวมันก็มาจากสันดานของเขาเอง ไม่ใช่อิทธิพลจากเรื่องโบราณที่เจ้าตัวก็ยังไม่ค่อยรู้เรื่อง

ประกอบ

ฟังพี่พูดแล้วเข้าที่ดี คนบางคนมักจะมองของโบราณด้วยสายตาคนปัจจุบัน ฉะนั้นน่าจะเป็นแง่คิดว่าการจะวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีโบราณ ควรจะคำนึงถึงสภาพสังคมในสมัยนั้นด้วย

สุวรรณดี

ใช่ค่ะ

- ประกอบ เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ นี่เล่นเฉพาะละครชาตรีเท่านั้นหรือคะ
- สุวรรณี ไม่ใช่คะ อาจจะใช้อ่านสนุก ๆ ก็ได้ พวกหนังสือวัดเกาะนี่ละ “เล่ม
สะสลึงฟังรู้ท่านผู้ซื้อ ชื่อหนังสือวัดเกาะเพราะหนักหนา.....” นิด
เคยได้ยืมไหม
- ประกอบ ค่ะ เคยได้ยืม แล้วอย่างอื่นล่ะคะ
- สุวรรณี อาจจะไขว่คว้า หรืออาจจะเล่นเป็นละครบ้าง ลิเกบ้าง หุ่นกระบอกก็มี
การละเล่นพวกนี้เป็นการละเล่นพื้น ๆ ที่คนนิยมดูกัน ฉะนั้น นิดจะเห็นว่า
เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เป็นเรื่องที่คนสมัยก่อนชอบและจำบางตอนกันขึ้นใจ
โดยไม่ต้องท่อง
- ประกอบ ค่ะ คุณยายนิดก็เหมือนกันท่องได้ยาว ๆ จนนึกอึดจรรยาใจ เอ เราคุยกัน
มานานแล้ว ไปดูละครกันหน่อยดีไหมคะ
- สุวรรณี ไปซิ แต่ก่อนไปขอต้มน้ำสั๊กแก้วหนึ่งก่อน วันนี้อัตถาธิบายเสียจน
คอแห้งทีเดียว
- ประกอบ เชิญตามสบายเลยคุณวิทยากรเอก นิดเองก็ฟังเสียจนเหงื่อออกแห้งเลย
(เสียงเพลงค่อย ๆ ดังขึ้น)
- ประกอบ เขาเล่นเรื่องอะไรนะ
- สุวรรณี เล่นเรื่องสังข์ทอง ลองฟังดูซิคะ
(เสียงเพลง)
- ประกอบ ที่จริงของไทยเราก็มีอะไรดีเหมือนกันนะ แต่เราไม่ค่อยเห็นคุณค่า เห็นเป็น
ของโบราณบ้าง เซยบ้าง นิดเองยังจำเลยที่เห็นตึกเตอร์มาดูละครชาตรี
- สุวรรณี นั่นซิคะ ความนิยมของตะวันตกทำให้เรามองข้ามหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็น
ของไทย ๆ ของเราไปอย่างน่าเสียดาย ถ้าเราให้เวลากับของไทย ๆ
ของเราบ้าง เราจะเห็นว่าของเก่าของเราก็มีอะไรดี ๆ แฝงอยู่มากมาย เรา
น่าจะภูมิใจนะคะ
- ประกอบ ค่ะ พอรู้คุณค่าแล้ว นิดเองก็ซึ้งสนใจ และต่อไปนี่คงจะไม่อายอีกแล้วที่จะ
แสดงว่าสนใจของเหล่านี้ เพราะใครถามอะไรเราก็อธิบายได้

สุวรรณี

แหม พี่ตั้งใจจริงที่นึกถืออย่างนี้

ประคอง

พบพี่วันนี้ได้ประโยชน์เหลือเกิน ชอบคุณมากนะกะ นิดถ้าจะต้องไป
เสียทีวันหลังอาจจะรบกวนพี่อีก ถ้ามีอะไรข้องใจ

สุวรรณี

เชิญค่ะ พี่ว่าจะคุยต่ออีกหน่อย แล้วก็จะกลับค่ะ
(เสียงเพลงกังซันจนจบ)

เพลงความเป็นไทย

จบรายการ

ปฐนียสถาน

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๕
ของสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง “ปฐมนิยสถาน”

วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

พิธีกร

กิตติวดี บุญเชื้อ

ผู้ร่วมรายการ

กิตติวดี บุญเชื้อ

กรรณิการ์ สัจกุล

ยุพา วัฒนนิพันธ์ (ปิ่น)

องอาจ บุญญรักษ์

ผู้เขียนบท

กิตติวดี บุญเชื้อ

กรรณิการ์ สัจกุล

ปูชนียสถาน

กิตติยวดี

สวัสดิ์ค่ะ ท่านผู้ฟังที่เคารพ

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๗ นี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับปูชนียสถาน, สำหรับครั้งนี้เราจะขอนำท่านไปชมวัดสำคัญของชาติ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพมหานครมากนัก สะดวกในการเดินทาง และไม่เสียเวลามากนัก อาจไปกลับได้ภายในวันเดียว เชิญติดตามเราไปซิคะ แล้วท่านจะได้ทราบว่า เป็นวัดอะไร

— เพลงก้านประกอบรายการ —

ปิ่น (ยุพา)

คุณแม่คะ เสาร์นี้ คุณแม่บอกปิ่นว่าจะพาไปวัดโงะ ไปวัดไหนคะ วัดพระแก้วหรือเปล่า

กิตติยวดี

(หัวเราะ) วัดพระแก้วไปบ่อยๆ แล้วนี่ลูก จนแม่ว่า ปิ่นจ้ารามเกียรติ์ได้เกือบจะทั้งเรื่องมั้ง ปิ่นลองออกความเห็นบ้างซิว่า อยากไปวัดไหน

ปิ่น

ปิ่นอยากไปไกลๆ จัง คุณพ่อก็ไม่อยู่เสียด้วย จะได้พาปิ่นไปเที่ยวได้ แล้วแม่ละคะอยากพาปิ่นไปไหน

กิตติยวดี

เมื่ออยากพาปิ่นไปเที่ยวตามวัดวาอารามต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพราะแม่คิดว่า เด็กรุ่นหลัง ๆ นี้ไม่ค่อยรู้จักเข้าวัดเข้าวา กันเท่าไรหรอกตอนแม่เป็นเด็กนะ แม่ต้องตามคุณยายไปวัดทุกวันพระเลย สมัยก่อนโรงเรียนเขาหยุดวันพระจ๊ะ แม่ก็มีโอกาสเข้าวัดตั้งแต่เล็ก ๆ เข้าไปอยู่ในวัดแล้วมันสงบแล้วก็เย็นสบาย ยิ่งนั่งในโบสถ์นะลูก แปลกที่สุดไม่ร้อนเลย

ปิ่น

สมัยนี้ปิ่นก็ได้ตามแม่ไปวัดโงะ แต่ไม่ได้ไปฟังเทศน์เท่าไร เพียงแต่ไปเที่ยวปิ่นก็ชอบค่ะแม่ แต่ละวัดก็มีอะไรน่าดู น่าสนใจทั้งนั้น แม่พาปิ่นไปวัดอีกก็ได้คะ ออกนอกกรุงเทพ ๆ ชักนึกก็ยังมีคินะคะ

กิตติยวดี

ก็ดีเหมือนกันนะลูก แต่เราคงค้างไม่ได้ (เสียงแทรก) เอ เสียงรถใครมานะลูกไปดูซิ น้ำอืดหรือเปล่า ถ้าใช้ก็คินะซิจะได้ปรึกษาเขาดู น้ำอืดเขาเจ้าความคิดดีด้วย

(เสียงรถแล่นเข้ามา)

อ๋อ น้ำอืดจริง ๆ ค่ะคุณแม่ ไชโย ถامنน้ำอืดดีกว่าว่าจะไปไหนดี

กรรณิการ์

กิตยวดี

สวัสดิ์ค่ะ พี่นุ้ย สวัสดิ์จะป็น คุยอะไรกันอยู่นะ

กำลังปรึกษากันอยู่พอดีว่าจะพาไปเที่ยวไหนดี ไปใกล้ๆ ให้สนุก
ด้วย และได้ความรู้ด้วย อีตว่าไปไหน พี่ก็ไปใกล้ๆ ไม่ได้เสียด้วย
คุณบรรเจิดก็ไม่อยู่ อีต ไปด้วยกันไหมละ

กรรณิการ์

ปิ่น

ไปซิคะ วันนีว่างทั้งวัน แต่ว่า แต่จะไปไหนกันดีละ อ้อ
นี่ก็ออกแล้วไปนครปฐมดีไหมคะ คุณเองอาจอยู่ที่นั่นพอดี เราไปหาแกดีกว่า
ไชโย ดีใจจัง ไปหาอาจารย์องอาจก็ดี ปิ่นจะได้ฟังนิทานสนุกๆ
อีก รีบไปกันเถอะค่ะ คุณแม่

—เพลงคันรายการ—

ปิ่น

รถวิ่งฉิวฉิว แซมสบายจังเลย นะคะ ออกมานอกเมืองอย่างนี้
เกือบถึงนครปฐมหรือยังคะ คุณแม่ ปิ่นอยากให้ได้เร็ว ๆ จัง

กิตยวดี

แฮม นี่เพิ่งถึงผ่านบางแกมานิดเดียว ปิ่นเห็นเสาไฟสูง ๆ
โน่นไหมจ๊ะ นั่นไงละ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๓

ปิ่น

อ้อ นั่นหรือคะ อยู่ที่นี่เอง ยิ่งนั้นเราก็จะถึงหนองแขม
แล้วซิคะ ปิ่นจำได้ว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ อยู่หนองแขม

กรรณิการ์

ใช่แล้วปิ่น จากหนองแขม ประเดี๋ยวเดียวเราก็จะถึงนครชัยศรี
มีส่วนสามพราน แล้วก็มีส้มโอหวาน ๆ ไรละ ปิ่นชอบไหม

ปิ่น

ชอบซิคะ ปิ่นชอบทานส้มโอมาก ชอบกันทั้งบ้านเลยคะ อ้อ
นครชัยศรีนี่เองที่เขาว่าส้มโอหวาน ข้าวสารขาว สุกสาวสวย เขามีกล้วย
ไหมคะ ถ้ามีจะได้ต่อเสียวกล้วยอร่อย

กรรณิการ์

(หัวเราะ) แฮม เจ้าปิ่นนี่ก็เจ้าบทเจ้ากลอน เหมือนกันนะนี่
จวนถึงนครปฐมแล้วเร็วดีไหมละ

ปิ่น

จริงด้วยซิคะ ชั่วโมงกว่า ๆ เท่านั้นเอง ปิ่นจับเวลาดู

—เพลงคันรายการ—

องอาจ

สวัสดิ์ครับ พี่นุ้ย พี่อิต น้องปิ่น แฮม ดีใจจริงๆ ที่มาเยี่ยมถึงนี้
ดีแล้วจะได้ต้อนรับขับสู้ จะพาไปเที่ยวให้เต็มที่เลย นั้งพักให้หายเหนื่อย
ก่อนนะครับแล้วค่อยไปเที่ยวกัน หนูปิ่น อยากไปเที่ยวไหนก่อนเพื่อน

“ครั้นถึงวัดพระประธมบรรพต
 สูงทลายอยู่สันโคกบนโขดหิน
 แลทมิฬที่นุ่งเป็นเชิงเทิน
 เป็นโขดเนินสูงเสริมเขาเพิ่มพูน
 ประกอบก่อยอดมุนีข่มมุน
 ปฐิบุกบรรจบถึงนภศูล
 เป็นพีคแผ่นแน่นสนิททั้งอิฐปูน
 จนเพิ่มพูนพิสดารอยู่นานครั้น”

พอแก่ก่อนนั้นจะ เทียวจะหลับกันหมด อาจารย์องค์เล่าต่อเถอะกะ

องอาจ

แหม กำลังฟังเพลินจบเสียได้ ฟังต่อเนะครับ เมื่อครั้งสมัย
 รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เวลานั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ยังทรงผนวชเป็นพระภิกษุอยู่ ได้เสด็จจุดธูปมาประทับแรมอยู่
 ที่บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์นี้ ทรงพิจารณาเห็นว่า องค์พระเจดีย์เป็น
 มหาเจดีย์ที่ใหญ่ยิ่งกว่าพระเจดีย์ทุก ๆ แห่งในพระราชอาณาจักร จะหา
 พระเจดีย์แห่งใดใหญ่เท่ามิได้ และทรงพิจารณาเห็นว่า เป็นพระเจดีย์ที่เก่า
 สร้างมานานกว่าพระเจดีย์ทั้งปวง จึงทรงพระราชทานนามว่าพระปฐมเจดีย์
 แทนคำว่าพระประธม เจดีย์ ที่เคยเรียกกันมาแต่โบราณกาล วัดอันเป็น
 ที่ตั้งของพระมหาเจดีย์นี้ จึงมีชื่อว่า วัดพระปฐมเจดีย์ แต่นั้นมา

ปิ่น

คุณแม่แห่งนคูชิกะ ปิ่นแห่งนี้เสียคอตังแล้วยังมองไม่เห็น
 ยอดเลย

กิตยวดี

ปิ่นต้องถอยมาห่าง ๆ ชิดๆ ถอยมาเยอะ ๆ ถอยมายืนตรงแม่นี้
 แล้วปิ่นก็จะได้เห็นยอดเจดีย์ เอ้า! ดูเสีย เมื่อยกหรือยัง

กรรณิการ์

เคยอ่านมาว่า เจดีย์นี้ เป็นทรงระฆังคว่ำ มีพุทธบัลลังก์ เป็น
 ฐานสี่เหลี่ยมซ้อนระฆัง มียอด นภศูล และมหามงกุฏ สวมไว้อีกที ปิ่น
 ลองดูชิกะ มองเห็นมหามงกุฏ ไหม

ปิ่น (ยุพา)

มองไม่เห็นหอรกคะ น้าอืด สงสัยว่าจะต้องถอยให้ห่างออกไปอีก แล้วองค์พระปฐมนี้ สูงขนาดไหนคะ

องอาจ

อ้อ คนโบราณเขาว่าสูงชันกเขาเทียร ถ้าเอาตัวเลขก็ เคี้ยว กิตุก่อน อ้อ สูงราว ๆ ๓ เส้น ๑ คืบ ๖ นิ้ว คว้า ฐานโดยรอบ วัดได้ ๕ เส้น ๑๗ วา ๓ ศอก หนูปิ่นนี่ก็ออกใหม่ครั้นว่า ๓ เส้น นี่สักเท่าไร ลองแสดงภูมิบ้างซิ

ปิ่น (ยุพา)

ก็ ๒๐ วา เป็น ๑ เส้น ینگะ ปิ่นนี่ก็ออกแล้ว สูง ๓ เส้น ก็ ๖๐ วา กว้าง ๕ เส้น ก็ ๑๐๐ วา แหม ! เทียบแล้วก็ไม่ค่อยจะเข้าใจอยู่ดี แต่เห็นก็รู้คะว่ากว้างใหญ่แค่ไหน แหม เฟืองค์พระปฐมนาน ๆ แล้ว แสบตาจริงนะคะ

องอาจ

ก็แน่ละสิครับ ก็องค์พระปฐมเจดีย์ ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ สีเหลืองงดงามมาก เวลาต้องแสงแดดมีแสงระยิบ พรราวแพรว ไปทั้งองค์ ภายในองค์พระเจดีย์นั้นบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จึงเป็นปูชนียสถาน อันศักดิ์สิทธิ์

กรรณิการ์

ที่เคยอ่านพงศาวดาร หรือตำนานพระปฐมเจดีย์ องค์พระเจดีย์ นี้เคยแสดงปาฏิหารย์หลายครั้งหลายหน แล้ว ไซ้ไหมคะ

ปิ่น (ยุพา)

แสดงปาฏิหารย์ หรือคะ แหมปิ่นนี่อยากฟังจังเลย น้าอืดเล่า หน่อยซิคะ

กรรณิการ์

เท่าที่อ่านมานะคะ องค์พระปฐมเจดีย์ แสดงปาฏิหารย์ ปรากฏเป็นรัศมีสว่างจ้าไปรอบองค์พระปฐมเจดีย์ บางครั้งแสงสว่างนี้ วนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ ๓ รอบ เวียนขวาด้วยนะคะ ได้มีบุคคลสำคัญๆ เห็นกันมากมายด้วยกัน รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ที่ ๕ และที่ ๖ ด้วยคะ

กิตติยวดี

แหม สาธุ ทำไมเราจะได้เห็นปาฏิหารย์นี้บ้างนะ เชื้อ แต่ก็ได้ละ บุญเราก็คงมีไม่ถึงหอรก (เสียงหัวเราะพร้อมกัน) ว่าแต่เราได้ยิน มาว่า องค์ที่เราเห็นอยู่นี้ เป็นองค์ใหม่ไซ้ไหมคะ อาจารย์องอาจ

องอาจ

อาจารย์ไฉนมาถูกต้องแล้วครับ องค์ที่อาจารย์เห็นนั้นไม่ใช่
ของเดิม แต่เป็นของใหม่ที่สร้างขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลต่อมา
ตอนที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงผนวชเป็นพระและ
ได้ทรงค้อยู่ในป่า ก็ได้ไปทรงพบเข้า ตอนนั้นองค์พระปฐม ทรงโตรมมาก
มีต้นไม้ใหญ่ ปกคลุมรกรกรังไปหมด พอพระองค์ขึ้นครองราชย์ จึงทรง
ก่อพระเจดีย์ใหญ่ หุ้มชั้นนอก พระเจดีย์องค์เดิมอีกข้างหนึ่งสวยงามมาก
ในนิราศ พระแท่นดงรัง ก็มีที่ครับ อาจารย์กิตยวดีจำได้อีกหรือเปล่า

กิตยวดี

มีหรือ จะจำไม่ได้เราก็คิษย์มีครูคนหนึ่งเหมือนกันนี่นา เอ้า
คณะพรรคพี่น้อง

พระปรางค์ใหญ่มีอยู่แต่บุราณ

สูงตระหง่านยอดเยี่ยมเทียมอัมพร

มีบันไดขึ้นไปถึงทักษิณ

แลเห็นสันทุกทิศจิตสยอน

ดูต้นไม้ในป่าเหมือนหญ้าบอน

ระเนนนอนแนบชิดติดศิธา

ปิ่น

แหม ฟังแล้วเห็นภาพตีจิ้งนาคะ เคนเสียเมื่อยแล้ว ยังไม่ได้
หนึ่งรอบเลยนะคะคุณแม่ ปิ่นว่าเราไปนั่งพักใต้ต้นไม้กันก่อนดีกว่า

กรรณิการ์

เฮ้อ ดีเหมือนกัน น้ำก็เมื่อยเต็มทีแล้ว อาจารย์องอาจคะ
ในระหว่างนั่งพักนี้อาจารย์จะกรุณาเล่าตำนาน พระปฐมเจดีย์ให้ฟังได้
ไหมคะ เคยฟังมาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว ชักจะลืม ๆ

องอาจ

ด้วยคามยินดี ครับ

— เพลงกันรายการ —

องอาจ

ตามที่ว่าไว้ในตำนานพระปฐมเจดีย์นี้สร้างขึ้นโดยพระยาพาน
เหตุที่พระยาพาน สร้างพระปฐม ก็มีเรื่องเล่าย่อ ๆ ว่า พญาาง ครองเมือง
ศรีวิชัย มีพระราชบุตรองค์หนึ่ง เมื่อประสูติมาโหรทำนายว่าจะฆ่าพ่อ
พญาางจึงให้เอาไปทิ้งในป่า ยายพรหมไปพบเข้าจึงเอาเลี้ยงไว้ แล้วก็ยก

ต่อให้ยายหอม เพราะตัวมีลูกหลานมาก ต่อมายายหอม ก็ยกให้เจ้าเมืองราชบุรีไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เมืองราชบุรีสมัยนั้นเป็นเมืองขึ้นของศรีวิชัย เมื่อพระราชกุมารเติบโตขึ้นก็แข็งเมือง ไม่ยอมส่งบรรณาการ พญางังจึงออกมาปราบ แต่ก็ถูกพระราชกุมารสังหารได้ เมื่อชนะแล้วก็เข้าเมืองไปพบแม่ตัวเอง แต่ก็ไม่ทราบเห็นว่าสวณักก็คิดอยากได้เป็นภรรยา ขณะเสด็จเข้าไปก็มีเทวคาแปลงกายมาพูดทำนายทายทักว่า พระราชกุมารก็จะเอาแม่เป็นภรรยา จึงสงสัยและอธิษฐานว่า ถ้าเป็นแม่จริงขอให้มึนน้ำนมไหล ออกมาก็ปรากฏว่ามี จึงเข้าไปกราบ และถามไถ่ได้ความว่าได้ฆ่าพ่อตัวเองก็เลยโกรธยายหอมที่ไม่บอกจึงให้ฆ่าเสีย แต่แล้วก็เสียใจเพราะระลึกได้ว่ายายหอมอุทิศผ้าเลี้ยงมา จึงสร้างพระเจดีย์สูงชันนรกเขาเหิร ขึ้นเพื่อไถ่บาปที่ฆ่าพ่อ และสร้างพระปโทนเจดีย์เป็นการไถ่บาปที่ฆ่ายายหอม บางทีคนก็เรียกพระราชกุมารว่าพญาพาล (ล ลิง) บ้าง เพราะพาลฆ่าพ่อ และคนเลี้ยง บางตำนานก็เรียกพญาพาน (น หนู) เพราะเกิดมามีพานรองรับ และพระพักตร์โดนขอบพานเป็นแผล เลยไม่รู้ว่าเป็นพานไหนแน่

กรรมนิการ

คงจะเป็นกรรมบันดาลนะกะ จึงต้องเป็นไปตามคำทำนาย ฟังแล้วก็เศร้าใจแทน ว่าแต่เราเริ่มเดินชมรอบๆ องค์พระปฐม ต่อตีใหม่จะได้แวะตลาดซื้อของฝากคนกรุงเทพฯ เสียหน่อย

กิตยวดี

ตายจริง เพิ่งนึกขึ้นได้ เรายังไม่ได้ไปนมัสการ พระร่วงโรจนฤทธิ์เลยล่ะ เมื่อตอนเข้ามาครั้งแรกก็เห็นคนแน่น แหมเกือบลืมเสียแล้วซี

—เพลงคันทรรพยา—

กรรมนิการ

แหม งามมากนั้ นะคะพระองค์นี้ เป็นพระยืนพระปางประทานอภัย ไซ้ใหม่คะอาจารย์องอาจ

องอาจ

ใช่ครับ บางคนก็เรียกว่าปางห้ามสมุทร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อพระองค์ยังดำรงพระยศเป็น สมเด็จพระยุพราช ได้เสด็จไปตรวจคันของโบราณในมณฑลฝ่ายเหนือ ได้พระเศียร พระหัตถ์ และพระบาทมาแต่เมืองศรีสัตนาคนหุต โปรดเกล้าให้ช่างทำรูปหุ่นปั้นเป็นแบบขี้ผึ้ง

แล้วปฏิสังขรณ์ขึ้นให้บริบูรณ์เต็มองค์ ทั้งการพระราชพิธี หล่อที่
วัดพระเชตุพน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ เสร็จแล้วัญเชิญไปประดิษฐานไว้
ในซุ้มพระวิหารทิศเหนือ ตรงบันไดใหญ่ ถวายพระนามว่า “พระร่วง
โรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ธรรโมภาส มหาวชิราวุธราชูปฐนิยบพิตร”

ปิ่น

เอ๊ะ อาจารย์ขา ปิ่นเห็นคล้ายพวงหรีดตรงฐานพระร่วงโรจน
ฤทธิ์นั้นไงคะ ใช่มั้ยพวงหรีดหรือเปล่า

กิตติยวดี

อ้อ จริงด้วย ปิ่นข้างสังเกตุ พวงหรีดจริง ๆ ด้วย หมายความว่า
ว่าอย่างไรคะอาจารย์

องอาจ

อ้อ ที่ฐานพระพุทธรูปนี้บรรจุพระบรมราชสรีรังคารของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรงนั้นไงครับ ตรงที่มีรอยต่อ
แล้วมีพวงหรีดแขวนไว้นะ เห็นไหมครับ

กรรณิการ์

เห็นแล้วค่ะ ตกกลางตรงที่เรายืนอยู่ตรงนี้ก็เป็นวินารเหนือ
ใช่ไหมคะ แล้วทั้งหมดก็มีกัวิหารละคะ อาจารย์

องอาจ

ตรงที่เรายืนนี้ เรียกว่าวิหารพระร่วงโรจนฤทธิ์ ครับ วิหารนี้
อยู่หน้าวิหารเหนืออีกที แล้วก็ยังมี วิหารใต้ ที่เราเข้าไปนมัสการ
พระนาคปรก มีวิหารตะวันออกซึ่งชาวบ้านนิยมเรียกว่า วิหารใหญ่ หรือ
วิหารกลาง ที่เราเข้าไปนั่งชมความสวยงามอยู่ใ้ครับจำได้ไหม

กรรณิการ์

อ้อ จำได้ซิคะ ยังจำภาพเขียนต้นโพธิ์ได้อย่างชัดเจน แล้วก็
พระแท่นประทับของรัชกาลที่ ๕ เวลาพระองค์เสด็จมานมัสการ

ปิ่น

ปิ่นจำภาพเขียนที่ผนังด้านข้างได้เกือบหมดแหละ มีทั้งรูป
เทวดา รูปพรหม รูปนักรบ นักรบ พญานาค พญาครุฑ ที่กำลัง
นมัสการพระปฐมเจดีย์ อยู่ค่ะ

กิตติยวดี

สองคนนี้ก็พูดกันใหญ่ อาจารย์องอาจยังเล่าไม่ทันจบเลย
ว่ามีวิหารอะไรบ้าง

องอาจ

ก็เหลืออีกวิหารเดียวครับ คือ วิหารตะวันตก ซึ่งมีพระพุทธรูป
ปางเสด็จดับขันธปรินิพพาน

กิตติยวดี

คิดกันว่า เราได้เวลาทานอาหารกันแล้ว เชิญไปปื้คนึกกับเรา
ด้วยนะกะ เตรียมมาเผื่ออาจารย์ด้วย เสียคายที่ทานอาหารเสร็จเราต้อง
กลับกันแล้ว เพราะกะจะไปแวะสวนส้มโอของคุณปรีชาที่นครชัยศรีด้วย
คิดฉันไม่เคยเมื่อไปเที่ยววัดเลย ไปที่ไรก็ปลอดโปร่ง ชื่นใจและปลื้มปิติ
อย่างบอกไม่ถูกทุกที

องอาจ

ครับ ขอบคุณ ครับ ผมเองก็รู้สึกอย่างนั้นเหมือนกัน

— เพลงคั่นรายการ —

กิตติยวดี

เห็นจะต้องลาอาจารย์เสียที ขอบคุณมากนะกะ

กิตติยวดี

ไม่เป็นไรครับ ผมก็ตั้งใจที่มากันทั้งชุด ปีนอยากตีระฆังใหม่ละ
ตีดัง ๆ นะถ้าพระอินทร์ได้ยินละก็ท่านจะให้พรด้วยละ

ปิ่น (ยุพา)

จริง ๆ หรือกะ งั้นคุณแม่รอปิ่นเดี๋ยวนะกะ

(เสียงตีระฆัง และเสียงหัวเราะ)

กรรณิการ์

คุตั้นโพธิ์ต้นนั้นชิคะ ประหลาดจริงมีกำแพงกอล้อมไว้ ลักษณะ
แปลกกว่าต้นโพธิ์ที่เราเคยเห็นอีก

องอาจ

อ้อ โพธิ์ลังกาครับ เป็นโพธิ์เลื้อยได้มาจากประเทศลังกา
ตั้งแต่เมื่อไหร่ผมก็ลืมไปแล้ว แล้วอาจารย์เห็นไหมครับ ตรงนั้นนะ มีต้นไม้
สำคัญปลูกไว้ ๗ อย่าง รู้จักบ้างไหมครับ

กิตติยวดี

รู้จัก แต่ต้นโพธิ์ กับต้นไทร เท่านั้นกะ

องอาจ

มีต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นจิก ต้นเกด ต้นกร่าง ต้นหว่า และต้นรัง
ซึ่งเป็นต้นไม้เกี่ยวกับพระพุทธประวัติทั้ง ๗ ต้นเลย เนอะ หนูปิ่น วิ่งกลับ
มาแล้ว คงทั้งสนุก ทั้งเหนื่อย หน้าตาแดงก่ำ เชียว

กรรณิการ์

เดี๋ยวหนูขอแวะตลาด หนอยนะกะ ขอซื้อน้ำพริกแม่ศรีไปฝาก
คุณแม่หนอยนะกะ

ปิ่น (ยุพา)

เราซื้อข้าวสารนครปฐมไปฝากคุณยายดีไหมกะ คุณแม่

องอาจ

วันหลังหนูเป็น มาใหม่ละ แล้วครูจะพาไปดูย่าเหล ที่พระราช-
วังสนามจันทร์ ที่อยากเห็นไงล่ะ อันที่จริง อาจารย์ขัชรถวนเข้าไปนิดเดียว
ก็เห็นแล้วครับ ไม่เสียเวลาอะไร

กิตติยวดี

ขอบคุณอาจารย์อีกครั้งนะคะ วันนี้โชคดีได้มาเที่ยววัดแล้ว
ยังได้ความรู้ติดตัวไปด้วย

องอาจ

ไม่เป็นไรหรอกครับ ยินดีทุกเมื่อ สวัสดีครับ

เพลงความเป็นไทย

จบรายการ

ความเชื่อพื้นบ้าน

รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” ครั้งที่ ๑๖
ของสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง “ความเชื่อพื้นบ้าน”

วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๒๐

ผู้จัดรายการ

พ.ต. หญิง ผะอบ ไปชะกะณะ

วิทยากร

พ.ต. หญิง ผะอบ ไปชะกะณะ

ผู้ร่วมรายการ

จารุติพันธ์ มุสิกะพงษ์

ผู้ให้เสียงประกอบ

บังเอิญ มุสิกะพงษ์

ดนตรีประกอบ

สุจิตต์ คุริยประณีต

ผู้เขียนบท

พ.ต. หญิง ผะอบ ไปชะกะณะ

ความเชื่อพื้นบ้าน

จารุลินทร์ สวัสดิ์ค่ะ ท่านผู้ฟัง “รายการอยู่อย่างไทย” ของสำนักนายกรัฐมนตรีกครั้งที่ ๑๖ นี้ เราจะสนทนากันด้วยเรื่องของ “ความเชื่อ” ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจ สะสมสืบทอดกันมานาน ในความเชื่อต่าง ๆ นั้นย่อมมีเหตุผลอยู่ในตัวของมันเองตามกาลเวลา เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เกิดวัฒนธรรมประเพณี และลักษณะเฉพาะแต่ละสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างสิ่งดีงามให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะสังคมไทยของเรา

ดนตรี (กังแล้วเฟคหาย)

เสียงสุนัขเห่ากระโชก

จารุลินทร์ (เรียก) อาจารย์คะ อาจารย์อยู่ไหมคะ

ผะอบ อ้อ... คุณจารุลินทร์ ขึ้นมาซี

จารุลินทร์ ไอ้เจ้า ๒-๓ ตัวนี้ไม่กัดหรือคะ

ผะอบ ไม่กัดหรอก มันเป็นประเภทหมาเห่าใบตองแห้งนะ... ปากเปราะไปยั้งนั้นเอง ยังไม่เคยกัดใครเลยสักคนเดียว

จารุลินทร์ คราวก่อนที่ดิฉันมา ยังไม่เห็นมีนี่คะ คงจะเพิ่งได้มากระมัง

ผะอบ ใช่ค่ะ... น้องชายเขาเอามาฝากไว้ ตัวเขาไปเมืองนอก อาจารย์เห็นว่ามันปากเปราะดี เลยให้มันเป็นยามเฝ้าบ้าน มันก็ช่างทำหน้าที่ได้ดีเหลือหลายทีเดียว อ้าว... นั่นถืออะไรมาด้วยละ

จารุลินทร์ ขนมนั้นสิบค่ะ คุณแม่ทำเลี้ยงพระเมื่อกลางวันนี้ เผอิญนึกขึ้นมาได้ว่า

ผะอบ อาจารย์ชอบรับประทาน ก็เลยขอแบ่งมาฝาก อาจารย์อยู่คนเดียวหรือคะ จะ... อยู่คนเดียว ลูก ๆ เขายังไม่กลับจากทำงาน นังรูปภาพที่ลูกศิษย์เขาวาดจากหนังสือไตรภูมิพระร่วงว่าจะนำไปออกนิทรรศการ เขาให้ช่วยติชมหน่อย มาช่วยกันดูหน่อยซิค่ะ

จารุลินทร์ (อุทาน) โอ๊ะ... ดิฉันไม่ทันได้สังเกต เออ... พูดยังหนังสือไตรภูมิพระร่วง ดิฉันอ่านไม่เคยจบเล่มสักที ภาษายากเหลือเกินละค่ะ

ผะอบ (หัวเราะ) ก็เป็นภาษาสมัยสุโขทัยนี่ ต้นฉบับเดิมจะเป็นอย่างไรไม่มีใครทราบ ฉบับในพิพิธภัณฑ์เป็นฉบับคัดลอกปรากฏว่าย่เรื่องว่ามหาช่วยจารเป็นภาษาขอม แล้วต่อมามีผู้ถอดภาษาขอมเป็นภาษาไทย พญาสิทธิเป็นผู้ทรงนิพนธ์

- จารุลินทร์ อ้อ...เท่าที่คิดนทราบ พระยาลิไททรงเลื่อมใสในพระศาสนามากที่สุดทีเดียว มีนั้ละส่วนใหญ่ในเรื่องไตรภูมิพระร่วงจึงว่าด้วยเรื่องบุญ กับ บาป เสียทั้งนั้น
- ผะอบ นั้นนะซีจ๊ะ...บุญกับบาปนะ ว่ากันโดยลักษณะก็เป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน เราเชื่อกันว่าถ้ากระทำแต่บุญกุศล ก็จะได้ขึ้นสวรรค์ หากทำบาปก็ต้องตกนรก ทั้งนี้ก็เกิดความเชื่อมาจากไตรภูมิ ๖ นี้เอง
- จารุลินทร์ เอ๊ะ... ภาพนี้ หมายถึงอะไรคะ เป็นภาพผู้หญิงผู้ชายเยอะเยอะ แต่ละคน ถูกทารุณด้วยวิธีการต่าง ๆ น้าเวทนาจัง
- ผะอบ (หัวเราะ) ก็เป็นจินตนาการของผู้อ่านจากข้อความในไตรภูมิพระร่วง ตอนที่ว่าด้วยนรกภูมิ ผู้หญิงผู้ชายที่ถูกทารุณกรรมนั้นก็คือผู้ที่กระทำความผิดศีลข้อ ๓
- จารุลินทร์ อาจารย์หมายถึง การผิดลู่ผิดเมียเขาใช่ไหมคะ
- ผะอบ ใช่จ๊ะ... ตามหลักพุทธศาสนา เราถือว่า การผิดศีลข้อนี้เป็นการทำบาป แต่จะสอนว่าเป็นบาปยังงี้ ไม่ควรทำยังงี้ ดูเหมือนจะไม่มีใครมองเห็นเด่นชัด ผู้ทรงนิพนธ์ท่านก็เลยสร้างความเชื่อให้เกิดขึ้นว่า ถ้าใครทำบาปละก็ จะต้องตกนรกขุมนั้น ขุมนี้ ได้รับทุกขเวทนาอย่างนั้นอย่างนี้ คนจะได้กลัวไม่กล้าทำผิด... นี่ไง... คุณอ่านข้อความนี้ซี แล้วลองเปรียบเทียบ กับภาพที่วาด ว่าพอจะไปกันได้ไหม
- จารุลินทร์ (อ่าน)
(เพลงกลอ) “นรกบ่าวอันคับนั้น เป็นคำรบ ๑๓ ชื่อว่า สังฆนรก ผู้ชายแรงทำชั่วด้วยเมียท่านทำชั่วจากผัวตน ครั้นว่าตายไปเกิดในนรกนั้น ๆ มีผู้หญิงก็หลายผู้ชายก็มาก ผุ่ยมบาลเอาหอกแทงเป็นหลายแผล และมีเลื้อกอันย้อยเต็มตัวทุกแห่ง แลตัวคนนรกนั้น จมอยู่ในแผ่นเหล็กแดง จมลงครึ่งคน เขาทุกคน เทียรย้อมเอามือพาดเหนือหัวเขา ร้องให้อยู่หนักหนา ตนเขาฝังอยู่ในนั้นดังคนแสรังฝังไว้แล ยังมีเขาเหล็กแดงอันหนึ่ง ลุกเป็นเปลวไฟ แลกลิ้งเข้ามา และมีเสียงอันดังเสียงฟ้า แลจะกลิ้งมาทั้งสองข้าง หนีบตนเขาดังท่านหนีบอ้อยคังนั้นเป็นหลายคาบแล” (อุทาน) อื้อ... น่ากลัวจังนะคะ อาจารย์

ผะอบ

ยังไม่หมดคณะคุณ คุยต่อไปซี...เขาวัว (อ่าน) “นรกว่าวัดนั้นเป็นคำรบ ๑๔ ชื่อ วสิรินทร คนผู้อันกระทำให้ชั่วด้วยเมียท่าน ตายไปเกิดในนรานั้นแล นรานั้นเกียรย้อมผู้หญิงก็หลาย ผู้ชายก็หลายนัก ยมบาลจับ ๒ ตีนเข้า และหย่อนหัวลงในขุมนรานั้น แล้วจึงเอาก้อนเหล็กแทงตีจนเขาให้ทยอยไปแล้วแล”

จารุลินทร์ (อุทาน)

โอ... ตอนต่อไปนี่ยิ่งทารุณกว่า สองตอนที่ผ่านมาก็อะ อาจารย์

ผะอบ

เขายังมีเพลงไว้เปิดประกอบภาพอีกนะจ๊ะ เวลาคนดูจะได้เห็นจริงจัง อยากฟังไหมมีเทปอยู่ที่นี้แล้ว เขาเอามาให้ช่วยฟังด้วยว่าจะเข้ากันไหม

เพลง

ชายหญิงได้ร่วมก่อศีลข้อสาม	มัวเมากรมราคะเป็นนิสัย
ลอบผิดเมียผิดผัวชั่วเหลือใจ	เมื่อตายไปตกนรกเวจี
ต้องเป็นปายไม้้วสูงเลโยชน์	เปลวไฟโชติธรรมาทุกแห่งที่
หญิงอยู่ปลายจ้วรอกินพอดิ	ชายถูกแทงถูกตีให้เป็นซ้ำ
ถูกหนามงิ้วบาดทั่วตัวชาตวัน	ถึงปลายจ้วรหญิงกลับค้นลงไปต่ำ
ต้องทนทุกข์เวทนาเป็นประจำ	ทุกเข้าคำมิได้ขาดอนาถแท้.

จารุลินทร์

ผิดลูกผิดเมียเขา ต้องได้รับกรรมมากถึงเพียงนี้เชียวหรือคะอาจารย์

ผะอบ

นี่เป็นเพียงเรื่องที่สร้างขึ้น แต่ด้วยศิลปะแห่งการประพันธ์และความรอบรู้เชิงจิตวิทยา เรื่องนี้จึงทำให้คนอ่านฟังเห็นไปว่าเป็นความจริงเพราะท่านบ่งว่าจะได้รับทุกข์หรือเสวยสุขเมื่อตายไปแล้ว มนุษย์เราตายแล้วไม่มีใครทราบว่าเป็นไหน ยังเป็นความลึกลับพิศุจน์ไม่ได้ จึงทำให้เกิดความเชื่อเรื่องนี้จึงเป็นการอบรมจิตใจทางอ้อม ไม่กล้ากระทำความผิดอย่างนั้นและอยากทำความดี

จารุลินทร์

แต่คนก็ยังทำผิดศีลข้อ ๓ อยู่นี่อะ หรืออาจจะเป็นเพราะผลกรรมที่จะได้รับจากการกระทำนั้นมันปรากฏต่อเมื่อตายไปแล้ว ยังมองไม่เห็นในภพนี้ ก็เลยยำเกรงกระทำกันต่อไป

ผะอบ

นั่นก็เป็นข้อหนึ่ง แต่อาจารย์คิดว่าเพราะความเจริญทางวิทยาศาสตร์เข้ามามีพิศุจน์ว่าบนท้องฟ้าไม่มีสวรรค์ ไตดินไม่มีนรก คนเดี๋ยวนี้จึงไม่กลัวบาป ทำให้สังคมเดือดร้อนไม่เป็นสุข รัฐบาลท่านเล็งเห็นความจริงข้อนี้ ก็เลยมีการกำหนดให้ใช้มาตรา ๒๑ กับผู้ที่ข่มขืนแล้วฆ่า

จรรูลินทร์

ค่ะ .. คิดจนเห็นด้วย เพราะผู้ที่กระทำความผิดอย่างนี้ได้ ก็แสดงว่า ใจคอโหดเหี้ยมผิดคนมนุษย์ ไม่สมควรมีชีวิตอยู่ทำบาปกรรมกับผู้หญิงที่ไม่รู้ อีไหนอีไหนอีกต่อไป รัฐบาลใช้มาตรา ๒๑ กับผู้ที่ข่มขืนแล้วฆ่า ๒-๓ คน แล้วใช้ไหมคะ

ผะอบ

จะ คนที่ทำชั่วย่อมได้รับผลของการทำชั่วทันตาเห็นเลยที่เดียว นับว่าเป็นการช่วยให้สังคมเป็นระเบียบขึ้น แต่การที่จะละความชั่วอย่างเดียวกัน ไม่ทำความดีเลย สังคมก็เจริญไม่ได้ คุณภาพนี้ซึ่งเป็นภาพว่าด้วยเรื่อง บนสวรรค์ตอนหนึ่งลองอ่านคำใต้ภาพซิจะ

จรรูลินทร์

ผู้ใดก็ตามเมื่อยังไม่ตาย เป็นคนทำบุญทำกุศล เพียงเอาทรายมาก่อเป็น พระเจดีย์บูชาพระศาสนาเท่านั้น ตายไปแล้วเกิดเป็นเทวดา จะได้บริวาร นางฟ้าพันคน ถ้าอุตส่าห์พยายามทำบุญ ประพฤติแต่การกุศลได้มากเท่าใด ก็จะเสวยสุขบนสวรรค์ มีนางฟ้าบำรุงบำเรอความสุขเป็นจำนวนมาก อาจารย์คะ ทำบุญชนิดเดียวทำไมได้ผลมากมายคะ

ผะอบ

ในสมัยก่อน การก่อพระเจดีย์ทรายเป็นการขนทรายเข้าวัด ช่วยถมที่ ทำให้ วัดเจริญ พระสงฆ์ก็มีที่อยู่อาศัย สะดวกสบาย ศาสนาจะได้ยั่งยืน เป็นการทำความดีด้วยน้ำพักน้ำแรง ก็เรียกว่าเป็นการทำบุญไม่น้อย ที่ใครภูมิ พระร่วงกล่าวว่าไว้ดังนี้เท่ากับรู้ว่า มนุษย์เราน่ะต่างก็ปรารถนาความสุข และก็ยังมักเกิด คือ ชอบความสุขประเภทความรู้สึกชวนใจด้วย รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เพราะฉะนั้นโบราณท่านก็เลยใช้วิธีหนามยอกก็เอา หนามบ่ง โดยบอกว่าทำบุญกุศลมากๆ จะได้ขึ้นสวรรค์ ชมนางฟ้าได้มากๆ เมื่ออยากขึ้นสวรรค์ก็ต้องเพียรทำบุญกุศลให้มาก พอบำเพ็ญบุญมากเข้า รู้แจ้งเห็นจริงในพระธรรมคำสั่งสอนของศาสนาแล้ว ความทะเยอทะยาน อยากได้สุขที่เกี่ยวกับกามตัณหา ก็จะเบาบางไปเอง และก็จะตั้งอยู่ใน คุณความดี เรียกว่ากลับใจได้

จรรูลินทร์

อย่างนี้ก็เท่ากับความเชื่อในเรื่องนรกสวรรค์ ช่วยให้คนละความชั่วทำความดีมาหลายชั่วอายุคนนะคะ เพราะเดี๋ยวนี้ไม่เชื่อนรกสวรรค์ บ้านเมือง จึงปั่นป่วนอย่างนี้ เอ อาจารย์คะ อาจารย์คิดว่า ความเชื่อในเรื่องทั่ว ๆ ไปของชาวบ้านอย่างเรา ๆ นี้ จะมีส่วนช่วยสังคมได้บ้างไหมคะ

ผะอับ

อาจารย์คิดว่า ช่วยได้มากทีเดียว อย่างน้อยก็เมื่อจิตใจของผู้เชื่อมีความแน่วแน่นอยู่ในสิ่งที่เขาเชื่อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยอะไรเลย อาจารย์จะเล่าให้ฟัง อาจารย์ได้ไปพบท่านผู้เฒ่าผู้หนึ่ง อายุ ๘๘ ปี ชื่อ ละอ อทงมีสิทธิ์ ท่านเป็นผู้พากย์หนังใหญ่มีบทบาทพากย์ซึ่งอาชของท่านเป็นผู้แต่ง พ่อเป็นผู้คัดลอก มีตำราเป็นครุตกทอดมาจนทุกวันนี้คราหนึ่งเกิดเหตุการณ์อย่างหนึ่งขึ้น

เทพนายละอพูด

“หนังสือพวกนี้ละครับ เขียบบ้างไม่ได้ วันหนึ่งหลานผมมันปวดท้องมาก กินยาเท่าไรก็ไม่หายปวดท้อง ถามว่าเป็นอะไรจริงร้องไห้หนักหนา ถามไปถามมาว่าเล่นหนังสือปู่ ผมจึงจูดรูปเทียนขอขมา มันก็หาย ไม่น่าเชื่อ นะครับ”

จารุลินทร์

แปลกนะคะอาจารย์ แทบไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง

ผะอับ

ท่านคงไม่บิดเบือนความจริงหรอก แล้วข้อนี้ก็ผจญมาตรงกับความเชื่อของคนไทยโดยทั่วไปว่า หนังสือหนังหาคำรับตำรานั้นเป็นครู ไม่ควรลบหลู่ การขึ้นไปนั่งบนหนังสือนั้น เท่ากับไม่เคารพด้วย แล้วคุณจารุลินทร์ก็เห็นแล้วว่า มีนักเรียนบางกลุ่มไม่เคารพนับถือว่าตำราเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ สร้างความปั่นป่วนวุ่นวายขึ้น แล้วผลเป็นอย่างไร ก็รู้ ๆ กันอยู่ เพราะฉะนั้นอาจารย์มีความเห็นว่า ครอบโคที่คนไทยเรายังมีความเชื่อในสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์แต่ในสิ่งดี ละสิ่งเลวแล้ว สังคมของเราย่อมสงบมีสันติสุขแน่นอน

จารุลินทร์

ดิฉันนึกขึ้นมาได้เรื่องหนึ่งคะอาจารย์ ก็ความเชื่อเรื่องต้นไม้ใหญ่ในป่า เราเชื่อกันว่ามีเทวดา หรือนางไม้สิงสถิตย์อยู่ เขาว่า ท่านสร้างวิมานหรือที่อยู่ซึ่งเราไม่สามารถจะมองเห็น ถ้าใครไปตัดโค่นต้นไม้ซึ่งเป็นที่อยู่ของท่าน ท่านจะโกรธอาลงโทษแก่ผู้ตัดโค่นให้มือนั่นเป็นไปต่าง ๆ เพราะฉะนั้นถ้าต้นไม้ต้นไหนมีขนาดใหญ่สูงลิ่ว ก็ไม่มีใครกล้าไปโค่นกล้าตัด แต่ถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็ต้องทำบัตรพลีสั่งเวบบอกกล่าวแล้วสืบขออนุญาตท่านเสียก่อน จึงจะตัดโค่น หรืออย่างสมัยก่อนถ้าทางราชการต้องการต้นไม้สูงใหญ่ เอามาใช้งาน เท่าที่ดิฉันทราบดูเหมือนถึงกับต้องอ่านประกาศคำเนินกระแสนพระบรมราชโองการที่ต้นไม้ต้นนั้นก่อนแล้วจึงตัด เพื่อให้รุกขเทวดา หรือนางไม้รู้ตัว จะได้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ไม่ทราบว่าได้เวียนความเชื่ออย่างนี้ยังมีอยู่อีกหรือเปล่า

- ผะอบ บางแห่งยังเชื่อกันอยู่เหมือนกันจะ เพราะฉะนั้นต้นไม้ใหญ่ๆ บางชนิดจึง
ไม่มีใครนำมาปลูกไว้ในบ้านเลย เช่นไม้ตะเคียน เพราะถือว่ามันางตะเคียน
สิงอยู่ ความเชื่อข้อนี้อาจารย์ว่าดีทีเดียว มีคุณค่าต่อประเทศอย่างมาก ไม่ยั้งนั้น
แล้วไม้ขนาดใหญ่ในป่าคงถูกตัดโค่นไปหมด ไม่มีโอกาสเป็นมรดกเหลือ
ถึงคนรุ่นหลัง เตียนนี้คุณก็เห็นแล้วว่าเป็นผลอย่างไรเป็นแน่
- จารุลินทร์ อาจารย์หมายความว่า ความเชื่ออย่างนั้น ไม่มีอีกแล้วใช่ไหมคะ ดิฉันเคย
ทราบมาว่า มีรายงานว่าป่าไม้ของเรา กำลังจะไม่มีเหลืออยู่แล้ว เพราะถูก
ลักลอบตัดโค่นหมด
- ผะอบ (หัวเราะ) คงยั้งนั้นละมัง เพราะฉะนั้นอาจารย์ถึงพูดเมื่อกี้แหละว่า ความเชื่อของคน
เรานี้มีส่วนเป็นอย่างมากที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข
ได้ เพราะในความเชื่อนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการทำชั่วแล้วจะต้องได้
รับผลตอบแทนในทางที่ก่อให้เกิดทุกข์เวทนา และหากทำดีก็ได้รับผลดี
ตอบแทน อย่างในไตรภูมิพระร่วงนี่ไง
- จารุลินทร์ ตายจริง ดิฉันมาชวนอาจารย์คุยเสียนาน อาจารย์มีอะไรจะทำอีกก็ไม่ทราบ
- ผะอบ ไม่เป็นไรหรอกจะ สนุกดี ได้มาช่วยกันออกความคิดเห็น แต่ว่าขนมขี้สับ
นี้ซื้ออร่อยมากคุยกุไปรับประทานไป หมดโดยไม่รู้ตัว อร่อยจริง ๆ
- จารุลินทร์ ค่ะ .. ดิฉันจะกลับไปเรียนคุณแม่ว่าอาจารย์ชอบ เอ้อ .. ดิฉันเห็นจะต้อง
กลับเสียทีละค่ะ มานานแล้ว
- ผะอบ ตามสบายเถอะจ๊ะ ถ้ายังติดใจเรื่องนี้อีกมากุกันวันหลังก็ได้
- จารุลินทร์ เห็นจะต้องมาอีกแน่ค่ะ กำลังติดใจเรื่องความเชื่อของคนไทยโบราณท่านปู่
ย่า ตา ยาย เราท่านมีวิธีสอนที่แยบคายคนในรุ่นหลังนี่ก็ไม่ถึง คิดว่าเป็น
เรื่องเหลวไหล
- ผะอบ นี่ก็เป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างหนึ่งในเรื่องการอบรมจิตใจของคนไทย
ฉะนั้นถ้าลงเอาวิทยาศาสตร์มาจับเรื่องของจิตใจ เรื่องก็ไปกันใหญ่
- จารุลินทร์ ดิฉันเห็นจะต้องมากราบรบกวนอาจารย์ขอความรู้เก่า ๆ จากอาจารย์อีกวัน
ขอกราบลาอาจารย์ก่อนนะคะ

ผะอบ

อาจารย์คิดว่า ช่วยได้มากทีเดียว อย่างน้อยก็เมื่อจิตใจของผู้เชื่อมีความแน่วแน่นอยู่ในสิ่งที่เขาเชื่อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยอะไรเลย อาจารย์จะเล่าให้ฟัง อาจารย์ได้ไปพบท่านผู้เฒ่าผู้หนึ่ง อายุ ๘๘ ปี ชื่อ ละออ ทองมีสิทธิ์ ท่านเป็นผู้พากย์หนังใหญ่มีบทบาทกึ่งซึ่งอาของท่านเป็นผู้แต่ง พ่อเป็นผู้คัดลอก มีตำราเป็นครุฑทอทองคำจนทุกวันนี้คราวหนึ่งเกิดเหตุการณ์อย่างหนึ่งขึ้น

เทพนายละออพูด

“หนังสือพวกนี้ละครับ เหยียบข้ามไม่ได้ วันหนึ่งหลานผมมันปวดท้องมาก กินยาเท่าไรก็ไม่หายปวดท้อง ถามว่าเป็นอะไรจึงร้องไห้หนักหนา ถามไป-ถามมาว่าเล่นหนังสือปู่ ผมจึงจุจุกจูบเทียนขอขมา มันก็หาย ไม่น่าเชื่อ นะครับ”

จารุลินทร์

แปลกนะคะอาจารย์ แทบไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง

ผะอบ

ท่านคงไม่บิดเบือนความจริงหรอก แล้วข้อนี้ก็เผชิญมาตรงกับความเชื่อของคนไทยโดยทั่วไปว่า หนังสือหนึ่งหากำรับตำรานั้นเป็นครู ไม่ควรลบหลู่ การขึ้นไปนั่งบนหนังสือนั้น เท่ากับไม่เคารพด้วย แล้วคุณจารุลินทร์ก็เห็นแล้วว่า มีนักเรียนบางกลุ่มไม่เคารพนับถือว่าตำราเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ สร้างความปั่นป่วนวุ่นวายขึ้น แล้วผลเป็นอย่างไร ก็รู้ ๆ กันอยู่ เพราะฉะนั้นอาจารย์มีความเห็นว่า トラบโคที่คนไทยเรายังมีความเชื่อในสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความสุขสร้างสรรค์แต่ในสิ่งดี ละสิ่งเลวแล้ว สังคมของเราย่อมสงบมีสันติสุขแน่นอน

จารุลินทร์

ดิฉันนึกขึ้นมาได้เรื่องหนึ่งคะอาจารย์ คือความเชื่อเรื่องต้นไม้ใหญ่ในป่า เราเชื่อกันว่ามีเทวดา หรือนางไม้สิงสถิตย์อยู่ เขาว่า ท่านสร้างวิมานหรือที่อยู่ซึ่งเราไม่สามารถจะมองเห็น ถ้าใครไปตัดโค่นต้นไม้ซึ่งเป็นที่อยู่ของท่าน ท่านจะโกรธอาจุลงโทษแก่ผู้ตัดโค่นให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ เพราะฉะนั้นถ้าต้นไม้ต้นไหนมีขนาดใหญ่สูงลิ่ว ก็ไม่มีใครกล้าไปโค่นกล้าตัด แต่ถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็ต้องทำปิตุพลีสั่งเวบบอกกล่าวเล่าสิบขออนุญาตท่านเสียก่อน จึงจะตัดโค่น หรืออย่างสมัยก่อนถ้าทางราชการต้องการต้นไม้สูงใหญ่ เอามาใช้งาน เท่าที่ดิฉันทราบดูเหมือนถึงกับต้องอ่านประกาศดำเนินกระแสนพระบรมราชโองการที่ต้นไม้ต้นนั้นก่อนแล้วจึงตัด เพื่อให้รุกขเทวดา หรือนางไม้รู้ตัว จะได้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ไม่ทราบว่ายี่สิบความเชื่ออย่างนี้ยังมีอยู่อีกหรือเปล่า

- ผะอบ บางแห่งยังเชื่อกันอยู่เหมือนกันจะ เพราะฉะนั้นต้นไม้ใหญ่ๆ บางชนิดจึง
ไม่มีใครนำมาปลูกไว้ในบ้านเลย เช่นไม้ตะเคียน เพราะถือว่ามีนางตะเคียน
สิงอยู่ ความเชื่อข้อนี้อาจารย์ว่าดีทีเดียว มีคุณค่าต่อประเทศอย่างมาก ไม่ยังงั้น
แล้วไม้ขนาดใหญ่ในป่าคงถูกตัดโค่นไปหมด ไม่มีโอกาสเป็นมรดกเหลือ
ถึงคนรุ่นหลัง เคียวนี้คุณก็เห็นแล้วว่าเป็นผลอย่างไรเป็นแน่
- จารุลินทร์ อาจารย์หมายความว่า ความเชื่ออย่างนั้น ไม่มีอีกแล้วใช่ไหมคะ ดิฉันเคย
ทราบมาว่า มีรายงานว่าป่าไม้ของเรากำลังจะไม่มีเหลืออยู่แล้ว เพราะถูก
ลักลอบตัดโค่นหมด
- ผะอบ (หัวเราะ) คงยังนั่นละมัง เพราะฉะนั้นอาจารย์ถึงพูดเมื่อสักนี้แหละว่า ความเชื่อของคน
เรามีส่วนเป็นอย่างมากที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข
ได้ เพราะในความเชื่อนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการทำชั่วแล้วจะต้องได้
รับผลตอบแทนในทางที่ก่อให้เกิดทุกข์เวทนา และหากทำดีก็ได้รับผลดี
ตอบแทน อย่างในไตรภูมิพระร่วงนี่ไง
- จารุลินทร์ ตายจริง ดิฉันมาชวนอาจารย์คุยเสียนาน อาจารย์มีอะไรจะทำอีกก็ไม่ทราบ
ผะอบ ไม่เป็นไรหรอกจะ สนุกดี ได้มาช่วยกันออกความคิดเห็น แต่ว่าขณมนั้นสิบ
นี้ชื่อร้อยมากหายไปรับประทานไป หมดโดยไม่รู้ตัว อร่อยจริง ๆ
- จารุลินทร์ ค่ะ .. ดิฉันจะกลับไปเรียนคุณแม่ว่าอาจารย์ชอบ เอ้อ .. ดิฉันเห็นจะต้อง
กลับเสียทีล่ะค่ะ มานานแล้ว
- ผะอบ ตามสบายเถอะจ้ะ ถ้ายังคิดใจเรื่องนี้อีกมากุยกัณวันหลังก็ได้
- จารุลินทร์ เห็นจะต้องมาอีกแน่ค่ะ กำลังคิดใจเรื่องความเชื่อของคนไทยโบราณท่านปู่
ย่า ตา ยาย เราท่านมีวิธีสอนที่แบบค่ายคนในรุ่นหลังนี่ไม่ถึง คิดว่าเป็น
เรื่องเหลวไหล
- ผะอบ นี่ก็เป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างหนึ่งในเรื่องการอบรมจิตใจของคนไทย
ฉะนั้นถ้าลงเอาวิทยาศาสตร์มาจับเรื่องของจิตใจ เรื่องก็ไปกันใหญ่
- จารุลินทร์ ดิฉันเห็นจะต้องมากราบรบกวนอาจารย์ขอความรู้เก่า ๆ จากอาจารย์อีกวันนี่
ขอกราบลาอาจารย์ก่อนนะคะ

ผะอบ เชิญจ๊ะ เรียนคุณแม่ด้วยนะว่าอาจารย์ชอบคุณมาก ขนมนั้นสิบอรร่อยจริง ๆ
 จารุลินทร์ กะ ดิฉันจะกราบเรียนคุณแม่ สวสดีค่ะ
 ผะอบ สวสดีจ๊ะ

ดนตรีปีติรายการ (กลอ)

บรรยาย ท่านผู้ฟังคะความเชื่อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ สะสมสืบต่อกันมานาน
 ในความเชื่อต่าง ๆ นั้น ย่อมมีเหตุผลอยู่ในตัวของมันเองตามกาลเวลา
 และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณีและลักษณะเฉพาะของ
 แต่ละสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างสิ่งดีงามให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะสังคมไทยเรา

เพลงความเป็นไทย

จบรายการ

ผะอบ เชิญจะ เรียนคุณแม่ด้วยนะว่าอาจารย์ขอบคุณมาก ขนมนั้นสิบอรร้อยจริงๆ
 จารุรินทร์ ค่ะ ดิฉันจะกราบเรียนคุณแม่ สวส์ดีค่ะ
 ผะอบ สวส์ดีจ๊ะ

ดนตรีปีติรายการ (กลอ)

บรรยาย ท่านผู้ฟังคะความเชื่อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ สะสมสืบต่อกันมานาน
 ในความเชื่อต่าง ๆ นั้น ย่อมมีเหตุผลอยู่ในตัวของมันเองตามกาลเวลา
 และเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณีและลักษณะเฉพาะของ
 แต่ละสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างสิ่งดีงามให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะสังคมไทยเรา

เพลงความเป็นไทย

จบรายการ

แก้คำผิด

รายการวิทยุครั้งที่	หน้า	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
	คำนำ	๘-๙	การ-ช่วย	การช่วย
๑	๓	๙	กันฟัง	ฟังกัน
๑	๕	๑๗	พริ้ง	พริ้ว
๑	๕	๑๘	ฝ้าย	ฟ้าย
๒	๑๑	๓ จากท้าย	เหมือนเงินไม่ใช่	เหมือนเงิน ไม่ใช่
๒	๑๒	๑๓	ชักขึ้นตั้งแต่	ชักขึ้น ตั้งแต่
๒	๑๒	๑๕	ผ้าแดงทำไม	ผ้าแดง ทำไม
๒	๑๓	๑๗	กงสุล	กงสุล
๒	๑๓	๕ จากท้าย	ทรงปฏิสันถาร	ทรงมีพระราชปฏิสันถาร
๒	๑๔	๖	ทำไมมี	ทำไมไม่มี
๒	๑๔	๒๒	วันวิสาขบูชา	วันวิสาขบูชา
๒	๑๖	๖	สัญญา-ลักษณะ	สัญญลักษณะ
๓	๒๑	๑๓	เกิดใหม่ ตาม	เกิดใหม่ตาม
๓	๒๒	๓	ในบ้านสัตว์	ในบ้าน, สัตว์เลี้ยง
๓	๒๒	๒๕	เหล่านคือ	เหล่านี่คือ
๓	๒๕	สุดท้าย	สำนต่าง ๆ นว	สำนวนต่าง ๆ
๓	๓๑	๑๔	ดนตรีไทย	ดนตรี
๕	๔๐	๖	หอพระนาก	หอพระนาก
๕	๔๑	๑	เมื่อไร	วันไหน
๕	๔๑	๖	เลย ตัดออก	
๕	๔๑	๔ จากท้าย	ช่วยกัน	ช่วยกันทำ
๕	๔๒	๓-๔	ส้ม-ป่อย	ส้มป่อย
๕	๔๓	๑๑-๑๒	จ้ง-หวัด	จังหวัด

รายการวิทยุครั้งที่	หน้า	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
๕	๔๓	ที่ ๓ จากท้าย	อำเภอขุนหาญจังหวัด	อำเภอขุนหาญ จังหวัด
๕	๔๔	๓	ห้องเดียวบนศาลา	ห้องเดียว บนศาลา
๕	๔๔	๔	รูไม้ไผ่รางน้ำ	รูไม้ไผ่ รางน้ำ
๕	๔๔	๗	พระพุทธรูปส่วนข้าง	พระพุทธรูป ส่วนข้าง
๕	๔๕	๒๗-๒๘	น้ำ-หอม	น้ำหอม
๕	๔๗	๒	วันแม่เพลง	วัน แม่เพลง
๕	๔๗	๖ จากท้าย	สงกรานต์	สงกรานต์
๖	๕๖	๒๐	ซัก	ซัก
๗	๖๒	๑	ชื่อเสือ ๓ โกล	ชื่อเสือโคคำฉันท
๗	๖๕	๔	ชุดโทรม	ทรุดโทรม
๗	๖๗	๓	เสเกาะ	สะเกาะ
๘	๗๑	๑๔	เนื้อเรื่องย่อ ในนิทาน	เนื้อเรื่องย่อในเสือโค
			เรื่อง เสือโคคำฉันท	คำฉันท
๘	๗๘	๑๗	อันเชิญ	อัญเชิญ
๙	๘๑	๒๑	กลับทันรถมันติก	กลับทันแตรถมันติก
๙	๘๓	๑๕	เรามันไม่ควร	เราไม่ควร
๙	๘๕	๑๖	ชื่อมาก็สนามหลวง	ชื่อมาจากสนามหลวง
๙	๘๖	๑๑	เราก็มีหนังสือมาถึง	เขาก็มีหนังสือมาถึง
๙	๘๖	๔	ก็จะส่ง	ส่ง
๑๐	๙๑	๙	ธรรมนิศร ตัดออก	
๑๐	๙๒	๗	และกรับ	แหละกรับ
๑๐	๙๔	๑	เดิม “วันนี้เป็นวันที่ ๒๔ มิถุนายน พอดี”	
๑๐	๙๔	๑๗	จ๊ะ	จ๊ะ
๑๐	๙๖	๑๙	อุดมการณ์	อุดมการ
๑๐	๙๗	๑๒	เอ๊ย	เอ๊ย
๑๑	๑๐๑	๕	บูรณภาค	บูรณภาพ
๑๑	๑๐๓	สุดท้าย	โปรตุเกส	โปรตุเกส
๑๑	๑๐๔	บรรทัดแรก	โปรตุเกส	โปรตุเกส

รายการวิทยุครั้งที่	หน้า	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
๑๒	๑๐๘	๗, ๑๑	ทิพวรรณ อินทกนก	ทิพวรรณ อินทะกนก
๑๒	๑๑๑	๒	เติมคำว่าพิธีกร ก่อนถึงคำว่า	สวัสดิ์ครับ
๑๒	๑๑๓	รองสุดท้าย	บทสนทนา	การสนทนา
๑๒	๑๑๔	สุดท้าย	ลุงชาน	ลุงชาน
๑๒	๑๑๖	๒	มีกระใจ	มีแก่ใจ
๑๒	๑๑๙	๔ จากท้าย	ชวตตลัท	ชวตตลัป
๑๓	๑๒๕	๑๓	กาพ	กาพย์
๑๓	๑๒๕	๑๗	แต่	แต่
๑๓	๑๒๕	๒๑	กล	กล
๑๓	๑๒๖	๖	ฟ้ง	ฟ้ง
๑๓	๑๒๖	๑๙	พายเรือ	พายเรือ
๑๓	๑๒๗	๘	กะ	กะ
๑๓	๑๒๗	๘	อีก	อีก
๑๓	๑๒๗	๒๕-๒๖	ทำ-นาย	ทำนาย
๑๓	๑๒๘	๕ จากท้าย	อักษร	อักษร "น"
๑๓	๑๓๐	๒๓	เพราะ	เพราะ
๑๔	๑๓๕	๑๔	เหลวไหล	เหลวไหล
๑๔	๑๓๖	๑๐-๑๑	จระเข้	จระเข้
๑๔	๑๓๖	๑๐	นะ	ที่
๑๔	๑๓๖	๑๘	หรือ ไม่	หรือไม่
๑๔	๑๓๗	๒๕	รู้ว่าคุณยาย	รู้ว่าทำไมคุณยาย
๑๔	๑๓๘	๔	อุ้มสมอย่าง พระอนิรุทธ์	อุ้มสมอย่างพระอนิรุทธ์
๑๔	๑๓๙	๑๘	จับต้องได้นอกจากนี้	จับต้องได้ นอกจากนี้
๑๔	๑๔๐	๒๖	สมัยนั้นทั่ว	สมัยนั้นทั่ว
๑๔	๑๔๑	๓	ละสลึง	ละสลึง
๑๕	๑๔๑	๓	หนังสือ	หนังสือ
๑๕	๑๔๓	๘, ๑๒	กรรณิการ์ สัจกุล	กรรณิการ์ สัจกุล

รายการวิทยุครั้งที่	หน้า	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
๑๕	๑๔๕	๓	ครั้งที่ ๑๗	ครั้งที่ ๑๕
๑๕	๑๔๖	๑๒	เพ็งวิ่งผ่าน	เพ็งผ่าน
๑๕	๑๔๗	๑๘	โบราณคดี	โบราณคดี
๑๕	๑๕๐	๑๓	เหิน	เห็น
๑๕	๑๕๑	๑๖	แคร้ว	เศร้าว
๑๕	๑๕๒	๒๑	พญาครุฑ	พญาครุฑ
๑๕	๑๕๓	๒๑	เซียว	เซียว
๑๕	๑๕๔	๑	ไ้	ไ้
๑๖	๑๖๓	๒๕	จากอาจารย์อีกวันนี้	จากอาจารย์อีก วัน ^{นี้}

